ANUL XXVIII
17
(1 250)
Simbătă
26 aprilie
1986
8 pagini
4 lei

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

65 DE ANI DE LA FĂURIREA P.C.R.

INIMA ȚĂRII

Într-o cuprinzătoare sintagmă a anilor epocii noastre, partidul ființează în indisolubilă relație cu conducătorul său și țara care a dobîndit cea mai deplină și mai temeinică identitate moral-politică, economică și socială. Spunem : **Partidul, Ceaușescu, România** și spunem de fapt adevărul unui timp în care istoria s-a alcătuit și se alcătuiește prin mari și inconfundabile biografii ale muncii, ale creației științifice și tehnice, într-un efort de edificare neabătută, pe noi trepte ale progresului și civilizației, ca o proiecție de conștiință vastă și întemeietoare, pornind de la realitate și ajungînd iarăși la realitate, într-o continuă transformare. Glorioasul jubileu pe care-l reprezintă cei 65 de ani de la făurirea partidului, într-o asemenea stare ne găsește și într-un asemenea mod se înscrie: urmărindu-ne în chip creator destinul și făcînd din realitatea la zi o oglindă fidelă a unui drum în permanență ascendent, cu punctul ferm de pornire în Congresul al IX-lea și traversînd toate celelalte forumuri comuniste care alcătuiesc însăși arhitectura de idei și fapte revoluționare ale **Epocii Nicolae Ceaușescu.**

Un partid mîndru de istoria, de misiunea și rolul său, un partid al țării mîndru de munca și creația întregii țări și o țară mîndră de partidul său, centru vital al întregii națiuni, un popor mîndru de cel căruia i-a încredințat cîrmele conducerii supreme și împreună cu care a obținut cele mai cutezătoare victorii în economie, în știință, în viața politică și socială, în afirmarea și întărirea drepturilor și libertăților sale fundamentale — iată semnificația de fond, uriașă, prin care **Partidul, Ceaușescu, România** rămîne ca o esențială operă a unității noastre de gînd și voință, acea axă mereu vie și trează a universului tuturor preocupărilor și aspirațiilor noastre.

Congresul al XIII-lea al partidului a așezat întreaga dezvoltare economică și socială a patriei, în perspectiva unor noi și fundamentale împliniri. O extraordinară experiență face arcul de boltă de la Congresul al IX-lea încoace și înscrie, pe mai departe, în viziunea anilor nouăzeci și a sfîrșitului de secol, o realitate care crește și își arată tot mai temeinic dimensiunile, demonstrînd însăși forța și capacitatea socialismului de a da expresie puterii de creație și angajare a poporului, manifestării sale plenare în toate domeniile de activitate. Opțiunea pentru socialism este decisivă și definitorie și ea fertilizează mereu gîndirea și acțiunea creatoare.

Este semnificativ că, chiar în aceste zile premergătoare sărbătoririi a 65 de ani de la făurirea partidului, societatea românească trăiește momente de o deosebită importanță sub raportul democrației socialiste, muncitorești-revoluționare. O cetitorie a epocii pe care o trăim, democrația românească este parte inseparabilă a programului edificării unei noi societăți și a unui om nou. Relația este în indisolubilă legătură cu progresul și civilizația, cu participarea activă, conștientă, a întregului popor la opera de făurire a propriului destin. În acest sens, lucrările Congresului Uniunii Generale a Sindicatelor din România, care au început în prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, se constituie într-un sugestiv și cuprinzător tablou al manifestării spiritului democratic, al conștiinței moral-politice și sociale care acționează neîncetat pentru binele și prosperitatea țării, pentru înfăptuirea întocmai a programului dezvoltării noastre multilaterale. Cuvîntarea secretarului general al partidului la acest reprezentativ forum al democrației muncitorești-revoluționare relevă domenii, orientări și direcții prin care clasa muncitoare românească, în spiritul unor înaintate și viguroase tradiții de luptă și muncă, își consacră eforturile, gîndirea și acțiunea creatoare, așa cum a făcut-o și pînă acum, pentru asigurarea pe mai departe a progresului societății, sub semnele unei noi calități și la altitudinea unei noi etape de dezvoltare, conform hotărîrilor și obiectivelor adoptate de cel de al XIII-lea Congres al partidului. Partidul și clasa muncitoare, partidul și poporul formează o singură entitate și în această accepție, prin această înaltă optică politică, revoluționară, interesele dezvoltării, ale afirmării demne în contemporaneitate ca și în perspectivă formează acel unic și solidar mod de angajare prin care se exprimă de fapt însăși condiția existenței noastre în libertate și independență. „În cadrul sistemului democrației muncitorești-revoluționare, subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, sindicatelor le revine un rol deosebit de important în unirea eforturilor maselor populare în vederea înfăptuirii neabătute a planului și programului de dezvoltare economico-socială. Ele sînt cele mai largi organizații ale proprietarilor, producătorilor și beneficiarilor — și trebuie să acționeze pentru a asigura participarea organizată a acestora la conducerea tuturor sectoarelor de activitate, a întregii societăți". Un rol deosebit le revine în știință, în cultură, în activitatea educativă de formare a omului nou. În acest scop îndeamnă și o cer înseși scopurile nobile ale socialismului și comunismului, întreaga viață materială și spirituală care-și adaugă, pe măsura timpului, noi trepte de împlinire.

Cu cetitorii fără de seamăn și proiecte de viitor care prind contur și dau o nouă și nepieritoare înfățișare vieții noastre economice și sociale, țara înaintează sub semnele gloriosului jubileu. Făurirea partidului a reprezentat un act istoric de o excepțională însemnătate pentru întreaga devenire a patriei, revoluția inspirată, organizată și condusă de partid i-a potențat cu maximum de relief trăsăturile,

Luceafărul

Continuare în pag. a 3-a

„ÎN ÎNTREAGA ACTIVITATE POLITICO-EDUCATIVĂ TREBUIE SĂ PORNIM PERMANENT DE LA CONCEPȚIA REVOLUȚIONARĂ, MATERIALIST-DIALECTICĂ ȘI ISTORICĂ, DESPRE LUME ȘI VIAȚĂ. PE ACEASTĂ BAZĂ TREBUIE SĂ ACȚIONĂM PERMANENT PENTRU LĂRGIREA ORIZONTULUI DE CUNOAȘTERE AL TUTUROR OAMENILOR MUNCII, AL ÎNTREGULUI POPOR.

ÎN ACEST SCOP — ȘI VREAU SĂ SUBLINIEZ ÎNCĂ O DATĂ — SINDICATELE TREBUIE SĂ CONLUCREZE STRÎNS CU UNIUNILE DE CREAȚIE, CU PRESA, RADIOTELEVIZIUNEA, CU TOATE ORGANISMELE CARE AU MISIUNEA DE A ASIGURA RIDICAREA CONȘTIINȚEI REVOLUȚIONARE A POPORULUI, PE BAZA CELOR MAI NOI CUCERIRI ALE ȘTIINȚEI ȘI CUNOAȘTERII UMANE."

NICOLAE CEAUȘESCU

Aspirația spre înalt

În viața unui popor, în istoria lui, există un singur adevăr fundamental : PATRIA. După cum spre inima poporului există un singur drum : ADEVĂRUL. Cu aceste neînfrînte idealuri a intrat partidul comuniștilor pe arena luptelor de clasă cu sase decenii și jumătate în urmă, și dacă în jurul său s-a adunat tot ce a născut mai vrednic și mai viteaz acest popor, suflarea vie a unei întregi națiuni, a fost pentru că poporul român a descoperit în partidul comunist un mesager al adevărului, partidul ale cărui interese se confundă în totalitate cu interesele celor ce muncesc, cu interesele întregii națiuni române. El, acest partid al celor care nu aveau nimic de pierdut pentru că singura lor avuție era speranța, a aprins ideea scînteii de fericire, pe care a hrănit-o apoi cu jertfele sale, neclintit în fruntea clasei muncitoare, a poporului. Nu ar fi fost posibilă uriașa și nezdruncinata legătură dintre el și poporul pe care îl conduce, dacă acesta n-ar fi verificat în timp că destinul său se află în mîinile cele mai sigure, dacă nu s-ar fi convins că fiecare cuvînt rostit de partid are o acoperire riguroasă în fapte.

Istoria partidului comunist e un șir neîntrerupt de lupte și nu a existat epocă în care conștiința și visul și dragostea de patrie să se fi ridicat la asemenea înălțimi. Vorbele acestea îmbracă identități reale : milioane de oameni, cu numele lor, cu vîrsta lor, cu profesiunea lor, întreaga lor capacitate creatoare a acestei noutăți răscolitoare : patria socialistă. Victoria socialismului este rezultatul unei aspirații istorice : poporul nostru a trăit totdeauna în idealul socialismului, el i-a dublat existența de toate zilele, a fost speranța, lumina, certitudinea zilelor viitoare și toate acestea pentru că exista un partid care îi îmbărbăta energia și simțămintele cu fermitatea și înțelepciunea reclamate de cele mai grele momente ale istoriei.

De socialism se leagă în România uriașul salt economic, așezarea noastră pe drumul civilizației mondiale, uriașa dezvoltare a industriei și agriculturii, experiența fructuoasă a economiei planificate, ritmul accelerat al construcțiilor contemporane, beneficiile materiale concrete pe care le înregistrăm. Ideea omului nou, esența tuturor izbînzilor noastre este și ea, o expresie a socialismului, și nu există un înțeles mai nobil al ei decît umanismul socialist.

De socialism se leagă în România izbînda democrației reale, dialogul deschis al partidului cu poporul, formarea unei opinii de masă intransigente, în spiritul echității și al eticii comuniste, răspunderea care nu apasă pe umeri în legătură cu tot ce crește și se dezvoltă în hotărîrile țării, comuniunea de idealuri a prezentului cu trecutul de luptă, legătura indestructibilă prin care partidul a știut să unească visul de veacuri al trecutului nostru istoric, libertatea și independența națională, cu visul de astăzi al țării — munca și pacea și fericirea într-o devenire continuă.

Socialismul este, astăzi, în România, biruitor. Este o biruință reală, întrămătoare, vizibilă, o victorie pe care o datorăm poporului nostru, partidului nostru, faptului că la conducerea țării destinul istoriei noastre a știut să așeze un fiu al poporului prin chiar sorgintea familiei sale, un om al prezentului prin toate acțiunile sale, un exemplar luptător comunist : — vesnic tînăr prin suflet, energie și pătrunderea minții, prin angajare și jertfă, prin putere de muncă și prin clarviziune revoluționară, printr-un înflăcărat patriotism comunist. Acest om, al cărui nume și ale cărui idealuri le urmăm, care s-a identificat adînc cu idealurile partidului și ale poporului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, este o garanție că binele va sta neclintit și de acum înainte în zodia poporului nostru, într-o continuă aspirație spre mai înalt.

Virgil Teodorescu

În lumina libertății de creație

Românul este, înainte de toate, un ziditor. Și-a zidit casă, cu sănătoasă temelie, trudindu-se să adune cele trebuincioase — bolovanii cei rotunjiți de apele rîului-frate, lespedea smulsă din trupul muntelui-tată, lemnul dăruit de pădurea-soră, alegînd loc prielnic în vatra sa de sat, pe pămîntul-mamă, adică de aici stringîndu-și roadele unei alte trudiri ce ținea cît durata unui calendar și apoi o lua de la început, fără istov, trecînd din calendar în calendar, din secol în secol. La început, zidirile lui s-au numit cetăți. Era semnul de statornicie al unui neam. Căci ele nu se înălțau din trufie, ci din nevoie. Mai bătea cîte o grindină, mai bintuia vreun vînt nebun, se mai isca vreun viscol și el, românul-ziditor ieșea în poarta casei sale, ieșea în poarta cetății sale, întru apărarea celor de el trudite. Așezările de azi, tot cetăți se cheamă că sînt și românul le face mereu mai frumoase, nu din făloșenie, ci pentru că așa este simțirea lui — își cinstește strădania, depusă de-a-lungul istoriei, de a-și fi păstrat pămîntul lui și casa lui și cetatea lui, ele rămînînd românești. Neam liber și mîndru din născare, poporul nostru a ctitorit, tot de la începuturi, și în cuvînt. Așa cum i-a plăcut să-și aleagă singur locul și înfățișarea zidirilor sale, tot liber s-a vrut cînd a așezat cuvîntul în urzeala versului, pe acesta înălțîndu-l prin cîntec. Chiar dacă românul s-a născut poet, el tot a avut de învățat în asemenea lucrări, de la rîul-frate, de la pădurea-soră, de la muntele-tată, de la pămîntul-mamă. Și cum dascălii aceștia își făceau singuri legile, nesuferind întinare străină, ce altceva puteau deprinde învățăceii ? Înainte de orice, libertatea. Și, iată, demnitatea și dăinuirea.

Cel care a dat sens nou vocației românești de a construi, prin faptă și cuvînt, a fost Partidul Comunist. Făurirea sa a însemnat un moment de vîrf în istoria noastră, călăuzind spre el toate marile noastre idei de libertate. Concentrînd marile forțe, materiale și spirituale, el a cerut, prin chiar rațiunea sa de a ființa, o creație pe măsură. Asumîndu-și istoria cea nouă a patrici, conducîndu-i destinele, el a limpezit cerințele ideologice ale fiecărei etape de timp parcurse, privind drept în față realitatea, realul, care, mereu transformîndu-se transformă în mod revoluționar și conștiința constructorului de bunuri materiale ori spirituale. Congresul al IX-lea a fost pragul de trecere într-o altă etapă istorică, într-o strălucitoare și innoitoare epocă. Pentru constructorii în cuvînt s-a produs o largă deschidere către tot ceea ce era înalt în tradiția noastră culturală și literară, către „ctitrea" întru bună cunoaștere a istoriei naționale, către minunea care este creația populară. Literatura întreagă s-a așezat pe coordonatele necesare, concentrînd valorile vechi și noi laolaltă, și astfel aducîndu-le în centrul interesului societății. Literatura, profund patriotică, de un ales umanism, nu doar urmărind și oglindind prefacerile revoluționare ci devenind chiar ea astfel, a avut de cîștigat prin orientările formulate de către secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, începînd cu acel neuitat congres, în atîtea și atîtea rînduri în atotcuprinzătoarea-i operă. Firește, avîntul necesar pentru o viguroasă dezvoltare s-a dat prin instaurarea unui liber climat creator. Ținînd, deci, seama, de tradiție. Ținînd, iarăși, seama, de idealul dintotdeauna al creatorului, acesta are, fără îndoială, nevoie de libertate creatoare, cum are nevoie omul de iubire. Și cum, de altfel, are oricine nevoie de ea, pentru a construi ceva.

Trăind alături de oamenii cetății sale, gîndind liber laolaltă cu ei, creatorul de literatură, și el om al muncii, își află eroii printre semeni. Trăind aspirațiile acestora, confundîndu-se cu spiritualitatea și problematica lor, devine, iată, o forță modelatoare de conștiință.

Acestea sînt problemele de fond. Cît privește forma de exprimare, o dovedește „tabloul" literaturii contemporane — în peisajul căreia se găsesc atîtea nuanțe, pete de culoare, ritmuri vii, tușe delicate, ori, dimpotrivă, energice, fiecare fiind liber să aleagă — nu ce vrea, ci fiind dator să aleagă ceea ce i se potrivește, forma în care și prin care poate izbîndi.

Lumea literaturii este, la urma urmei, lumea cea adevărată, și în ea fiecare își poate găsi locul. Dacă are chemare pentru aceasta. Spiritul de creație liberă, a toate stăpînitor, dă dreptul fiecăruia să încerce, îl încurajează, dar vai de cel care strică lucrările în cuvînt, de cel ce nesocotește curățenia limbii noastre, de cel care uită ce înseamnă acest popor și ce drum a avut el prin istorie ! Șansa de a ieși în lumea cea mare stă în valorificarea tezaurului pe care îl stăpînim și care se află în rotundul hotarelor noastre. Nu ne putem impune copiindu-i pe alții, plecîndu-ne, covîrșiți, în fața „școlilor" și curentelor de toate felurile. Să le respectăm, asta da, e o datorie, dar să arătăm că sîntem liberi în gîndire și să ne dezvăluim, în primul rînd, noblețea gîndirii originale, izvorîtă la noi din pămîntul-mumă, curgînd nestăvilit ca rîul-frate, fremătînd de sensuri ca pădurea-soră de cîntece, înălțînd-o senin cum își înalță fruntea muntele.

Românul a fost, înainte de toate, un ziditor. Mîndreasică-se, deci, cu zidirile ce-i poartă pecetea ! Peceți strălucind, acum, sub lumina libertății de gînd și creație.

Florin Bănescu

SUB SEMNUL CONGRESULUI IX

Zbor înalt

Ne bat cîmpiile arzînde,
Cu blînda ierbii răsuflare,
Doar umbra țării înourată,
O văd în suflet cum răsare.

Și toate cîte-au fost să fie,
Doar prin partid mereu vor fi,
Căci El mereu este Lumină,
Căci El mereu e zori de zi.

E zborul păsării înalt,
El este cerul din copii,
E necuprinsul țării noastre,
Străluminînd verbul „a fi".

Priviți cum steaua țării suie,
Lumina Lui etern ne scaldă,
Această zi ca o gutuie,
Amirosind a pîine caldă.

Fluviu etern

Patrie lină dinspre viață te strig,
Te trăim intens cu ardere vie,
Sufletul nostru de țărînă te știe,
Flacără-naltă în oceanul de frig.

Patrie lină, frunză de mit,
Noi te-am făcut cu sînge și moarte,
De sevele tale nimic nu ne desparte,
Inimile noastre aici s-au zidit.

Patrie lină, fluviu etern,
Privirile noastre au înmugurit,
Draperii de cîntec pe gură ni se-aștern,
La ziua Luminii fără de sfîrșit.

Petre Ivancu

Literatura unei construcții: omul nou

Există o coordonată fundamentală a literaturii române contemporane ale cărei determinări profunde, am putea spune de ordin filosofic, se cuvin a fi puse mai mult în lumină. Această coordonată rezultă din ceea ce numim, într-un limbaj deja intrat în obișnuință, contribuția pe care este chemată să o aducă literatura noastră de azi la formarea omului nou, cu o conștiință socialistă înaintată.

Aici se cuvine să vedem însă nu doar o simplă evaluare educativă oarecare, pe care o putem atașa mai mult sau mai puțin uneia sau alteia dintre scrierile literare actuale, așa cum procedăm adesea în discuțiile noastre. Aici este vorba de însăși originalitatea literaturii române de azi între literaturile lumii contemporane. În ce măsură putem degaja un nou tip de umanitate, cît de înalt și de vibrant este mesajul ei, cît de armonios se constituie el în raport cu realitățile social-istorice la care se referă ? Cu alte cuvinte, ce avem de spus nou lumii în care trăim și, în primul rînd, nouă înșine ? Căci în materie literară, înalt spirituală, nimeni nu va primi decît ceea ce este ireductibil al său, constituit într-o sinceră, liminară și dramatică luptă cu sine însuși.

Evident, toate cele de mai sus sînt întrebări procesuale, pe care orice scriitor al nostru care vrea să-și respecte numele, le poartă cu el pentru drum lung, în cutia de rezonanță a propriei sale conștiințe. Ele se constituie în factori de energie propulsivă, necesară zămislirii marilor opere. Sînt moștenirea cea mai de preț pe care poporul însuși o lasă din veacuri scriitorilor săi reprezentativi din toate generațiile.

Originalitatea către care, ca scriitori, năzuim în mod firesc, își are legile ei obiective. Acestea trebuie căutate, însușite, transformate ele însele în factori de afirmare creatoare. Nu sînt adeptul ideii că scriitorul ar putea lucra cu propriul său talent întocmai ca o cîrtiță oarbă, în scormonirea pămîntului. Scriitorul trebuie să-și cunoască șansele de a fi în coordonatele vieții propriului său popor, să le cîntărească atent în deplina lor actualitate și să le valorifice cît mai bine, implicîndu-se pe sine și ajutîndu-i și pe alții să se implice. Funcția educativă, modelatoare a operei sale aici se află în cel mai deplin înțeles al cuvîntului. Este, de aceea, cu atît mai important de știut că între năzuințele către o literatură originală a fiecăruia dintre scriitori și năzuințele literare de ansamblu ale societății noastre contemporane există o concordanță cu șanse multiple și care se cer cît mai mult valorificate. Această concordanță o găsim inscrisă cu litere de aur în chiar Programul Partidului Comunist Român. Putem degaja de aici, în cuvinte simple, dar pătrunzătoare, însemnele uneia dintre cele mai nobile misiuni încredințate creației artistice. „În activitatea de formare a omului nou, a conștiinței socialiste, un rol important au literatura și arta, chemate să

Dumitru Bălăeț

Continuare în pag. a 5-a

Vocația publicisticii

Scriitorul român a fost și este un bun publicist care a ținut și ține să-și spună cuvîntul în problemele cu care este confruntată Cetatea. De fapt, începuturile presei românești le datorăm scriitorilor, iar apoi, de-a lungul anilor, prezența lor în arena publicistică se dovedește, fără nici o tăgadă, dintre cele mai oportune. Cu o excepție-două, poate (mă gîndesc la Bacovia și Hortensia Papadat-Bengescu), toți marii noștri scriitori au profesat jurnalismul, altfel spus, au luat atitudine directă față de evenimentele cu care a fost confruntată societatea românească. Eminescu, Slavici, Caragiale, Hasdeu, Sadoveanu, Delavrancea, Lovinescu, Arghezi, Rebreanu, Goga, Blaga — ca să înșirăm doar pe cîțiva, au o operă de gazetari care cantitativ depășește de multe ori pe cea propriu-zis literară, iar, adeseori, o echivalează ca valoare. În destule cazuri nici nu putem face o departajare precisă între opera literară și cea de publicist și nici nu e bine să stabilim o asemenea ruptură cînd ideile și metaforele operei se regăsesc în articole sau invers. Cine gîndește coerent nu se mai poate dezice cînd se aplică într-un gen sau altul.

Scriitorul român are vocație de gazetar și se simte bine în ipostaza de combatant în numele celor mulți. În perioadele de mari frămîntări politice, în răgazurile de edificare a societății, scriitorul și-a răspicat cuvîntul direct, prin ziar sau gazetă, definind nu de puține ori fenomenul la ordinea zilei și dînd, în alte multe ca-

Gheorghe Suciu

Continuare în pag. a 6-a

● In acest număr : ● POEZIA ANGAJĂRII ● Articole despre volume de ● Grigore Hagiu ● Nichita Stănescu ● Ion Gheorghe ● Antologia «Luceafărul» ● POEȚII ȘI PARTIDUL ● Versuri de ● Violeta Zamfirescu ● Victor Tulbure ● Marius Stănilă ● Ion Trif Pleșa ● „De la înălțimea macaralei" — fragmente de roman de Mircea Constantinescu ● Poeme de Ion Potopin ● SCRIITORII LA IZVORUL VEȘNIC VIU AL REALITĂȚII ● Semnează : ● Nicolae Velea ● Mara Nicoară ● Radu Selejan ● Florin Costinescu ● Doru Moțoc ● Mircea Florin Șandru ● Dumitru Matală ● Civilizație românească ● „Itinerariile viitorului" de Corneliu Vadim Tudor.

ILIE PURCARU: «Vorbesc țăranii»

Ilie Purcaru a început să scrie reportaje acum peste treizeci de ani. Acum peste treizeci de ani mulți, dacă nu toți cei ce aspirau la condiția de scriitor erau și autori de reportaje. Pentru unii reportajul a fost o experiență, pentru alții o anticameră obligatorie, pentru altă categorie un accident, o modă. Puțini au rămas credincioși reportajului. Ilie Purcaru este de peste treizeci de ani reporter, în primul rînd reporter. Cărțile lui se numesc **Zile fierbinți**, unde tipărea alături de alții, **Harfe și ape**, unde e numai el autor, **Ev nou în Țara Banilor, Focuri în junglă, Un elefant pentru doi oameni, Încă 5 km pînă la apele vii.** Ultima lui carte de reportaj se numește **Vorbesc țăranii.** Ne aflăm în fața unui scriitor care deși și-a dovedit virtuțile literare și în alte direcții, a rămas în primul rînd reporter. Cartea **Vorbesc țăranii** este născută dintr-o consecvență și dintr-o experiență de excepție. Titlul ei îi definește tema și specia, dar e sugestiv nu numai pentru atît.

Există două tipuri de reportaj, care constituie cele două posibilități de existență ale lui : descrierea faptului ieșit din comun, a faptului de senzație, și, alături de aceasta, descrierea faptului clasificat drept banal pentru a-i dezvălui aspectul de excepție. Și într-un caz și într-altul reportajul de calitate caută semnificația. **Vorbesc țăranii** poate intra în ambele categorii, satisfăcîndu-le pe amîndouă în egală măsură. Ea se oprește atît asupra inșilor și faptelor de excepție, asupra cazurilor, asupra evenimentelor, ca și asupra întîmplărilor și oamenilor obișnuiți. Scopul este de a constitui din imagini disparate alăturate un tablou unic, o impresie unitară. **Vorbesc țăranii** este o încercare a ne înfățișa pe viu, la fața locului, ceea ce sînt astăzi țăranii. **Vorbesc țăranii** rămîne un titlu ostentativ, într-o literatură în care țăranii par a reprezenta o temă și un univers perimat. A le da cuvîntul înseamnă a arăta din capul locului că aceștia există și că au dreptul la cuvînt, că nici universul, nici tema lor n-a murit. Evident, Ilie Purcaru nu-și propune să facă literatură, în sensul literaturii de ficțiune. El vorbește despre oameni concreți, identificabili, cu buletine de identitate, ceea ce nu exclude o atitudine literară din partea autorului. Ilie Purcaru n-a considerat niciodată că reportajul e în afara literaturii și a încercat s-o probeze cu fiecare pagină pe care a scris-o. Intitulîndu-și cartea de reportaje **Vorbesc țăranii**, el a avut desigur intenția de a semnala un hiatus tematic, de a umple un gol, de a vorbi despre un univers ignorat. Acest univers ignorat există în cartea lui Ilie Purcaru și el are o extraordinară unitate în ciuda distanțelor geografice și a experiențelor istorice prin care țărănimea pe care o cercetează a trecut. Este adevărat că cei mai mulți țărani cercetați sînt din Oltenia, din Cîmpia Dunării, dar drumurile reporterului duc și în Hațeg, duc și în Bistrița, duc și în Oaș. Rezultă din aceste itinerarii o hartă, care în **Vorbesc țăranii** prinde contur și glas omenesc. Ceea ce caută reporterul sînt oamenii reprezentativi ai locului, pentru o problemă, pentru un eveniment, pentru o tradiție. Dubla înfățișare a cărții lui Ilie Purcaru decurge din caracterul ei livresc și în același timp antilivresc. Informația de bibliotecă este confruntată mereu cu cea de teren. În numeroase cazuri reporterul alege cu bună știință locurile pe care le va cere expediției sale. Mai întîi deschide o carte, un studiu antebelic, și apoi pleacă pentru a vedea ce s-a întîmplat cu ceea ce scrie acolo. Undeva în Lancrăm era un neam de pictori. Din tată-n fiu, rînd pe rînd, trei generații s-au ilustrat prin capacitatea de a folosi culoarea desenînd și pictînd în stil popular, naiv, dar cu mare prospețime și talent indiscutabil. Ce va mai fi acolo unde s-a constituit o tradiție de țărani artiști? Și se duce să vadă cum urmașul cel mai autorizat al neamului cu pricina nu știe să deseneze, nu se gîndește la tradiția intrată în articolele de sociologie. Omul nostru ară, este tractorist și nu are decît un gînd, să doarmă, să se scoale la timp, să are. Decepție? De fapt acest episod face parte dintr-un lanț de alte episoade, despre o categorie de muncitori ai satelor despre care se scrie foarte puțin. Este vorba de tractoriști. Lungul reportaj „Niște oameni pentru toate anotimpurile" este închinat celor ce ară cîmpurile, celor care întrebați de ce nu se duc și ei la oraș răspund, întunecat sau senin : și cine o să mai facă pîinea ? Meritul oricărui reporter este de a descoperi univesuri ignorate. Ilie Purcaru a descoperit un astfel de univers, iar tema lui aici, înseamnă tractoriștii. Reporterul a găsit și o formulă, „Tractoriștii sînt minerii de la suprafață", formulă bună pentru că este cuprinzătoare, sintetică. Din această lume aflată mereu în campanie face parte și Costea din Lancrăm care n-a pictat niciodată, dar cineva cu număr de București a venit să-i ia contra o sută de lei, un desemn, un desemn oarecare, ca document unic al păstrării tradiției. Ultimul Costea n-a mai făcut de atunci acest efort pentru că știe că rostul său este altul. În suita de episoade închinate tractoriștilor, cel al lui Costea din Lancrăm subliniază o semnificație. Cei care rămîn la țară, cei ce fac pîinea, țăranii de astăzi, care nu mai seamănă cu cei de ieri, sînt foarte conștienți de efortul lor, de greul lor efort. Ei sînt cei ce fac pîinea. Sînt minerii de la suprafață. Reporterul nu pleacă de altfel cu mîna goală : învățătorul i-a spus că urmașul lui Costea din neamul pictorilor, școlar, desenează foarte frumos. Vocația n-a dispărut ; a fost doar amînată de comandamente sociale.

Vorbesc țăranii înseamnă o carte despre țărani la ei acasă, despre adaptarea lor surprinzător de simplă, de logică, la cele mai complexe solicitări. Calitatea de căpătîi a acestor țărani este inteligența. Reportajul intitulat „Țăranul care a fost" îl are în centrul atenției pe nenea Hinoveanu din Vînjuleț, care a întemeiat primul ceapă din Oltenia în 1949. Vorbește un țăran, care recapitulează o epocă nouă atunci, aspră, dificilă, astăzi veche pentru noile generații, aparent mai simplă, mai puțin solicitantă. Țăranul care și-a făcut la timpul lui datoria acum la bătrînețe nu povestește numai ci meditează asupra faptelor scurse. El nu e un sac de amintiri, așa cum au fost considerați de multe ori țăranii, ci un judecător al condițiilor, al oamenilor și al său însuși. El știe cum a fost, vede cum este își dă seama cum putea fi, știe unde a greșit, are satisfacții și insatisfacții și în legătură cu ce se petrece sub ochii săi, acum cînd el nu mai e la cîrma evenimentelor.

Noua realitate cu care se confruntă divers toți acești țărani care vorbesc în cartea lui Ilie Purcaru este orașul. Orașul absoarbe forța de muncă a cîmpului. Lucrările pămîntului au nevoie de tineri. Aceștia se duc la oraș. Orașul nu este însă nicăieri o realitate ostilă, dușmănoasă, dar sigur incomodă, pentru cei ce vor să are, să semene, să culeagă. O notă ofensivă, provocatoare descoperă Ilie Purcaru în Satulung de lîngă Brașov, acum oraș prin patru din fostele sale comune. Aici, gard de gard cu orașul ofensiv, țăranul își pune problemele competiției. Prezența uzinei stimulează. Folosirea mijloacelor tehnice este aliatul cel mai prețios în obținerea recoltelor de performanțe ale țăranilor de lîngă Brașov.

Corbu și tehnica este unul din cele mai revelatoare reportaje despre felul în care pus în noile condiții de viață țăranul român răspunde la solicitări. Țăranul Corbu are puțin peste 50 de ani și este inventator, un inventator cu brevet. A umblat mult să-și breveteze invenția, dar a reușit. Povestea intervențiilor la diverse foruri județene și centrale este singură un roman, dar un roman victorios. Corbu avea încredere în invenția sa și secretul reușitei vine din încrederea acestui țăran în iscusința lui tehnică. Ce a inventat Corbu ? O fabrică portabilă de cărămizi. Mindria inventatorului țăran Corbu este pe deplin justificată : a văzut fabricile de cărămizi din import, franceze sau germane. Toate au o sută de tone și li se zice portabile. A lui are cinci tone, o producție rapidă, de bună calitate, și este într-adevăr portabilă. Corbu este un țăran pentru că vine de la țară, trăiește acolo și răspunde solicitărilor și nevoilor acestei lumi. Știe că fabrica lui de cărămizi producție proprie care a produs milioane de cărămizi va deveni prototip la Brașov și e mulțumit.

În „Sahara olteană" pe nisipuri se ridică soiuri numeroase de viță de vie și culturile cele mai diverse. Ilie Purcaru vorbește la Bechet cu inginerul Petre Baniță, cel care a inițiat și păzit noua grădină pe nisip a Olteniei. Dar este inginerul Baniță țăran ? Ilie Purcaru care-l integrează suitei sale de țărani, îl consideră astfel. Este un cultivator de pămînt, un cultivator de excepție, dar un țăran și el ca și toți ceilalți. Legat adică de pămînt, de culesul recoltei, de facerea pîinii și a roadelor cîmpului. Pe acești țărani, atît de diverși în fond i-a avut în vedere Ilie Purcaru.

Vorbele țăranilor constituie și ele o fizionomie definitorie a timpului nostru, pe care Ilie Purcaru a știut s-o scoată la suprafață, subliniindu-i caracterul de univers ignorat, necunoscut suficient în toate cutele lui. Reporterul și-a făcut și aici datoria.

M. Ungheanu

DAN A. LĂZĂRESCU: «Imaginea României prin călători» vol I.

Întîia sinteză de factură hotărît imagologică, pe care o avem abia acum, este „Imaginea României prin călători", schițată de Dan A. Lăzărescu și proiectată să se desfășoare în mai multe volume, dintre care cel dîntîi e dedicat intervalului cronologic dintre 1716—1789 (Ed. Sport-Turism, 1985). Autorul, care ne dăduse mai demult o solidă „Introducere în shakespearologie", e, fără îndoială, dintre aceia care simpatizează cu inițiativele insolite și, cu toate acestea, necesare unei culturi și „Imaginea României prin călători" e de privit din această perspectivă. Acum, el nu porneste în prospecția unui teritoriu cu totul vid, deși examinările parțiale care se făcuseră nu aveau înfățișarea sistematică pe care o au acestea, de azi (căci imagologia e, orice s-ar spune, o disciplină științifică recentă). Cu Nicolae Iorga, mai cu seamă (în „Istoria românilor prin călători"), cu Paul Cernovodeanu („Imaginea țărilor române la călătorii străini din secolele XVI—XVIII" și „Societatea feudală românească prin călători străini — secolele XV—XVIII") și cu instructiva cercetare a lui G. Lăzărescu și N. Stoicescu („Țările române și Italia pînă la 1600") se întreprinsese cîte ceva, pornind, cu Iorga, de la o intuiție a imagologiei și apoi de la îndemnări de metodă nouă. Un studiu al lui Adrian Riza despre „Ardeal" (apărut, vreme de cîtiva ani, în revista „Transilvania" și deocamdată rămas acolo) are legături cu asemenea preocupări.

Totuși, o hartă sistematică a României văzută cu ochi străin nu se poate compune din asemenea cercetări, unele admirabile, altele lăudabile, și este meritul lui Dan A. Lăzărescu de a face pentru întîia oară un desen precis și conceput cu rigori; examenul lui este pretutindeni al unui savant, preocupat de clarificări în direcția științei. Mai întîi de toate, Dan A. Lăzărescu a expus într-o prefață cuprinzătoare principiile pe care le-a pus în lucrare, spre a explica, atunci cînd face analizele propriu-zise, temeiul cîte unei disociații. A extrage dintr-o materie adeseori tulbure o imagine a României în optică străină este, zice el, o îndeletnicire nu ușoară și care presupune măsurători mai multe decît cele normale, obligatorii totuși din motivul unei subiectivități de vedere care poate strica și ceea ce înregistrase corect. O „imagine" e, în absența temeiurilor științifice, o materie aptă de a fi transmisă, printr-un soi de „folclor științific" (formula este a lui A. Riza), falsificînd pentru un public ignorant ceea ce la origine putea să fie cel mult o realitate parțială : „Numeroase informații, zice Dan A. Lăzărescu, a căror falsitate istoricii români au evidențiat-o de multă vreme și care nu-și mai află rostul în vreo carte de istorie a românilor, capătă, în schimb, importanta cuvenită într-o asemenea lucrare de imagologie, căci ele au putut contribui la făurirea unor imagini neveridice în opinia publică europeană, pe seama poporului nostru. De la caz la caz, va trebui deci să ne străduim să detectăm izvorul care a îngăduit o asemenea imagine istorică sau socială deformată, ori motivația specifică publicistului sau informatorului acestuia care a favorizat făurirea ei. Istoria Românilor trebuie deci să îmbinc, de la epocă la epocă, și cu istoria Europei și cu etapele culturii. Sociologia trebuie să se îmbine cu psihologia, antropologia cu știința economică". Din moment ce „imaginea" rezultă dintr-un contact adeseori superficial (și nu o dată mediat) cu lumea românească, ar reiesi că imagologia este destinată verificărilor, prin raport la realitatea documentată. Ea are a porni „din lăuntru în afară", „în spetă de la realitățile românești, așa cum s-au oglindit ele sub formă de imagine". Sîntem aci în domeniul unei discipline de aspect genetic.

Spre a distinge mai bine o astfel de materie, este necesar, mai întîi, a stabili îndeletnicirile și chiar compoziția etnică a celor care generează „imaginea". Ei sînt, sub raportul etniei, aparținători ai populațiilor cu orînduire de fel imperial ; apoi sînt, din unghi profesional, politicieni, savanți, diplomați, călători și publiciști între acestia trebuind să numărăm două categorii distincte, români francofoni și străini care vietuiesc temporar în România. Cu excepții neînsemnate, e de văzut că politica are și în acest domeniu funcțiunea ei și ar fi extravagant a pretinde acestor autori să se retină de la trebuintele unei activități care nu este întotdeauna legată de răceala științei. Chiar și atunci cînd ochiul străin este onest și voiește a vedea cum se cade (avînd independență relativă și fiind lipsit de interese imediate în România) „imaginea" poate să se tulbure din motivul intermediarilor. Sînt rari, zice Dan A. Lăzărescu și are dreptate, străinii care se sforțează a înțelege în materie de români mai departe de informațiile pe care clasa superpusă le dă, (sîntem în vremi fanariote). Deseori falsificările pornesc de la raporturile fragmentare ale europenilor, informați asupra României de o artistocrație alogenă, fanariotă, în bună parte, în sud și în est și maghiară în Ardeal. Din știrile dragomanilor constantinopolitani, ale boierilor francofoni din Principate, ale nobilimii maghiare ce poate ieși în materie de istoria României ? Ceea ce ar rezulta de aici este o nebuloasă de știri, cifre, previziuni, dibuire istorică și documentație parțială și de unde imagologul ar trebui să deducă „elementele stăruitoare", desfăcîndu-le de „elementul conjunctural", de „notațiile subiective frecvent discordante", de „numeroase și surprinzătoare reticențe și ignorențe". O „imagine" este un șir de stratificații între care unele depuneri pot fi active (din ratiuni uneori imprevizibile) și altele recesive, trebuind să ținem seama, în studiul transmisiilor care se întreprind, de ratiuni care au deseori origine politică europeană. Pe scurt, românii ar preocupa Europa de pe la începutul epocii fanariote și pînă recent din ratiuni dintre cele mai felurite. În Settecento, motivele sînt în număr de trei : „chestiunea Orientului", insolitul „fenomen fanariot, și „comerțul prin Strimtori". După 1821 și pînă la 1848 avem a face cu imagini corectate prin raport la „modernizarea societății românești", legată în chip exclusiv de „francizarea limbii de salon" și de negot (prin circulația pe Dunăre în vase cu aburi) ; apar studenții români în Europa și se produce călătoria lui Dinicu Golescu. După 1848 sînt de văzut ideile de Independență și de Unire ; după 1859, eloc-ventă este poziția față de Cuza. Apoi, Independența și, în fine, unirea Transilvaniei cu Principatele Române. Față de istoria românească adevărată pe un astfel de tablou nu sînt noutăți mari însă trebuie să vedem aci inteligența imagologului care a scos, dintr-o puzderie de aluviuni, substanța medulară. În realitate, „imaginile" au contururi cu totul incerte și cînd trece la examinările propriu-zise Dan A. Lăzărescu lasă să se vadă mai bine tulburările adeseori profunde privitoare la istoria românească. El pornește de la fanarioți a căror propagandă în Occident mergea în direcția unui fals ; Constantin Mavrocordat, de pildă, voia să se prezinte drept un „despot luminat". Românii, ocupați de o xenocrație înapoiată și antinațională, nu sînt decît un instrument în iluzia unei resurecții, accea a Imperiului bizantin. Cele mai numeroase surse occidentale știu cîte ceva despre români, întotdeauna pornind de la fragmente și cînd nu sînt hotărît rău-voitori astfel de exploratori în Principate, au o perspectivă care este a lumii occidentale și nu înțeleg sensul istoriei popoarelor asa-zise „mici". Del Chiaro, de pildă, semnalează istoria fără izvoare a românilor, memoria subtiată a clasei superpuse, imprejurarea că la români boierii sînt mereu „hicleni" și îl trădează pe vodă. Optica e mereu cantacuzinească și alte stiri sînt pitoresti, cum ar fi acelea privitoare la Serban Cantacuzino. El știe geografie, are informații etnografice și este instruit în privinta religiei, alcătuind și cronologii de domni, însotite de caracterizări succinte. Ceea ce îl obsedează este imperialismul turc, însă imaginea pe care o lasă asupra României e aceea asupra unui teritoriu care ar trebui împărtit între „Marele Turc" și „Augustul Împărat". O „Istorie ecleziastică", întocmită de un abate, Fleury, înainte de stirile oferite de Cantemir Occidentului, nu are mai mult decît cîteva rînduri despre români, și toate nesemnificative : limba este de origine tulbure, un voevod, Latco, ar fi simpatizat cu catolicii, Vlad Dracul s-ar fi asociat cruciatilor, valahul Ionită ar fi păstrat legăturile cu Roma catolică. Perspectiva e aici a unui occidental, cu respect față de catolicitate, și pentru care românii nu sînt altceva decît un popor de schismatici, marginali, poate că latini. Niște relațiuni de călătorie, ale lui sir Porter și ale savantului Boscovich, dau o imagine a românilor explicați prin ideea de Imperiu Otoman ; pentru ei, domniile fanariote au și un aspect ocult. Mult mai izbitoare e di*mensiunea secretă a fanariotismului* la J.L. Carra care scrisese, la 1777, o istorie a Moldovei și a Valahiei, cu multe imprecizii care vor folosi apoi și altora ; era un aventurier, fugar din Franta si „iluminat" în directie francmasonică, a cărui optică tine de difuzionismul luminist pentru care Europa are o ratiune de a fi din punctul de vedere al diriguirii de constiinte. Acest Carra e unul dintre aceia care configurează un proiect de „recuperare a Orientului", în urmarea unei obsesii de împărtite a lumii, după croială occidentală, care în vremi tulburi, precum acelea, a făcut nu o dată carieră (un studiu, solid, al lui Trandafir Djuvara, din 1914, este capital pe o temă cum este aceasta). Altii, cum ar fi Peyssonnel, utilizează surse bizantine și fixează pe valahi și în Balcani, nu doar la nord de Dunăre : este un arheolog care face primul studiu savant de istorie românească. În sfîrșit, un ofițer, Guynement de Keralio, folosind informații luate și de la Cantemir, este întîiul care aduce substanța de substrat, getismul, și multimea de stiri privitoare la vestimentatia getică, la cetăti, și la Zamolxis, este surprinzătoare prin raport la moment. Alții, cum ar fi generalul Baur, un cartograf, fac catagrafie. Ignaz de Raicevich este autorul unui studiu meticulos, croit din perspectivă austriacă, în vederea unei invazii. Domenico Sestini e un savant interesat de abstractul românesc, Francesco Griselini dă întîile imagini ale „Banatului timisan", altii desfășoară „imagini" ale problemelor Mării Negre din perspectiva diplomatiei europene". În totul, este un extract de mentalitate europeană văzută în aspectele ei exclusiviste : pentru Europa, românii nu sînt decît o poporație aproape orientală, barbară, de o latinitate îndoielnică, trăind sub imperii și care trebuie elogiată pentru coagularea populară, și certată pentru administrație și rînduială socială, acestea foarte simplificate. „Imaginea României prin călători" este, încă de la întîiul volum, un rezumat de istorie românească reflectată în Europa, cu intuiții uneori admirabile cum ar fi aceea a noțiunii de „Aufklärung" (așadar „Luminism") înțeleasă ca o intîie îndemnare către euro-centrism : cînd mentalitatea intelectuală ajunge la noțiunile de „libertate", de „egalitate", și de „drept universal al omului", ea descoperă, cu toate acestea, ideea de supremație a Europei. Este un paradox pe care un studiu de imagologie, cum este cel al lui Dan A. Lăzărescu, îl desfășoară prin efectele lui à propos la români.

Artur Silvestri

NOTE ● ATITUDINI ● NOTE ● ATITUDINI ● NOTE ● ATITUDINI ● NOTE ● ATITUDINI ● NOTE ● ATITUDINI ● NOTE ● ATITUDINI ● NOTE

Norma culturală și zeflemeaua

În revista **Flacăra**, R. G. Țeposu în calitate de „cap limpede" al presei culturale românești (desigur că o atare funcție nu a fost creată dar și-a asumat-o) crede că zeflemeaua ține loc de cultură elementară. Dorind să ne arate cum a receptat un studiu al nostru consacrat ideii de imperiu la N. Iorga, „capul limpede" de la Flacăra „ciugulește", (cu o metodă de lectură pe care, în altă ocazie, am calificat-o metoda „peck-order", folosită de toate „ciugulitoarele" pentru a ierarhiza relațiile dintre ele) termenul nostru de **„ergoetnoistorie"** prin care am vrut să sugerăm una dintre direcțiile de cercetare ale marelui istoric. Il „ciugulește", nădăjduind că poate să răstoarne „modelul lingvistic" acreditat pentru construcții similare de termeni. Faptul că R. G. Țeposu nu cunoaște accepțiunea termenului „erg" (în fizică : „unitate de măsură a lucrului mecanic (...) efectuat de forța de o dină..." cf. Florin Marcu, Constant Maneca, „Dicționar de neologisme", Ed. Șt. 1966, p. 278) ne lasă reci. Tot indiferenți rămînem și la faptul că R. G. Țeposu n-a aflat că în limba română se spune „ergonomie" („disciplină care studiază condițiile și metodele de **muncă**", cf. **ibidem**, s.n.) și nu „energonomie" cum ar trebui să se spună după „modelul lingvistic" propus de R. G. Țeposu în **Flacăra.** Se mai spune „ergograf" și nu „energograf", „ergometric" și nu „energometrie" etc., etc.

La toate acestea am fi rămas indiferenți, căci e treaba lui ca „specialist" în literatură și în „cultivarea" limbii române dacă ignoră „modelul lingvistic" funcțional, inventînd altele doar pentru a se pune în pricină cu noi. Însă, pe lîngă punerea la punct pe care o face I. D. Goia, tovarăș lingvistic al lui R. G. Țeposu, ca reacție la un **Breviar** din **Luceafărul**, gestul celor doi este neavenit prin tipul atitudinal pe care-l instituie în publicistica noastră culturală : a ocoli problemele (chiar cu riscul unor invenții aberante) cu rostul singur de a înălța zeflemeaua la rang de normă culturală. Este de prisos să le spun celor doi că termenul „erg" are de acum o lungă carieră în psihologie mai cu seamă după ce a fost acreditat de către R. B. Cattel (mare noroc pentru psihologul american că nu l-a avut pe R. G. Țeposu în postul de „cap limpede" al publicisticii americane să-i fi atras atenția că ar fi trebuit să folosească termenul „energ" în locul celui legitim, „erg", în pofida, deci, a etimolgiei grecești). Psihologul american extinde metoda sa de cercetare a „energiei psihice" de la studiul psihoenergetic al personalităților individuale la studiul psihoenergetic al personalității colective a grupurilor etnice („sintalitate etnică"). De fiecare dată, însă, el vorbește de structură „ergică" și nu „energetică". Factorul G. prezent în cimpul ergic al personalității individuale și colective îi permite lui Cattel să vorbească despre un „imperativ categoric emoțional". Faptul că, în construcția termenului (cu valoare mai mult indicativă decît conceptuală propriu-zisă) am operat cu o atare construcție lingvistică se explică și prin cariera acestui termen în psihologia contemporană (unde s-a preferat, cum e normal, termenul „erg" nu cel inexistent, al lui R. G. Țeposu, „energ"), dar și prin dificultatea pe care ar genera-o conotațiile termenului de „energie" în domeniul psihologiei nu numai ca urmare a accepțiilor introduse de energetism, dar și pentru faptul că utilizarea lui ar cere imediat un atributiv, care să-l scoată din ambiguitatea semantică în care, altminteri, ar pluti. Astfel C. Rădulescu Motru spune „personalism energetic" și se referă la „vocație" ca principală formă a energiei umane. De asemeni, spunem „energie morală" sau „energie intelectuală" nu fără a preciza, cum și face P. Popescu Neveanu, în **Dicționarul** său, că „energie umană" „nu trebuie înțeleasă în sensul fizicii" (cf. „Dicționar de psihologie", ed. Albatros, 1978, p. 237). R. B. Cattel a avut în vedere toate aceste dificultăți de ordin lingvistic atunci cînd a preferat să se întoarcă la rădăcina greacă a termenului, introducînd astfel în circulație termenul „erg" (de la gr. **ergon** — muncă). Nu este munca principala formă de energie socială ? Iar, dacă vrem să vorbim despre istoria energiilor etnice, este mai propriu să spunem „ergoetnoistorie" și nu „energoetnoistorie", cum propune R. G. Țeposu, degradînd și deviind astfel ideea într-o direcție biologistă pe care, însă, psihologia a părăsit-o în mod hotărît. În psihologia românească, C. Rădulescu Motru este semnul de sus al acestei biruințe tocmai pentru că a legat energia popoarelor de muncă și „vocație". Dintr-un gest zeflemist pueril R. G. Țeposu șterge un întreg capitol de istorie a științelor umane și ne propune să ne întoarcem în plină concepție „biologistă".

Cerem scuze cititorului pentru această nedorită și neprevăzută stăruință, mai ales că multora precizările noastre le sînt cunoscute, motiv pentru care nici nu ne-am fi simțit îndemnați să le facem dacă n-am fi fost totuși obligați de cea de-a doua intervenție a „capetelor limpezi" de la revista „Flacăra". O morală se impune, oricum, credem noi, pentru toți : dacă „capul limpede" de serviciu nu știe, de ce nu merge la dicționar ? Condiția pasageră de „cap limpede" nu-ți asigură automat competențe universale, iar atunci cînd te simți tentat să pui lucrurile la punct, chiar și doar în ceea ce privește terminologia, trebuie să-ți asumi precauția minimală (deși insuficientă) a consultării dicționarelor. Altminteri se dezleagă grave consecințe deontologice, căci ne vom prăbuși într-un Babilon al „specialiștilor" creați peste noapte, care se vor simți în drept, de ce nu, să-și dea lecții unii altora cu ușurința cu care un profan s-ar simți în putere să-l judece pe specialistul de la Institutul de fizică atomică pentru ultimele sale descoperiri.

Ilie Bădescu

O variantă a „orgoliului" elitist

Studiul **Filozofia și paradigma feminină a auditoriului,** semnat de Gabriel Liiceanu în **Viața Românească,** nr. 7/1985, **ar putea fi** luat la o adică, pur și simplu ca expunere a unui punct de vedere. Dar nu e ! Textul, contextul și, mai ales, subtextul lasă urme de suspiciune : sensurile teoretice se lasă ispitite de vanitățile purist-filozofarde ale autorului. De aceea, pe lîngă intenția mărturisită de a clarifica tema supusă atenției, este din plin onorată intenția nemărturisită : despărțirea de Noica. Ceea ce, desigur, înseamnă mult, **dar încă nu totul.** Căci, fără îndoială, Noica este un creator în filosofia românească ; nu-i poți ocoli meritele, chiar dacă eventual, te situezi pe alte poziții teoretice ; ești sau nu de acord cu ceea ce susține, înțelegi sau nu, te lași copleșit sau nu de asaltul său argumentativ, dar nu-l poți ignora. Detașarea de nucleul ideatic al filozofiei sale este posibilă. Dar, la G.L. este vorba de **altceva :** „detașările" au, se pare, bătaie **ceva** mai lungă. Nu e, totuși chiar totul surprinzător în studiul amintit. Simptomele „despărțirilor" au dus în **Jurnalul de la Păltiniș** (1983) la afișarea unei superiorități intelectuale care stîrnește lectura. Noica era expus acolo unei rarefieri de laborator : avea transparența ideilor care îl reprezintă, se mișcă doar pe traiectorii favorabile autorului, aureolîndu-l pe acesta. Liiceanu manipulează prestigiul magistrului său doar pentru a se autoconvinge că aparține elitei spirituale „pur sînge", deci... poate avea dispreț în fața „trăpașilor" culturii. Simte pericolul de a rămîne simplu discipol, dacă nu se rupe de „umbrele" spiritului care l-a tutelat. Legătura afectivă face ca despărțirea să-i pară o „crimă" —ceea ce e de înțeles.

G.L. observă, just, că Noica a îmblînzit chipul filozofiei : a pus-o în slujba spiritualizării vieții, a povestit-o, i-a dat virtuți colocviale, a strîns, deci, în jurul ei un public, a făcut ca înțelepciunea să comunice cu oamenii care au nevoie de ea ; cu alte cuvinte, i-a destrămat misterul ce o învăluie atunci cînd lenevește în formule sistematice, strict specializate, accesibile doar inițiaților. Este, aici, un act cultural, nu o vulgarizare (recunoaște și G.L.). Care este însă reproșul ? Procedînd **astfel,** Noica își trădează propria-i obsesie de a elabora un sistem. Și această părere este discutabilă, dar nu stînjenitoare. „S-ar putea — constată G.L. —, în cazul lui Noica, să fie vorba numai și numai de gîndul generos de a înzestra **cultura noastră** cu un „adevărat" sistem metafizic." („V.R.", p. 68). De acord : s-ar putea să fie așa. Dar G.L. continuă : „Dar **o cultură** (oarecare, nu ? — n.n.) poate trăi și fără un sistem metafizic, după cum poate trăi fără o epopee națională (iată-ne în alt plan ! ? ! — n.n.)" ș.a.m.d. (p. 68). Afirmațiile de față, abia ele, sînt supărătoare, căci G.L. le conjugă cu părerea fermă că încercările de construcție metafizică în interiorul culturii române, alimentate de, și ridicate pe solul spiritualității naționale, sînt, din principiu, sortite eșecului. „Este mult mai probabil că Noica **s**-a orientat după imperativele culturii în care trăia" (deci nu după voința de sistem pe care i-o reproșează ! — n.n.), indiferent însă de mobilurile sistemului său (dar parcă nu era ! ? ! — n.n.), rămîne să ne întrebăm dacă o ontologie al cărei principal operator este prepoziția „întru" poate spera să ajungă mai departe decît, să zicem, o filozofie a lui **als ob** („ca și cum-ul" lui Vaihinger — n.n.), așa cum pe bună dreptate ne putem întreba dacă o teorie a cunoașterii centrată pe „luciferic" (e rîndul lui Blaga, interpretat și în **Jurnalul de la Păltiniș** răutăcios, de parcă nu s-ar ști ce este aceea metaforă teoretică — n.n.) nu rămîne **în mod fatal** — subprodusul acelor filozofii, ele însele epigonice, care, cu mai multe șanse, totuși căci, nu e așa ? pe alte meleaguri s-au plămădit — n.n.), mizau pe un termen de genul fausticului" (p. 65). În amintitul **Jurnal,** G.L. era, totuși, entuziasmat de operatorul antologic „întru" (p. 232) ; aici, în studiu, se întreabă **dacă** are vreo șansă acest punct de pornire ce s-a petrecut între timp. Problema poate fi discutată dar **nu asta vrea** G.L. El urmărește subestimarea lui Noica, Blaga dar nu numai a lor. Dar, oare, zăcămîntul spiritual pe care Noica îl detectează în limbă — dar care se găsește, deopotrivă, în atitea alte creații colective marcate de specificitate — să nu se preteze la nici o modelare filozofică, să nu aibă nici o fereastră deschisă spre universal ? Nu cumva doar aprecierile pripite trezesc nostalgii centrifugal-sincroniste ce lenevesc în spirite pseudo-aristocratice, cu sensibilități crescute în artificii narcotizante ?

Tablou de Sabin Ștefănuță

Vasile Macoviciuc

Claustrofobie?

Mă bate gîndul să-mi iau un pseudonim ; m-am și oprit la unul care cred că n-a populat pînă astăzi literatura noastră : Didim. Era un critic elenist tîrziu care băgase spaima în impostori ; i s-a zis, pentru răutate, cinism, ironie, etc. — Halkenteros, ceea ce românește s-ar traduce „mațe de aramă" ; imaginați-vă ce „rău" trebuie să fi fost Didim de a ajuns să i se spună astfel ! Cu acest pseudonim în vîrful peniței ar trebui, zic, să răspund celor care-mi deturnează în glumă ieftină scrisul... Iată, de pildă, revista „Astra" din Brașov ; de cîtva timp îmi citează trunchiat frazele dîndu-le sub formă de panseuri à la Gigă cititorilor. După pseudonimul „P. Grădinarul", un altul, „G. Pruteanu", a preluat ștafeta și în nr. 2/1986 „mă roagă" să-i explic „pe această cale" (calea ar fi chiar rubrica numitului G. Pruteanu !) — „în ce țară (că în România în nici un caz) or fi existînd sate în mijlocul codrului...", asta pentru că eu spusesem în cronica la ediția Cezar Petrescu lucrul simplu și de bun simț că emblema Sămănătorismului ar putea fi satul în mijlocul codrului, la marginea rîului — așa cum a romantismului este castelul singuratic oglindindu-se în ape. Colaboratorul „Astrei" călătorește, probabil, numai cu mașina, numai pe „căi" bătute. De Eminescu n-a auzit („Eu nu-s codru, sînt cetate"), de G. Coșbuc, Șt. O. Iosif, O. Goga, M. Sadoveanu (cu splendidele lui sate înconjurate de codri, substituindu-se codrului, redevenind codru pentru ochiul care le privește profan). Nici de Herodot (discursul lui Idanthirs către Darius, ce se regăsește, după aproape două mii de ani, în descrierile pe care le face Paul din Alep teritoriului țării noastre) etc. Pe la aceștia nu poposește G. Pruteanu, nu-i ies în cale. Și nici limba română nu este peisaj pentru croazierele sale, limba română ce tezaurizează forme precum **„picior** de plai", **„creierii** munților", **„inima** codrului", **„gura** văii", **„braț** de rîu" — ori atîtea și atîtea toponime care atestă continuitatea istorică a proverbului „codru, frate cu românul". În schimb, stimabilul se dă mare cunoscător al limbilor clasice și-și piperează notele marginale cu exemple din acest domeniu. Să-i spunem, totuși, că o posibilă întoarcere a expresiei latinești „pars pro toto" nu poate fi „totus pro parte", pentru simplul motiv că, substantivizat, adjectivul totus, a, um este de genul neutru, adică totum. Că redactora Miruna Runcan nu-și poate face „cuvenita **mea** culpa" pentru la fel de simplul motiv că-l are la îndemînă pe **„sua** culpa" (de ce ar pătimi unul pentru altul ? G. Pruteanu suferă de claustrofobie ?). Că **decemvirat** nu înseamnă **zece bărbați,** cum crede G. Pruteanu („un «decemvirat» de literați), ci funcția unui decemvir. Și ce să-i mai spunem noi lui G. Pruteanu ? Un pasionat al „umanioarelor" nu este stimabilul nostru om cu „cale" la revista „Astra", iar nedumeririle copilărești în legătură cu satul din mijlocul codrului i le poate lămuri orice învățător sau țăran zdravăn din zonă.

Nicolae Georgescu

POEZIA ANGAJĂRII

O „sărbătoare" a întemeierii

Într-un interviu din 1969, Grigore Hagiu, amintindu-și de anii debutului, mărturisea că nu are nimic să-și impute ori să-și renege, cită vreme însăși ideea de **evoluție** e normală, adică în firea lucrurilor. „Poezia socială" practicată atunci constituie parte organică din însăși „evoluția poeziei" sale, îl reprezintă într-un anumit moment, evocă o anumită epocă. Dominat de o acută conștiință a generației sale, poetul nu va ocoli temele majore ale momentului. Dincolo de entuziasmul epocii, zice poetul, „moartea lui Labiș m-a obligat să scriu cu totul altfel".

A scrie poezie socială înseamnă **a fi la curent** nu numai cu problemele timpului tău, dar și cu „întrebările" și „intuițiile" ce ți le rezervă viitorul : „Poezia socială trebuie să fie la curent nu numai cu toate cuceririle și cu toate problemele prezentului, ci și cu unele dintre întrebările care încă nu se pun, dar se vor pune, să fie la curent cu problemele și cu intuițiile viitorului".

Poetul debuta în 1962, în colecția „Luceafărul", cu **Autoportret în august** și încă de atunci se configurează distinct cele două registre pe care le va desfășura mai apoi poezia sa : lirismul dens de expresie abstractă, reflexiv și de lucidități metafice, rostogolind sonuri de suprarealism muzical (ce va sonda, vizionar, aventura conștiinței în **Continentele ascunse** și se va desăvîrși ca excurs poetic de profunzime, fixat pe gnoseologic și ontologic, în **Sfera gînditoare, Spațiile somnului, Nostalgica triadă, Miazănoaptea miresmelor, Descîntece de gravitație, Fantastica pădure)** și lirica ritmurilor cantabile, de un energetism entuziast și imediat, care pune în vibrație o patetică poezie socială și patriotică, în întregi volume structurate tematic **(De dragoste de țară**, 1967 ; **Noblețe de stirpe**, 1969 ; **Cîntece de stemă**, 1971 ; **Zenit de anotimpuri**, 1974 ; **Sărbătorile anului**, 1975 ; **Sonete**, 1978). Conștient de ambele „modalități" lirice, Grigore Hagiu își va distribui poezia sa în astfel de registre tematice, distincte deci ca expresie, execuție, atitudine lirică. Dimensiunea angajată a poeziei sale e, așadar, bine reprezentată și ea mărturisește o conștiință nu contemplativă, ci implicată patetic în cotidian și în rosturile prezentului. Indiferent că o astfel de poezie pune istoria în gama majoră a etnogenezei, ca sentiment heraldic al mîndriei naționale (ca în poemul „Țară altoită pe oase de dac" din vol. **Noblețe de stirpe)** ori în simfonia unor fapte, identități și patetice repere contemporane, vibrația poetului rămîne în sine egală, în gesturi generoase și largi de adeziune civică și politică (în **Cîntece de stemă** ori în **Sărbătorile anului).** Este aici o opțiune care, de la Labiș încoace, nu a mai răsunat atît de firesc și muzical în poezia noastră, într-un cadențat entuziasm tineresc și patos al aderenței. Și dacă poezia mai este și sinceritate, e verificabil că ea nu a rămas la faza mărturisirilor ! Atîta cît e și de valoarea care e, aceasta rămîne mărturia unei conștiințe de poet, arzînd incandescent în labișianul „veac aprins". O ardoare sinceră, de difuziune clasicistă, un **elan sărbătoresc** și un **patos al implicării** fățișe, toate într-o retorică sensibilizată de imaginea inedită, de rostirea viguroasă, în general de tropi inspirați.

Conștiință racordată la etosul și etica neamului său, poetul simte în sine urcînd acea „tensiune etică a pămîntului" (cum i-ar zice Ion Gheorghe, mai apoi, în „Elegii politice"). Versul se umple de o rezonanță solemnitate telurică, oficiată cu har în consistență prozodie : „Mi-e sufletul pămînt umil de țară / în care timpu-ntotdeauna ară / e cald adîncul moștenit în mine / nesuporîind semințele străine / mi-e dată viața tainic să răsară / doar din semințele acestor locuri / le-ascult vuind măruntele ghiocuri / pămînt gravid de dragostea de țară". („Obîrșie" — **Noblețe de stirpe**). Anotimpul e unul solar, al roadelor și împlinirii, iar tabloul e clar, cu contururi precise, ca în această **Amiază limpede** din vol. „De dragoste de țară", sonet al contemplației („Amiază-a verii ! Cerul cît de-nalt !), de o însumatoare viziune sugestivă : „E vară limpede în grîne, fructe / împrăștiind mireasma la zenit / și pare-n munții viineți mai boltit / și arcu-nchipuit de viaducte. / Deasupra-i liniște necontenit, / nici golurile nu mai sînt abrupte, / se-aude-atît de lin și împlinit / petrolul curs prin marile conducte. / Amiază-a verii ! Cerul cît de-nalt ! / E ștearsă-n noi fantasma depărtării / din pisc și pînă-n piscul celălalt. / Un nobil unghi găsește căutării / în aerul de lanuri coapte, cald, / ce-adie zi de zi din stema țării". Aceasta e ora poeziei hagiene de aici : **amiaza limpede**, metaforă a unui timp întemeietor, demn de sine. Nu e deloc de neglijat această fervoare temperamentală, naturală în expresie și patetică în timbru, de o solaritate calmă, proteguitoare, partinică în marea-i acoladă a opțiunii. Aceeași stare de esențială contemplație la ceasul cumpenei drepte a timpului întîlnim în **Zenit de anotimpuri.** Pe linia aceluiași lirism profund angajat în realitățile timpului său se menține și volumul **Sărbătorile anului** în care contemplația lirică e de un activism aparte, deseori atingînd ritmuri de odă. „Zenit al sferei ! Oră a conștiinței !" (în altă parte „Zenit al țării ! Cuget / curat din străvechime...") exclamă poetul, în euforia împlinirii civice și politice. Tărîmul patriei e „de stirpe legendară", în cartea cea mare a „iubirii de țară" se înscriu faptele de zi cu zi. Patria e o „nestinsă vrere" de înălțare și zbor, e „îndeolaltă / popor de inimă, de steag și crez", „conștiință" și „suiș de trepte" **(Patria).** În totul, e aici o **sărbătoare** a „întemeierii", a construcției, a elanului revoluționar (un festivism liric asumat / angajant) : „Elan al vîrstei ! Aripări depline ! / Maturitatea vie a candorii ! / Mai lin decît mireasma-n cupa florii / pămîntul țării în văzduh ne ține. // Acum între semințe și-ntre stele / se naște-o cumpănă de vînt subțire, / în spornic miez de cuget și simțire / balanțele au tresărit și ele : / Spre gîndul rodnic tot mai mult înclină / și viața noastră-n sine concentrată, / mai geamănă-n oglinda-nrourată / cu vasta-nstăpînire de lumină". **(Elan).** Sau : „În zi de sărbătoare / lumina zării suie / și roșul cel mai nobil / adie-n calendare, / o inimă mai amplă / decît a noastră nu e / să ardă-n împezimea / pădurilor solare". **(Anotimp de boltă).** Alteori solemnitatea frazării poetice merge mînă în mînă cu aranjamentul strofic : „Întemeietori de țară / de mîndrie și destine, / aripa v-o simt cum crește / împezindu-mi vast cuvîntul, voi ne-ați hotărît durata, / orizontul și pămîntul, / matca reîmprospătată / ce mereu la sîn ne ține. // Dintre cumpenele vieții, / din hotarele veciei, / v-am ales, eroi, de-a pururi / să ne fiți imbold și rază, / înălțînd pe-o treaptă nouă, / care tot mai sus cutează, / împlinirea de miracol / hărăzită României". **(V-am ales, eroi, de-a pururi...).** Ultima secțiune a volumului **(Răspundem lumilor cu lume)**, folosind estetica celuilalt registru poetic, amintește de **Roșu vertical** al lui Nichita Stănescu : „pildă să luăm / de la semințe / de la cele mai umile / rodul de-acum e de preț / numai cel viitor / îl întrece / taina din umbră / luminos se veștește / grea este orice atingere cu pămîntul / totul se-nvață / trebuie să arzi pînă la capăt / să rămîi doar tiparul / demn de renaștere..." **(Sămînță liniștită).** Unda blagiană de un modernism mai acut, nichitastănescian, poate fi detectată și în poemul **Mumele atotștiutoare**, manifest al indisolubilei legături cu spiritualitatea și identitatea obîrșiei, vetrei...

Volumul de **Sonete** (1978), al doilea dacă avem în vedere și culegerea din 1967 (mai aflîndu-se și un al treilea în manuscris, ce-ar completa fericit triada sonetistă), reia, în 101 sonete, temele liricii patriotice. **Evocarea** (cînd e vorba de vestite figuri ale istoriei noastre) și **contemplația** (în noul peisaj al patriei) constituie atitudinile lirice cele mai frecvente. Poetul cîntă „anotimpurile" patriei, însemne ale istoriei și realități ale prezentului, elementele, pămîntul, roadele, germinația, marele efort, toate cu sentimentul împlinirii și convingerea rostului înalt. Același patos contemplativ, același larg gest întemeietor, aceeași sete de cuprindere și mereu aceeași proteguitoare temperantă a clipei : „Ce pur mi-i gîndul ! Pururi în asalt ! / în clipa ce ne dă la toți un nume / Și leagă veac de veacul celălalt / pe firul drept al dragostei de lume. // Tot ce-au vroit, vom vrea să spunem, spune / intensa noastră sete de înalt, / am fost, sîntem, vom fi o natiune / cu suflet veșnic tînăr. Și ce cald !". În totul, acest ciclu sonetistic alcătuiește un mare poem închinat Patriei, simfonie a noii deveniri istorice.

Grigore Hagiu a oferit, prin întreaga sa poezie patriotică, un exemplu elocvent de cum se poate scrie o astfel de poezie, fără a-i compromite temele și spiritul. El înlătură lozinca patriotardă, stereotipiile și cliseele, festivismul searbăd și retorica goală, dînd o bătaie estetică lungă acestui vers, ce ia formele unei sensibilități și înzestrări poetice de netăgăduit. Multe din poeziile sale pe această temă pot figura la loc de cinste în orice antologie de poezie patriotică românească.

Z. Cârlugea

Mihai Rusu : „Elegie"

Forța morală a metaforei

În creația lui Nichita Stănescu volumul „Roșu vertical" marchează o tulburătoare convertire a verbului poetic în mesaj militant, mobilizator. Există în general în lirica stănesciană un patriotism imanent care derivă din morfologia profund românească a viziunii, din faptul că limba românească e centrul universului său liric ridicat la puterea revelației universale, cu atît mai mult poezia angajată exprimă iubirea de țară ca sentiment nucleic, ființialist. Volumul „Roșu vertical" emană un patriotism genuin, poetul evită grandilocvența în favoarea unei sincerități cuceritoare : „Acum ne vom apropia de țară / din însuși lăuntrul său, / noi cei cuprinși în ea asemenea / pomului fructifer / în sămînța Fructei... / Acum, vom chema țara pe nume, / nu numai din nobila plăcere / de a-i rosti numele ci / și pentru că din toți martorii vieții noastre / ea singură depune-ntruna / mărturie că existăm". Întregul volum demonstrează forța empatică a imaginației lirice, emoția se cuplează cu o fervoare ideatică în care pulsează un patriotism ardent. Lirica lui Nichita Stănescu este un patetic indemn la armonie umană, de aici și caracterul profund moral al creației sale în care identificăm o fenomenologie a consonanței universale. Consonanță în care iubirea de țară exprimă temeiul existenței. Eul poetului comunică afectiv cu patria pînă la o contopire „iluminantă". „Ce am eu mai ascuns în mine / singele mișcînd a gînd / ce ai tu mai curat în tine, / amirosul de pămînt / Oh, și ce am sfînt pe lume, dulcele pămînt al tău de vis / și tot ce-i în tine nume / de casă din cais". Această comuniune ontologică va apărea mai tîrziu în „Necuvintele" cu valoare de artă poetică. Mai toate poemele sînt scrise de autor „cu colțul inimii", au o energie afectivă directă, poetul evită noțiunile abstracte și construcțiile bombastice, dragostea de țară e filigranată în imagini pure, matinale precum „sentimentul soarelui răsărind / împreună cu cea mai suavă doină din fluier".

Lirica stănesciană (și aici este marea ei particularitate) senzorializează ideea, o face palpabilă, prezentă, vie — așa cum prezent este și trecutul invocat deseori în poeme — „antimetafizica" poeticii sale rezidă în tensiunea concretă, existențială a metaforei lirice, poezia devine o glorificare a lui A FI preschimbat în ESTE. Poemele militante nu alcătuiesc un univers al conceptelor ci „o viziune a sentimentelor", istoria țării se dezvăluie în semne concrete : „Fiecare pas pe care-l fac / își pune timpla ecoului pe-un os / așa cum își pun riurile apa peste prundișurile / din piatră albă". Versul patriotic esențializează imaginile unei etnii nepieritoare, urcînd sufletul românesc la puterea simbolului, poemele circumscriu o patrie geografică dar și una morală în care „începe istoria însăși a luminii". Sentimentul înălțător al iubirii de țară capătă, în multe poeme, forța agitatorică a mesajului politic, poezia irumpe în imagini electrizante, viziunea lirică își conține axioma unei ideologii. În acest registru poezia lui Nichita Stănescu este (asemeni creației labișiene) un elogiu adus revoluției ca triumf istoric, patetismul tonului semănînd cu „foșnetul steagurilor învingătoare", versurile prefigurează viitorul în imagini cathartice : „Mîine, chiar mîine, / nu mai departe decît mîine / cînd zorii / ridicîndu-se pe orizont vor vesti : Iată, / aceasta e ziua de mîine". Scrise la o înaltă altitudine emoțională poemele sale militante conțin exclamații metaforice ca niște explozii ale timpului „întru desăvîrșire", poezia se transformă în argument politic, fără însă a suferi de discursivitate, autorul trăiește ideile cu o fervoare absolută. Frazarea lirică incandescentă lansează apeluri generoase, imaginile sînt pline de vitalitate : „Inima mea își alege culoarea roșie, / își alege roșu vertical / roșul pe care l-a pulsat necontenit, roșu pur / hrană a gîndurilor / roșul care s-a născut sînge / ca să devină idee". Trebuie subliniat faptul că implicarea existențială a poetului (vizibilă în întreaga sa creație) conține și o implicare socială dusă pînă la sacrificiu. Nichita Stănescu este una dintre cele mai verticale conștiințe ideologice pe care le-a dat literatura acestui neam. Verbul său liric transmite copleșitor sentimentul izbînzii efortului uman, era comunistă arătîndu-ni-se ca o epifanie a timpului în devenirea sa : „Iată, a venit ora mare, / Ora în cinci colțuri, ora luceafăr, / răsărind chiar acum, pentru că a răsărit / de totdeauna". Militantismul liric atinge cotele unui manifest moral tulburător prin autenticitatea expresiei. Privită în ansamblu creația poetului își dezvăluie omogenitatea viziunii. Înfățișîndu-se ca o fenomenologie a idealității, autorul ne oferă mereu acea „formă văzută a marilor idei" într-o gramatică esențială, de acută originalitate. Fără îndoială, limbajul liricii sale a deschis noi orizonturi poeziei românești, dar dincolo de uriașul fenomen lingvistic pe care Nichita Stănescu l-a provocat în lirica noastră, e de văzut umanismul vizionar care însuflețește întregul său sistem poetic, lumina limpede a crezului său moral.

Alexandru Horia

Politicul — model de spiritualitate

Poet al marilor teme umane, Ion Gheorghe conturează prin creația sa lirică limitele unui univers existențial complex, plin de semnificații ; volumele sale de poezie reconstituie un traseu al unor experiențe fundamentale. De la **Nopți cu lună în Oceanul Atlantic** la **Zoosophia** ori **Cavalerul trac** și pînă la **Noimele sau Dacia Fêniks,** poetul **reface o lume a realităților** primordiale, fiind într-o permanentă căutare a miturilor autohtone ale protoistoriei, a elementelor emblematice ale spiritualității românești. El încearcă reconstruirea unui univers arhetipal specific orizontului național, nu doar pe baza izvoarelor și surselor documentare, cît mai ales printr-o intuire profundă a semnificațiilor, cu ajutorul unei viziuni poetice capabile să surprindă esența dincolo de invelișul său efemer, înțelesul simbolurilor, noimele. Această chemare a poetului este transpusă în cuvînt printr-un limbaj suculent, masiv și impunător ; temperamentul agitat, vulcanic, manifestat în **Nopți cu lună...** devine în **Zoosophia** generatorul unei arhitecturi polivalente, al unei alegorii a spiritualității românești față în față cu istoria. **Cavalerul trac** și, mai cu seamă, **Dacia Fêniks,** sînt o încercare de a reface în sens invers drumul ființei neamului, o căutare a începuturilor ce au generat această spiritualitate; parabola și polisemantismul sînt aici mijloacele prin care se transformă poezia din oglindă a afectivității individuale într-o modalitate de a trăi marile sentimente și idealuri ale neamului. Cuvîntul poetic devine formulă magică, îmbogățindu-și sensurile și redescoperind înțelesuri rămase în ceața istoriei; lirica lui Ion Gheorghe își asumă astfel sarcina de a dezvălui **un model al spiritualității românești.**

Între aceste coordonate se înscrie și volumul **Elegii politice** (1982) în care lirismul agitatoric se manifestă în raport de dimensiunea politică a poeziei, așa cum apare ea la Eminescu sau A. Cotruș. Atenția poetului se deplasează acum din străvechime spre contemporaneitate ; volumul cuprinde două mari teme ce ilustrează întîia, **condiția politicului la români** și, cealaltă, **poezia politică a clasei țărănești.** O viziune lucidă, a unei conștiințe iscoditoare, marchează lirica plină de simboluri a **Elegiilor...** ; învățămintele istoriei, pe care neamul le-a crestat în stratificațiile înțelepciunii sale milenare, sînt observate de către poet în destășurarea lor simplă, firească, întotdeauna profundă.

Istoria este viața unui neam tot așa cum clipele trecerii zilnice alcătuiesc istoria unui om ; semînția și-a desfășurat ființa multimilenară în acest spațiu inconfundabil, ale cărui însemne au fost perpetuate de-a lungul veacurilor și care au constituit marca specifică a neamului, niciodată ingenuncheat de furtunile timpului : „Humusul mi-e mama tuturor morților, / Din veacuri spre veac. Țărina este quintesența / Marilor și micilor lupte — vitreg sau legitim / Născute de istorie, timp și destinul poporului / Acesta danubian, carpatic și pontic /, Pe numele-i ultim strigat din tranșee : / Pe-aici nu se trece !" Încercările destinului nu au schimbat ființa sa, a cărei tărie a rămas nezdruncinată de seismele istoriei ; ea s-a păstrat în structura, hrănită de sevele nesecate ale pămîntului, a țăranului român : „Ca inși, ei știu să-și trăiască stingerea / Sfîrșind fără de lăcomie / Sămînța Logosului lor istoric și perpetuu / E bine pusă : orînduiala așezată / Pe temelii inexpugnabile. De ce s-ar / Teme ? / Ar fi, zeule, ar fi ca și cum / S-ar îndoi de propria operă".

Tăria acestei țărănimi, clasă pozitivă eminesciană, devenită demiurg al istoriei, stă nu în abilitatea de a ocoli greutățile, pe care, dimpotrivă, le întîmpină piept, ci în convingerea nestrămutată în eternitatea colectivității ca simbol ; legătura sa cu pămîntul strămosesc a rămas statornica atitudine care a ajutat-o să rămînă mereu în picioare aici, în calea puhoaielor : „Eu, că am o Patrie, mai știu ce vreau, / Dar cei ce trăiesc în corturile de-mprumut / Pe propriul nisip părintesc — Ei pe umărul cui vor plînge ?" Această înțelegere a faptelor este în fond o manifestare în fata istoriei, un fel de atitudine politică pe care încercările destinului au făcut-o mereu mai înțeleaptă, mai fermă și de nedoborît. Derivă de aici o întreagă condiție a politicului, care este nu o opinie conjuncturală, marcată de eveniment, ci o adîncă filozofie a vieții în datele ei active animate de un ideal. O remarcabilă poezie ilustrează acest adînc sentiment al trecerii timpului, care a lăsat urme de nesters, dar care nu a putut ingenunchea niciodată nația ; marea vamă plătită istoriei a lăsat urme adînci, însă în căldura focului, metalul s-a călit tot mai mult : „Eu primii cu multă bucurie venirea / La putere a bărbaților tineri, / Și-acum văd cu tristețe cum încărunțesc / Și ei, după obiceiul pămîntului — / Căci de tineri albeau voievozii / Și tot de tineri încărunțesc bărbații / Politici ai acestei țări / ... / Cu cît are mai multe pietre și ape / Țara-n care s-au născut și rămîn, / Cu atît mai multe tăieturi pe frunte / Li se adaugă ; / Cîtă parte ni s-a făcut la fluviul / Nostru, se-nseamnă pe fruntea primului / Dintre noi — cît avem voie la Dunăre; / Cîtă parte din munti ni s-a lăsat / Se-nseamnă pe frunțile lor — / Pentru fiecare lucru ce-l păstrăm. / O creștătură pe fruntea bărbaților / Noștri de stat".

Sînt fapte pe care poetul are misiunea să le cînte dinaintea multimii, ca un purtător de cuvînt al neamului : datoria sa este să surprindă în cuvînt aceste fapte, ca pe un răboj nepieritor al seminției : „Bărbătește și-au plătit țăranii / Cotele de lapte, de grîu și de carne / Și toate tributurile prin care / Ne-au eliberat de osti străine; / A fost rîndul poetului / Să-și plătească datoriile — / C-a băut apa și-a respirat aerul / Unei patrii care l-a dorit sau nu. / Dar în care s-a născut și stă / Să moară". Cîntarea sa nu este doar o datorie morală, ci o chemare interioară, un sentiment inconfundabil al identificării cu destinul neamului.

Elegiile politice sînt poeme ale unei dimensiuni sapențiale dovedite de români în fața istoriei, pe care a primit-o și acceptat-o, pe care a știut s-o biruie prin permanența prezență pe pămîntul strămoșilor.

Valentin Uban

SUB SEMNUL MARII SĂRBĂTORI

Cenaclul Uniunii Scriitorilor la Galați

● Sub semnul aniversar al celor 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Roman, vineri, 18 aprilie 1986, a avut loc ședința de constituire a Cenaclului Uniunii Scriitorilor din Galați, eveniment de seamă în viața spirituală a vestitului port de la Dunăre devenit, în ultimele două decenii, și cel mai mare centru siderurgic al țării. Cu acest prilej, o delegație a Uniunii Scriitorilor alcătuită din : Dumitru Radu Popescu, președintele Uniunii Scriitorilor din R.S. România, Traian Iancu, director al Uniunii Scriitorilor din R.S.R., Mircea Radu Iacoban, secretar al Asociației scriitorilor Iași, Andi Andrieș, directorul Editurii „Junimea", Pop Simion, Dan Laurențiu, Horia Zilieru, Corneliu Leu, Ilie Tănăsache, Florin Muscalu, Marcel Mureșanu, Traian T. Coșovei, Mircea Nedelciu, Nelu Oancea, Mircea Scarlat, George Tărnea, împreună cu membrii cenaclului gălățean, au vizitat, în zilele de 18 și 19 aprilie, platforma siderurgică și șantierul naval. La aceste manifestări scriitorii au fost întîmpinați și însoțiți cu căldură și competență de tovarășii : Emilia Andrunache, secretar al Comitetului județean al P.C.R., Florica Șerbănescu, președinta Comitetului județean de cultură și artă, Ion Caranghel, primarul municipiului Galați, Gheorghe Teodorescu, secretar al Comitetului de partid al Combinatului siderurgic, Virgil Ciubotaru, directorul șantierului naval. La ședința literară care a urmat ședinței de constituire a Cenaclului gălățean al Uniunii Scriitorilor — și al cărui secretar a fost ales prozatorul Apostol Gurău — au citit din creația lor, prezentați cu o agreabilă dezinvoltură, de dramaturgul Mircea Radu Iacoban, poeții : George Tărneș, Ion Trandafir, Traian T. Coșovei, Ion Chiric, Marcel Mureșanu, Paul Săn-Petru, Dan Laurențiu, Sterian Vicol, Maria Petra, Florin Muscalu, Corneliu Antoniu, Cezarina Victoria, Viorel Dinescu, Traian Iancu și Horia Zilieru.

● Joi, 24 aprilie a.c., orele 15, a avut loc la Clubul Întreprinderii de Confecții și Tricotaje București o întîlnire între lucrători ai întreprinderii amatori de literatură și scriitori reprezentativi ai literaturii române contemporane. Întîlnirea a fost organizată de Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Municipiului București și de către Asociația scriitorilor din București a Uniunii Scriitorilor, avînd ca temă Literatura română contemporană și reflectarea artistică a realităților socialiste.

Au participat scriitorii Ghiță Florea, președinte al Comitetului municipal pentru cultură și educație socialistă, prof. Ion Dodu Bălan, Nicolae Dragoș, Eugen Simion, Paul Anghel, Mihai Ungheanu și Dinu Săraru, care au luat cuvîntul în această ordine.

Întîlnirea, care s-a bucurat de o audiență deosebită, a fost un prilej de a sublinia în cinstea aniversării celor 65 de ani de existență a P.C.R., importanța pentru stimularea literaturii române a spiritului înnoitor al Congresului al IX-lea al P.C.R.

În încheiere a avut loc un recital de poezie românească actuală susținut de reprezentanți cunoscuți ai scenei românești : Mircea Jida, Mihnea Moisescu, Catrinel Paraschivescu, Rodica Sanda Țuțuianu, actori ai Teatrului „C.I. Nottara" din București.

● Săptămîna trecută, vineri, 18 aprilie a.c. la Liceul „Mihai Viteazul" din București a avut loc întîlnirea elevilor și a cadrelor didactice cu scriitorii : Victor Tulbure, Gheorghe Pituț, A.I. Zăinescu și Ion Iuga, care au citit din creațiile lor.

A recitat din versurile lui Nicolae Labiș sora poetului, Marga Labiș.

La întîlnire au participat și reprezentanți, ai Muzeului literaturii române.

Vladimir Șetran : „Dimensiuni contemporane"

INIMA ȚĂRII

Urmare din pag. 1

vigoarea, curajul și abnegația, spiritul de libertate și demnitate, iar cele cinci mari forumuri comuniste ale **Epocii Nicolae Ceaușescu** i-au conferit temelii și atitudini istorice fără precedent. Multe, tot mai multe Românii încap azi într-una singură și tot mai multe vor încăpea mîine, în zorii acelor împliniri prin care, sub egida unei noi calități a muncii și vieții, ne plasăm pe orbita unei țări socialiste mediu dezvoltate. Viitorul poate fi folosit ca argument tot în aceeași măsură în care prezentul este o platformă de înfăptuire a obiectivelor înscrise în programul partidului și tot așa cum trecutul apropiat, dar atît de vast și al nostru, al fiecăruia, justifică pasi mereu mai înalți și se fixează într-o dialectică a înaintării ferme, consecvente, pe multiplele coordonate ale progresului și civilizației.

Spunem : **Partidul, Ceaușescu, România**, ca și cum am spune inima noastră, crezul și conștiința comunistă a acestui timp. Este rostirea unității noastre depline, este temeiul acesta al muncii, al gîndirii și creației prin care generațiile fac un viu și indestructibil legămînt între ele, dăinuind ca o altă mare ctitorie, aceea de la care pornesc toate razele de gînd și de faptă și în lumina cărora patria se înalță pe noi culmi. Sărbătoarea muncii premerge gloriosului jubileu al partidului, le leagă însăși semnificația și cauza istorică pentru care s-au născut, întemeind toate primăverile și infloririle noastre.

Primăveri și infloriri care se adaugă spiritului umanist și fac din consecvența demersurilor pentru pace ale României și ale președintelui său o inestimabilă contribuție la cauza umanității, a realizării păcii și înțelegerii. „Situația internațională continuă să fie deosebit de gravă, sublinia, în aceeași cuvîntare, tovarășul Nicolae Ceaușescu, iar în ultimul timp au avut loc acțiuni care au dus la accentuarea încordării și creșterea pericolului de război". Unirea popoarelor pentru salvgardarea și apărarea păcii este o necesitate stringentă. Este timpul să se treacă la fapte, la măsuri concrete, care să probeze bunele intenții, să se procedeze în spiritul rațiunii, al angajării și răspunderii față de soarta omenirii și în deplin respect față de normele și principiile dreptului internațional. **În această activitate generală, un rol hotărîtor îi revine clasei muncitoare, care continuă să rămînă forța socială cea mai puternică, ale cărei interese comune sînt nemijlocit legate de asigurarea păcii, de lichidarea inegalităților sociale, de asigurarea condițiilor pentru desfășurarea normală a activității de dezvoltare economico-socială, a libertății și independenței fiecărei națiuni.**

Invocînd pacea și propunînd măsuri concrete, care să concentreze eforturile tuturor forțelor înaintate ale lumii, ale tuturor popoarelor, pentru asigurarea acesteia, președintele României aduce un real și prestigios serviciu umanității, iar semnificațiile repetatelor sale apeluri și demersuri sporesc în intensitate, însăși sărbătoarea internațională a muncii, temeiul pe care s-a sprijinit și se sprijină toate valorile civilizației lumii contemporane.

Spunem : **Partidul, Ceaușescu, România** și numim speranța de pace pentru care milităm cu ardoare și pentru care contribuția noastră românească urmează căi de natură să legitimeze o nouă umanitate și un nou destin. Ziua solidarității internaționale a celor ce muncesc, avînd strălucite și generoase tradiții în mișcarea muncitorească din țara noastră, poate fi în consens de ordin planetar, pentru toate zilele lumii, în scopul realizării acestui atît de complex și complicat edificiu care este pacea și pentru cauza căreia trebuie făcut totul. Chemarea la „unitate a tuturor forțelor progresiste și antiimperialiste, la unitatea tuturor popoarelor care doresc să fie independente și libere, care doresc să trăiască fără războaie, să trăiască în pace", va trezi, neîndoielnic, un binemeritat și statornic ecou.

65 DE ANI DE LA FĂURIREA P.C.R.

Antologia «Luceafărul»

POEȚII ȘI PARTIDUL

În biruința soarelui firească

Ardea văzduh multiplicat
lumina lacrimei din piatră,
Părea o pace împăcată
prispa pămîntului arat.

Lacrima cercuia în gînd
dumineca după război,
Eroi necunoscuți cerind
sfeitul suflet înapoi.

Roșu ardea soarele firii,
Fierbinte miez rotea o stea,
Fluviul geniilor gîndirii
săbii de suflet ascuțea.

Trecea pămîntul prin tăcere,
Cu păsări, flori, văzduhul nins,
Atîția morți și înviere
năștea Partidul neînvins.

Părea cuvînt, părea pămînt
sămînța din alt veac țîșnită
rotind mari visuri pe orbită,
scrise să nu piară nicicînd.

Violeta Zamfirescu

Există!

În zare munții mei se limpezesc.
Și de departe piscul se străvede.
Există un Partid muncitoresc
Și-o țară care-n fericire crede!
Flămînzi străbuni în glie dorm. Foșnesc
Mari holde peste cei striviți de roată
Există un Partid muncitoresc
Și-n jurul lui o țară minunată!
Cresc prunci, și muguri cresc,
și schele cresc
Și sonde cresc și turle lucitoare
Există un Partid muncitoresc
Și-o țară dreaptă și cutezătoare!
Ce bine-i pe cuprinsul românesc,
Sub steagurile în lumină toate!
Există un Partid muncitoresc
Și România cîntă-n libertate!

Victor Tulbure

Despre revoluție

Eu rostesc cu dreptul celui ce nu a primit
revoluția în dar
— „s-o stăpînească în pace" — ci s-o ducă
înainte!
eu spun;
cu dreptul celui chemat
în Revoluție — umăr, nu martor —
Revoluția este starea de fapt a Popoarelor!
Revoluția este starea de fapt a Cuvintelor!
Revoluția nu cunoaște răgaz! Revoluția
e singura cronologie valabilă pentru istoria
Lumii!
Din Revoluție în Revoluție
Starea de Revoluție este
nu consecință, ci argument al Mișcării
înainte, al
îndepărtării de noapte. Eu cred că:
Starea
Starea de Revoluție este o haină
sărbătorească pe suflet.
Eu cred că:
Haina de lucru a muncii politice este
pătată de var,
de cărbune, pătrunsă de pilitura de fier
de mireasma
pămîntului reavăn, de sunetul
aproape tăios al motoarelor, de vuietul mării,
de cîntecul griului copt și de strigătul
cu care pruncii întîmpină lumina,
lucrînd la temeliile implinirii.

Marius Stănilă

Cămașa oțelarilor

Pasărea cînd cîntă se destramă,
poetul îi găsește capătul firului și-l leagă
la loc.
Luna se poartă cu razele ei ca o mamă,
lumina ei de pe cămașă o storc.

Un smoc de vînt îmi putrezește pe umăr,
îl suflu dar nu se ia.
În familia muncitorului oțelul e pus
la număr,
aud copiii lor cum prind a-l dezmierda.

Oțelarii o singură dată îl dezbracă pînă
la jumate,
își lipesc urechea de pieptul lui și-i ascultă
inima sănătoasă
Hainele bune ale oțelului sînt cusute toate
cu fir de ață din cămașa oțelarilor trasă.

Ion Trif Pleșa

PREZENTUL

Desigur întrebările pot fi multe, însă întrebările nu rezolvă totul, ele așteaptă răspunsuri, ele pretind să fie umplute tocmai golurile, spațiul — timpul iscodirii. Eram în concediu cînd ăștia doi, Maicanii, au fost transferați aici. Chiar și pentru transferuri, avizul meu, ca unic psihosociolog al întreprizei, e necesar. Dar m-am luat cu treburi și, iată, bilanțul mă obligă. Încep cu cei doi fiindcă sînt frați, fiindcă lucrează la mari înălțimi, fiindcă se numesc Maican George și Oanță și fiindcă, dar fără sentimentalisme! Praful de-un deget pe dosarul cu noii angajați, deci la treabă. Mă rog, și ce-i nemaipomenit la tinerii ăștia, Maican? Că lucrează de la șapte la șapte cățărați pe macarale într-unul din cartierele bucureștene? Și ce să-i întreb mai întîi? Și pe care dintre ei?... Ce-i așa ciudat la ei? Ce-i atît de normal la ei? Ce i-a determinat să urce ACOLO? Ce i-a determinat să nu mai coboare de-acolo decît atunci cînd...? Poate că am să aflu. Poate am să-i provoc să-mi mărturisească de ce, cum și ce. Totuși, un pic de pudoare: de ce să suporte ei întrebările mele? Numai întrebări li se pot pune acestor oameni? Mă apropii cu teamă, așadar. Nu cu teama de înălțimi, ci cu una mai firească: dacă le sînt sau nu util. Ei urcă zilnic peste o sută de metri ca să poată fi ridicate casele, adică orașul, țara.

— Mama noastră e prietenia, îmi declară abrupt George Maican, și deodată simt că nu mai e vorba de nici o teamă, simt că înălțimea lui e și a mea. E spătos, George, și privește direct și are o vîrstă.

— Ce vîrstă ai, tovarășe?

— Deocamdată număr 35 de ani.

— Atunci sîntem pe-aproape, răspund.

— Să fiți sănătos, îmi spune, și surîde. Unul din cele mai calde surîsuri ce mi-au fost vreodată adresate.

— Ce gust are vara asta pentru dumneata, zic, și nu se miră îndeajuns.

— August are gustul și mirosul verilor lungi din copilărie, lungi și fierbinți, și dulcoase, zice, și cum eu mă mir îndeajuns, continuă. Lungi, pentru că făceam, obligat, destule lucruri pe care nu doream să le fac. Fierbinți, pentru că ploua mai puțin, vă amintiți, erau foarte fierbinți verile noastre. Și dulcoase, pentru că mi-amintesc acu de ele și nu le pot uita. Eu aniversez forța mea, puterea mea de a fi prieten, de a fi atent, de a seruta, forța de a fi, ce mai! și-l întreb: — Ce-nseamnă a fi, și-mi zice: — Păi, toți oamenii se realizează. Sau nu se realizează.

— De ce unii nu reușesc?

— Fiindcă întîrzie. Fiindcă nu iubesc și n-au frați, ca mine, n-au prieteni. Fiindcă... Dar de ce unii se realizează, insist.

— Adică, înțeleg să vă referiți la mine.

— Nu țin nimic, întreb doar.

— Păi, înseamnă c-aveți ceva pe suflet.

— Interes am, și curiozitate, și căință...

— ...Căință?! se miră.

— Chiar așa, îi spun. Pentru că nu lucrez și eu sus, la înălțime.

— Ehee, tovarășe coleg de generație, fără ocolișuri.

— Bine, zic. Să intrăm în subiect: de cîți ani lucrați ca...

— De cînd mă știu. De cînd exist. De cînd am avut primul copil sau...

— Cîți copii acum?

— Trei. Deocamdată.

— Cine îi?

— Nevasta. Și eu, evident.

— Atunci, cînd mai?

— Nu mai nimic, pentru că fac piața, tîrgulesc, privesc televizorul, poate un ziar...

MAI MULT CA PERFECTUL

Dacă e bocnă de analfabetă, jumătatea lui Ivanciu trece totuși mai isteață decît patronul. La strîmtorarea băieților de prăvălie contribui și avariția ei, prețepută numai să-și melițe ziua toată acreala. Cînd patru dintre ucenici renunțară la regimul promiscuu, ea se grăbește să-i înlocuiască cu alții, de pe la atelierele tipografice. Între aceștia din urmă e și unul, Maican Virgiliu, trecut de 20 de ani, singurul care mai îndrăznește să-i ceară stăpînei gaz pentru lampă și ceva lemne să păcălească soba, și-așa derizorie față de cubajul odăii închiriate. Nici el nu va rămîne mult aici. Se la curînd cu Teodoru Mariția, lucrătoare textilă la **Lyon's**, pe Dudești. Ea lucrează și nopțile, chestiune neplăcută lui Maican, și nu numai pentru că el, muncind dimineațile, nu mai apucă să-și tragă sufletul alături de ea. Încît alese soluția de compromis de a locui împreună cu Mariția într-o odaie furată pămîntului inundabil dar ieftin dintre Colentina și Andronache. Camera o ridică peste noapte: bate șase pari, pe ei fixează o armătură ușoară de șipci rare, între ele și deasupra viră pămînt cu paie în care amestecă și sfărîmături de piatră dînd făcăturii o oarecare trăinicie, și numai la bază așeză și lipi cîteva cărămizi (i le arse un vecin, care și el tot de la un vecin învățase cum să facă). Iar pentru acoperiș, folosi cartonul gudronat, obținut de la niște zețari în schimbul unei balerci cu rachiu de tescovină.

Mută, sălbăticia fotografică a străzilor, de dinainte, moare succesiv, neobservată. Exultanța sălbatică a primăverii geme sub zbîrnîitul ridicat de serbările colective. Un zumzet compact, adînc, limpede, apoi, anunță larma colectivă, caleidoscopică. Mulțimea face un singur pas, cadențat, ce pare agresiv datorită monotoniei ritmului. Trupul ei, ca un șarpe nesfîrșit curgător umple acum străzile Bucureștilor și întunecă galantarele și ferestrele, încît parcă înseși străzile și trotuarele și ferestrele alunecă, înaintează... „Voi, mii de cete muncitoare de prin orașe și cîmpii, ce gemeți fără-ncetare în jugul crîncenei robii, sus steagul roș, vă înfrățiți, să sfărîmați neagra robie!..." Și reflexul roșietic al străzilor, parcă mai bucuroase acum, și cadența pașilor, parcă mai fermi, acum: „Sună trîmbițe de alarmă, fulgere vii strălucesc, ca un val spumos, puternic, muncitorii se pornesc..." Chipul mulțimii trepidante dă senzația unei retrospecții colective, dar și a unei anticipații: se apropie un nou ev, mîine vor trăi în anul 1900, cum va fi mîine? cum va fi după? se termină cumva lumea? se termină pămîntul, apa, focul, aerul? se termină viața, viețile lor?... Ramurile acestea de voci încolăcite cresc unele dintr-altele și, iată, cîteva reușesc să ghideze, să răzbată, să-și apropie cerul suind în văzduhuri baloane sonore... „Uite, aerul ăsta înmiresmat al Filaretului", spuse Maican Virgiliu, schițînd un gest puțin oratoric, „uite, nimic nu-i trist de-aia-mi place aici". Cineva de-alături îl întrerupse, ca și cum tipograful ar fi pus o întrebare: „În lume, numai oamenii sînt triști". Se răsuci în direcția vocii, zise: „Dacă nu ți-e cu supărare, nu cumva te-am mai zărit la clubul socialist zilele trecute?" „Ai ochi bun. Deși, ți-aș zice că puteai, la fel, să mă zărești prin tăbăcării, prin hale, prin ateliere, toate atelierele mizerabile în care trebăluim și trebăluim... Pentru cine, dară, te-ntreb?" Maican se încruntă o secundă: să-i zică, sau ba, acestui necunoscut, ori cunoscut de care nu-și amintește acum, că azi e întîi mai și că aici, pe dealul Filaretului se cuvine ca mai tot omul să-și uite nițel de necazuri, de boli, de dureri și dușmănii? Spuse, numai: „Multe vindecă și vinul ăsta, domnule". „Multe vindecă. Numai noi nu știm s-alegem, să căutăm. Dar, desigur, vine și vremea căutărilor. Sorocul e ziua de mîine". „Mai lăsați politicalele", auziră vocea unei femei. Aproape sigur vorbise Mariția lui Maican: a orînduit dis de dimineață, acasă, prin panerele și coșurile din răchită, pîntecoase, porțiile tăiate din iedul împănat cu slănină, cusut în blana lui și frigăruit îndelung. Friptura fusese apoi stropită cu mustul picurat din tigaie...

★

Două evenimente intîme grevează, în 1907, conștiința tipografului Maican Virgiliu: pierderea nevestei Mariția, stinsă ca o luminare și asemenea de slabă și de scursă, și faptul că nu e delegat la un congres internațional; deși tinerii socialiști din cercul **România muncitoare** nu-l exclud de la decizii, Maican fiind cel mai mult consultat. La conferința pe țară a cercurilor muncitorești și socialiste, de la Gălați, nu e chemat, în schimb, l-au delegat pe fiu-său, Petre; el ce are? numai bătrînețea? nu găsește că asta ar fi o justificare. Sau tovarășii au avut altceva în vedere? De atunci, însă, fiul, Petre Maican, s-a obișnuit să asculte, întristat și amuzat deopotrivă, monologurile părintelui și descoperă în ochii tatălui, mari, oțelii, cum strălucește, răsfrînt, un univers întreg. „Dumnezeule mare!" îl aude, „Ce timpuri de speculă! Pînă și haina mea profită: de ce cu slăbesc, de-aia ea se umflă!".

★

Reveniră peste zece zile. Îl găsesc pe negustor, parcă-i aștepta: „Ce-i mă, Maicane? Ce-i mă, Chisăliță? Ce-i cu voi, mă băieților? Sau nu vă bucură că mă vedeți, că apucarăm și ziua să trăim în România mare, ai?..." „Tare m-aș mai bucura ca și tine, mă Nae, dar uite c-avem necazuri, mînca-le-ar lupii!" „Cînd ți-oi spune și eu prin ce trecurăm pe-acolo?!" „Credeam că de-acuma ești bătrîn, Nae, pentru oaste", observă, ocolind, Maican. „Așa-i, băiatule, da trebuie să mănînce și soldatul? Trebuie! Și cineva care să se ocupe cu asta trebuie? Trebuie. Atunci, mi-am zis că mai pot fi și eu de folos". „Cred c-ai auzit de durerea noastră", se foiește Maican pe scaun. „Au tras în noi, Nae, au tras ciinii! În Piața Teatrului..." „Uite c-asta știu, adică auzii eu cîte ceva, deși nu-mi vine a lipi zvonurile, că toți injură pe toți și se căinează unul pe altul!" „Tipografii au făcut greva, noi ne-am tras cu dinșii, la fel cei de la Wolf, Lemaitre, STB, toți și coborăm pe Cîmpineanu și ne-au barat drumu. Noi fără arme, fără nimic, că veneam de la lucru, unii aveau sufertașele cu mîncare la ei... Soldaților, amețiți de băutură, li s-a spus că sîntem dezertori, că vrem alt război ca să facem aici soviete... Ne-au măcelărit, salvă după salvă. I-au arestat pe toți cei găsiți în cancelaria lui Frimu și-o echipă de soldați ne-a bătut cu ciomegele. Nae, și barem să fi vrut răul cuiva, dar uite, ceream pîine, și ei au răspuns cu gloanțe..." „Da, mă băiatule, da vezi tu, eu, am și eu greutăți, familie și neamuri care sug toate la mine". „Mă Nae, ne cunoaștem de-atîta vreme, dacă vrei un zălog, ceva, noi îți vom..." „Știu, mă Chisăliță nu fii prost, ce dracu! Da' cît lipsii, crezi c-afacerile-au mers așa, singure? Aș!" „Nae, peste o sută de ființe muriră degeaba, m-auzi, degeaba!" vorbi iar Maican, „Am nevastă și copii, omule, lasă-mă cu-ale mele..." Maican tăcu, istovit. Negustorul, rezemat de tejghea, bate cu pumnul drept în căușul palmei stîngi, metronom. Zise, aproape simultan cu ridicarea lui Chisăliță din scaun: „Să trimiți pe careva. Vă dau făină, mălai și brînză. Haine vă trebuie?..."

PREZENTUL

Tresar și atac: — Dar cărți. — Cînd și cărți, tovarășe coleg de generație! Dumneata cînd? — Eu fac și dreg, așa-mi vine să-l zic, și nu-l cruț, poate și unde-i prea spătos pentru talia mea, strecurată vulpește printr-o vară lungă și fierbinte și dulcoasă, poftim, am ajuns să-l copiez, și tare, aproape că strig: Sînt aici, adică angajat pentru voi, să nu vă las la-ntîmplare cu una și cu alta. — Ehee, îl aud. Pentru noi cînd vom avea timpul ăsta ca să una și alta. — Oh, exclam. De ce lucrezi atît de sus, George Maican? — Am început ca lăcătuș mecanic, din '75 lucrez la macarale, de-atunci văd lumea de sus. — Cum e cînd vezi lumea de sus. — Păi, e cam altfel... e mama noastră, prietenia, v-am mai zis, și mai ales e colaborare, fără ea nu se poate! Eu veghez să nu cadă nimic. Ar însemna să rănesc oameni, să deteriorez materiale. M-ar descalifica! Într-asta colaborăm, cei de jos cu mine. Ei dispun panourile, tocurile, mă rog, totul, iar eu le plimb prin aer și le fac cadou altora, care le așteaptă, doar ați văzut, deodată se-amestecă frate-său, Oanță, tot un Maican, și zice...

PERFECTUL COMPUS

După moartea Mariției, Virgiliu Maican și-a pus toate speranțele în fiul său Petre, sau Petrică, cum îl strigă la enervare, tot așa îndrăznind și unii vecini. A crezut că va scoate din el un (bun) tipograf. Obsesia culturii pe care nu l-a ajutat viața s-o aibă, obsesia literei de ziar, grefată pe unele aptitudini vădite de copil în școala primară făcută în talpa Bucureștilor, departe, l-a orbit pe părinte, destul ca să-l îndrume spre o meserie de care Petre nu s-a simțit strigat. A fost o vreme curier la **Cultura populară**; cîștiga puțin și alerga mult. Înălțat flăcău, cînd deci ucenicia nu i se mai potrivea lesne, tot la insistența tatălui a încercat să devină culegător-zețar la tipografia de alături, din Smirdan, a lui Grassiany. Huruitul mașinilor, praful de plumb și numărul orelor de trudă l-ar fi alungat repede dacă nu s-ar fi tipărit aici între altele **Tribuna lucrătorilor** și, mai tîrziu, **Buletinul de acțiune împotriva fascismului**. Acestea, împreună cu **ABC** și **Drumul femeii**, tipărite pe Lipscani au constituit pentru tînărul Petre liceul și universitatea pe care nu le va absolvi niciodată. Protestatar prin contaminare și în măsura instinctivă a oamenilor peticiți cu sărăcie și necazuri, droaie, a rămas totuși departe de agitația socialiștilor și social-democraților; nu s-a îndrumat să participe la întrunirile și manifestațiile lor, sperînd mai curînd într-o ridicare pe cont propriu. „Văd și aud perfect", îi place să se justifice, dar cine i-o cere? dinaintea soației, aflată iar în poziție (pe primul prunc l-a pierdut într-un accident la nici șase luni), „Brațe și picioare am. Ce-mi trebuie politică?!" a replicat și unui coleg, culegător, difuzor de ziare și întruna restanțier cu pirlita de chirie pentru o cămăruță fără geamuri, la mansardă, în Pasagiul Român. Cunoștea activitatea clandestină a unora dintre camarazii săi, chiar a cules și citit unele materiale propagandistice. Însă era convins că cine munceește cît și cum i se cere, nu moare de foame. De ce, atunci, eforturi suplimentare? Totuși, nu și-a trădat niciodată colegii, singura preocupare de căpetenie fiind să-i asigure familiei, acum sporită cu un băiat, Dumitru (toți îl vor ști, curînd, numai sub apelativul Mitică), traiul cel cumsecade, visat între chenarele strîmte ale epocii. Acest Mitică se va ridica iute, continuu cerșind învățătură, spre mirarea alor săi. Iar tatăl va rezista pînă cînd criza economică generală a ruinat nu numai atîtea întreprinderi mari și mici, a ruinat însesi speranțele generației ridicate la viață odată cu noul ev, al douăzecilea.

PREZENTUL

...Oanță, tot un Maican, și zice, cumva nerăbdător: — Totuși, de ce-ați venit pîn' la noi? Ce noutăți vă putem da noi?! Încolțit, nu ezit să devin confesiv, așa cum nici ei nu ezită: — Pentru că am un băiețel care în fiecare dimineață mă chestionează în japoneza lui ad-hoc: Aatii 'ee 'aia 'ara'auuaa? Deci — ce-i cu acele macarale? iată, un omuleț vă întreabă, pe amîndoi, sigur, ce-i aceea o macara. Asta, ca să nu mă repet, amintindu-vă că sînt angajat la Antrepriza de construcții civile ca să vă avizez, apți ori inapți, pe voi și pe alții. — Atunci, vă cred, zice, îndulcit, și-și privește fratele mai mare ca pe-o iubită aflată, în sfîrșit, în afara oricărui pericol.

PERFECTUL SIMPLU

După cîteva săptămîni de bătut străzile, după ce și-a consumat mărunțele economii, Maican

teatru

Dreptatea cauzei

Făcînd parte din „genul serios", ca „dramă a absolutului", **Jocul ielelor** impune și admite mizanscena simplă, suplă, a regizoarei Sanda Manu; încercările de comprimare în timp a acțiunii și de sudare a diferitelor momente, prin semisimultaneitatea unor scene, în plan vizual și sonor, fac să se piardă, uneori, înțelesul cuvintelor, întrerupînd continuitatea, necreînd impresia, necesară, a unei înlănțuiri firești a evenimentelor; rămîne meritorie neintroducerea, în spectacol, a flash-back-urilor anacronice care trimit la sinuciderea bătrînului Ruscanu sau vizita Norei Ionescu la redacție, în scena-cheie dintre Gelu-Maria. Întreaga frumusețe decurge, în această reprezentație scenică, din redarea cu simplitate a conținutului piesei, din rostirea de detașare, pe un ton neutru (aproape constant la toți actorii, cu mici excepții), cuvenit acestei drame a conștiinței, a eșecului „ideii" însăși. Deși fiecare rol, luat în parte, trece de cota medie a unei interpretări actoricești, veridicitatea povestirii, în întregul ei, rămîne afectată, păstrînd senzația desfășurării unei suite de scenete izbutite, dar trunchiate, în care actorii — neaduși la același nivel — își fac totuși, meseria. Drama fiecărui personaj se transmite celorlalți, dezvăluind interiorul sufletesc zbuciumat, al tuturora, fapt pentru care detaliile trebuiau cultivate, cu deosebită grijă, în sensul corelării de la un actor la celălalt, a vocii, a intensității ei, a tăcerilor, a gesturilor, în scopul stabilirii unei cumpene drepte între talentele diferiților actori, în așa fel, încît, din părți să rezulte unitatea întregului.

Întîlnirea dintre Maria — Tamara Crețulescu și soțul ei se rezolvă într-o echilibrare aproape perfectă, pînă la expresivitatea gestului. Camil Petrescu notează cu multiple detalii (regizorale) transformarea personajelor cu fiecare replică, creionindu-l pe Sinești, de la tulburare la furie: „...o cuprinde apoi sălbatic cu amîndouă mîinile de gît, aproape s-o sugrume", apoi „încleștat, batjocoritor", surîde „crîncen" și... cu o „aprigă brutalitate"... În spectacol, gestul mîngîierii lui Sinești trece discret și expresiv de la tandrețe la dorință, mîinile lui Mircea Albulescu întîrzie, frămîntînd pe gîtul Mariei, trecînd sugestiv, de la senzualitatea posesivă la trădarea gîndului fulgerător și amenințător al celui ce s-ar putea răzbuna, prin crimă. După acest minunat și cuprinzător grai al mîinilor, „aprigă brutalitate" a personajului se manifestă, din păcate, cu o palmă violentă pe obrazul Mariei. Dincolo de umbra crimei conținută în gest, palma nu mai putea aduce nimic în plus, decît o nuanță de vulgarizare a unei relații. Și-apoi, pentru Maria, nu prăbușirea fizică avea importanță, cît cea psihică. Spune Camil Petrescu, tot între bogatele-i paranteze: „a rămas ca o iederă fără sprijin". Gestul tandreței, care la Maria se naște, în acel moment, din efortul disimulării, ar fi trebuit să rămînă suspendat în gol, fără să fie nevoie să o vedem prăbușindu-se pe podium.

Talentul și rezistența de cursă lungă ale unui actor cum este Ovidiu Iuliu Moldovan, descumpănesc puțin prin modul în care se prezintă pe alocuri, fie din pricina vocii — ale cărei inflexiuni neplăcute pot fi corectate —, fie din cauza gesturilor, pe care nu le stăpînește în scenele fundamentale. Se întîmplă ceva care-l precipită tocmai atunci cînd calmul și controlul rațiunii trebuie să fie suverane. În încercarea Mariei de a-l regăsi pe cel de odinioară, Ruscanu nu apare lovit de drama sa interioară, ci doar nervos, mișcarea mîinilor, duse de cîteva ori la frunte, trădînd o nesiguranță, o apropiere mai à l'aise; tot așa cum, gestul unui patetism inferior — al lovirii picioarelor (ca în saloon-ul unui western!) — trece personajul, temporar, într-un con de umbră. Mici scăpări (supărătoare), care, cu puțin efort de concentrare, pot fi eliminate. Altminteri, **Jocul ielelor** demonstrează că întîlnirea unui regizor — care știe să lucreze cu actorii — cu seva și profunzimea unui text de calitate, poate nu numai obliga, ci și înălța, pe toți cei ce se află pe scenă, în fața și în spatele ei.

Nicoleta Gherghel

film

File de cronică revoluționară (I)

Treptele cronologice ale școlii naționale de film urmează îndeaproape o tematică generoasă, de mare angajare politică în care figura comunistului este mereu prezentă, fie că este vorba de evocarea anilor ilegalității, fie că peliculele se înscriu în zona fierbinte a actualității.

De la **Răsună valea** (1950) și **Desfășurarea** (1955) la **Valurile Dunării** (1960) și **La patru pași de infinit** (1964), de la **Duminică la ora 6** (1966) și **Procesul alb** (1966) la **Canarul și viscolul** (1970), de la **Asediul** (1971) și **Facerea lumii** (1971) la **Serata** (1971) și **Cu mîinile curate** (1972) sau de la **Barieră** (1972) și **Ceața** (1973) la **Întoarcerea lui Magellan** (1974), **Tatăl risipitor** (1975), **Mastodontul** (1975) și **Zidul** (1975) pentru a aminti doar principalele titluri realizate pînă în urmă cu zece ani surprind cu o mare forță liniile distincte ale diversității stilistice cu care sînt reconstituite secvențele luptelor pentru eliberare socială, sacrificiile luptătorilor din ilegalitate, chipurile comuniștilor contemporani cu opera de reconstrucție a patriei.

De la prospețimea nu lipsită de naivități a primelor filme de actualitate, ce înscriau pe peliculă la începutul deceniului 6 prezentul șantierelor de muncă patriotică sau marile prefaceri din lumea satului (inspirate din proza lui **Marin Preda**) — filmele lui **Paul Călinescu** — la forța dramatică implicată în destinul personajelor surprinse în creațiile lui **L. Ciulei** sau **L. Pintilie** în operele de referință ce cucereau laurii unor prestigioase festivaluri internaționale, portretul comunistului în cinematografia contemporană se conturează într-o bogată paletă de nuanțe, ce adincesc psihologii memorabile, caractere diverse și complementare, pitorești și nu lipsite de umor, așa cum firesc se adună calitățile omului, ce poate deveni fie și anonim, model vrednic de urmat.

Complexitatea spirituală a eroilor care prind viață pe marele ecran prin performanțele interpretative datorate unor mari actori ca: **Lazăr Vrabie, Octavian Cotescu, Silviu Stănculescu, Irina Petrescu, Colea Răutu, Ilarion Ciobanu, Cornel Coman, Toma Caragiu,** impun memoriei afective a spectatorului dimensiuni și semnificații cu mare intensitate emoțională, ce nu de puține ori depășesc chiar litera unor scenarii, uneori cantonate la marcarea culorilor antagonice alb/negru. Cucerind teritoriile autenticității, aprofundînd dincolo de agreabil sau firesc adevărurile ascunse în generozitatea unor partituri o întreagă pleiadă a interpreților noștri s-a confruntat cu rezonanțele umane ale unui proces istoric definitoriu, oferindu-i adevăr artistic, peren în afecțiunea spectatorilor.

Epopeea construirii unei lumi noi s-a conturat în cinematografia noastră și printr-o mare diversitate stilistică din care n-au lipsit ecranizările, și aici un rol deloc secundar l-au jucat scriitori ca: **Marin Preda, Titus Popovici, D. R. Popescu, Francisc Munteanu, Petre Sălcudeanu, Eugen Barbu, Dinu Săraru, Ioan Grigorescu** etc., filmul psihologic — și aici **Canarul și viscolul** are prioritățe concludente —, filmul istoric, și aici se cuvin menționate peliculele **La porțile albastre ale orașului, Pe aici nu se trece, Stejar, extremă urgență,** și nu în ultimul rînd, filmul politist, seria deschisă de **Cu mîinile curate** abordînd dintr-un unghi original o perioadă și un spațiu social absente pînă atunci din filmografia națională.

Filele cronicii cinematografice au surprins convingător și cu înalte valențe artistice forța morală a luptătorilor comuniști, trăinicia idealurilor revoluționare, spiritul de dăruire pentru cauza partidului în zeci de titluri care astăzi se înscriu printre cele mai valoroase opere ale școlii noastre naționale. Filon peren de inspirație, această tematică va fi adîncită în ultimul deceniu în opere noi ce dezbat cu responsabilitate problemele prezentului.

Călin Stănculescu

65 DE ANI DE LA FĂURIREA P.C.R.

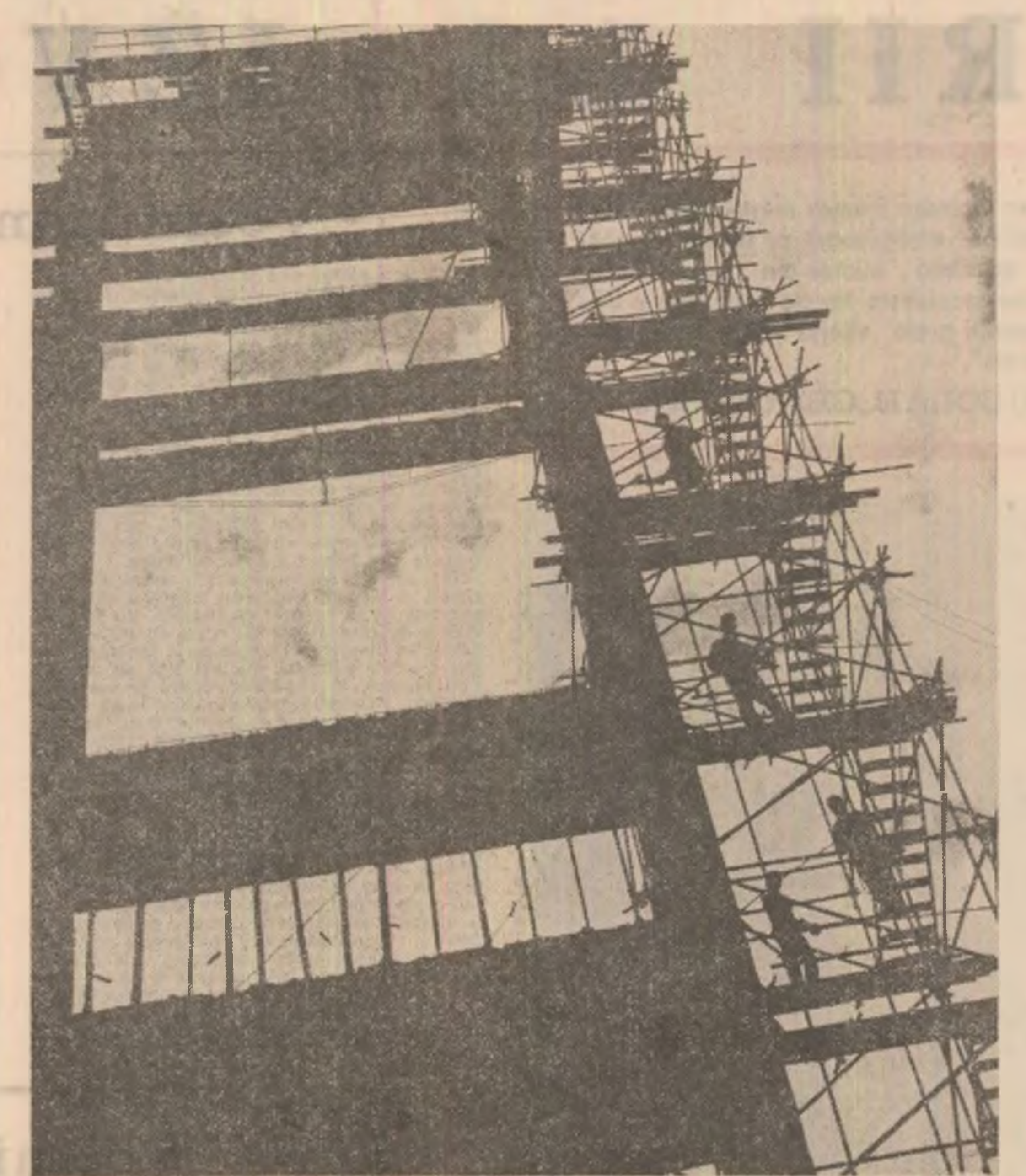

Dumitru a inceput să dea tircoale pe ulița R. Honzik, sperind să se angajeze la Vulcan, unde auzise că se produc vagoane-cisternă, instalații pentru fierăstraie și rafinării petroliere, cazane de aburi. Nu inalt, insă bine legat, vinjos, cu maxilare și arcadele frunții puternice, cu privirea metalică și călcătura apăsată, a impresionat fără efort. A fost angajat, i drept, și datorită conjuncturii : conducerea uzinei duce, după marele război, politica de atragere și formare a specialiștilor romani, in special. De la secția de instalații pentru crematoriile de ars gunoaie, a ucenicit la poduri metalice, la macarale rulante, apoi s-a stabilizat acolo unde se fac piese din fontă, fascinat parca de roțile de transmisie, mult căutate de direcția Căilor ferate. Dorind să asigure tatalui, aproape invalid acum, un sfirșit de viață mai luminos, crede Dumitru, decit a avut parte in viața lui toată, incepu să lucreze in acord și să rămina peste orele de program. Un anume Macri l-a așteptat odată : „Ia o țigară, băiatule... mai intii șterge-ți nădușeala. Și zgura din suflet. Și zi-mi și mie, să nu mor fraier, cui faci tu zestre ?" Maican a fumat in tăcere, călărind o conductă ruginită, și tot acel Macri : „Ascultă la mine, Mitică, tot un drac e ! Cu ce te alegi ? Cu cițiva bănuți in plus ? ! N-ai văzut cum te fura pușlamaua de maistru de sub nas ?..." In chiar după-amiaza aceea se intocmește un raport la poliție : „...Un muncitor fiind bătut de subșeful de mecanică, i-a luat apararea tovarășul Macri, socialist, fapt in urma caruia și-a căpătat increderea celorlalți, reușind in scurt timp să-i organizeze pe toți. Lucrătorii cazangii, in număr de vreo 300... sint nemulțumiți de maistrul Witt, care e insărcinat cu lucrul in acord... Se face propagandă socialistă printre lucrători pentru a declara grevă". Maican se luminase brusc : „Am să-l sugrum ! Uite, cu miinile-astea !" A stircit restul țigării sub bocanc ca pe-un gindac. „Și vei infunda ocna. Mai bine **oprește-te.** Vino cu noi. Ne-am decis să incetăm lucrul pină cind patronii ii vor scoate de-aici pe maiștrii care ne sug". Greva a ținut aproape două săptămini. A urmat inlocuirea maiștrilor in cauză cu alții, propuși de muncitori. În schimb, Macri a fost arestat, nu pentru multă vreme — părea să fie o detenție de rutină — totuși, revenirea lui la Vulcan pare improbabilă. A fost ocazia, nu cauza, cind Maican Dumitru i-a luat locul. Ucenicia și-o terminase in scurt timp. De-acum a inceput să uceniceasca, sever cu sine și puțin tolerant cu ceilalți, in rindurile partidului comunist. Nici tatălui n-a apucat să-i mărturisească, nici tovarășilor din uzină sau puținilor prieteni din afară. Nu l-au dibuit repede nici agenții Siguranței și, in urmă, ai germanilor. Toți l-au tolerat ca membru al fracțiunii social-democraților, pentru care vota, făcea propaganda, ținea discursuri și organiza intruniri.

★

Peste nu mai mult de 16 secunde, după plecarea lui Vaideeni, in salonaș se strecoară Maican Dumitru (doar el e cel care-i intărise zvonul că von Coler e ziaristă. „Să-i spui lui mutu că-i jurnalistă ! Singurul ei meșteșug e s-ascundă cit mai bine meșteșugul tragerii pe sfoară. Dar e de văzut : trăiește sau nu cu Malaxa ?" și Maican : „S-ar zice că i-ar fi amantă" și Gazda : „Atunci, a devenit romantic și Satana ! Il jegmănește de parale, numai, sau bate mai sus... Ințelegi, amice ? Sau bate mai sus ?...") Il intimpină jovial : „Lasă gentilețea, Maicane, și fă-te-ncoa cu frumusețea". Atent, viguros și cuceritor prin sănătatea lui fără cusur, Dumitru veghează, in picioare, să nu-i scape vreo necuviință. „Uite, dragul meu, ți-am pregătit listele. Ai aici ce-ți trebuie. O să tragi in manifestele voastre despre criminalele intenții ale conducerii Gărzii care, cu sau fără sprijin antonescian, va lovi in muncitori și slujbași, mă rog, te pricepi tu mai bine. Clar ?"

★

Trecu prin dreptul lui Niuc, ii făcu un semn din cap, acela se ridică și părăsește salonul — cutia ECHTE, vopsea pentru lemnărie, — sub braț. Ar fi vrut să rupă de la tovarășul său raspunsuri pentru neliniștile proprii. Ajuns jos, afla că patroana lipsește. „Am să-i mulțumesc altădată. Fără ajutorul ei, cum și unde să-l mai contactez pe Niuc ? !" În stația tramvaiului, nici țipenie. Citeva felinare aruncă o lumină deslinată peste trupurile hamalilor, adormiți pe cimentul treptelor gării, buchet. Coboară în Piața Senatului, intră pe Apolodor, apoi, prin Sf. Apostoli, in Calea Rahovei. Vru să se oprească la Antim, să mănince ceva. Renunță și o cotește pe Lăzureanu, urcă pină in Uranus unde, observind că nu-i urmărit, face drumul invers pe Minotaurului, revenind in Antim. Din nou nimeni, nici măcar bețivii, obișnuiții locului, cu care a avut de-atitea ori de furcă. In sfirșit, urcă la pas pe Ecoului, spre căsuța de la mijlocul uliței, pe dreapta, unde se tipăriseră cu ani in urmă multe numere din **Scînteia**. Un pas, al doilea. Balconul cu mușcate și rozmarin. Primul stilp, următorul. Geamlicul cu pisici. Alt stilp. Groapa cit copita unui cal. Deodată, pașii cuiva lovind caldarimul. Se trage după stilp. Parcă fluieră, pașii, mușcind piatra. Părăsește stilpul umblind pe lingă gard. Un gard mărunt din șipci desperecheate. Din nou pașii, nu-i o călcătură ferită. Drace, tocmai acum !

Colțurile fabricii i se par Luizei Cristescu un soi de minarete fumurii, iar acoperișurile frinte in două pante egale, ceasloave deschise cu cotoarele in sus, cum zărise in biblioteca tatălui. O broboadă de troscot se luptă să acopere goliciunea șinelor și traverselor pingărite de păcură și zgură. Un rezervor de benzină, pintecos și cilindric, bivoliță gata să fete, zace interpus intre clădirile țuguiate, dinspre care juna speră să apară Maican, și cubul blocului administrativ, pe șine ucise de rugină. Cu nasul mizgălit de uleiuri minerale, benzină și vaselină, iată-l ! „Am vrut să văd unde lucrezi..." „Și ce-ai văzut ?" E turburat. Nici bucuros, nici abătut, aproape că-i vine să strige : De ce te expui fără rost ? ! Dar simte că totul s-ar rupe intr-o scenă burgheză, cu reproșuri și isteriale exact de ce-are el oroare. Probabil nu-s făcut să mă-nsor, își spuse, apoi tare : „Hai, de-acu m-ai văzut..." O impinge peste șine, către urletul tramvaielor ce gonesc intre Chirigiu și Măcelăria lui Timofte. „Am să trec eu, poate chiar diseară". „N-ai mai fost demult". „Am și altele pe cap !" Luiza păli, pocnind-o vorba directă și lipsindu-i, momentan, facultatea intelegerii sensurilor : „Altele ? !" El simte că trebuie s-o mingiie, cumva. Dar degetele, murdare și crăpate, mușchii dilatați de efort, nu se innoadă in gestul cuvenit, iar ea, : „Ai băgat de seamă că singurele căciuli pe măgurile orașului sint un crematoriu și-o Mitropolie ? „Cum ? ! Ai bătut drumul ca să-mi zici de popi și..." Dar se răsucise, plecind iute peste șine și traverse, cu grația fetițelor, la șotron. Departe, plinsul ii inecă respirația. „Nu vă e bine, domnișoară ?" o intrebă cineva. Tresare, speriată.

★

„Maicane ți-a pus tatăl ceresc laba-n cap, grohăie plutonierul după ce paznicul răsuci in spatele lor cheia. Cic-o să te scoată, bă, pe-ncredere. Increderea mă-tii, fă pași că te ard la ceafă !" Hainele vărgate mai put și-acu a sodă. Scorțoase ca niște scinduri de călcat. Dinapoia ușilor ferecate, ochii tovarășilor il aud : tranc-tronc-tranc-tronc. La directorul-adjunct in odaie il doare privirea. Lumina vine din toate părțile, cățeaua ! „...Orice poliție din lume" aude. „Cind individul calcă ordinea statului, il pedepsește, indiferent dacă ordinea e sau nu perfectă... Mă băiatule, dă-o dracului, că ești tinăr și-i păcat ! Vezi-ți de meserie și mulțumește cerului că te-a scos de aici, c-altfel..." „...Evident, dac-o iei razna iarăși, nici vorbă, ocna te mănincă ! Cred c-ai băgat la cap. Te lași de treaba aia. Ai terminat cu ridicarea haznalelor la mitinguri ! cu lipitul sovietismelor pe ziduri ! Iți vezi de treaba ta, mecanic ești, mecanic rămii. Asta-i !" Ca un ciine-lup mușcind hămesit, directorul inchisorii. Inutil să-i replice. Dar incotro ? Bine că i s-a obișnuit privirea. Pișornița asta de vreme ! Un pas, doi. Își aduce pe git reverele hainei. Pe sub cămașă și haină, picăturile ploii i s-au strins ca un sul de pernă rece și țeapănă. Se simte ca sub un burlan găurit. „Ei bine, am să-i ocolesc pe toți Cristeștii din lumea asta !" mormăi el, tare, speriind pe o băbuță care, mioapă, abia de se feri din calea acestui bărbat care izbește aerul cu mîna de parcă ar dori să crape blatul unei mese. (...) „Stoianovici a fost ridicat", șoptește Niuc, „**Douglas**-ul aranjat de Lucrețiu zace și-acum in pădure, singur-singurel ! Azi am comandat raci". Auzind, Maican își simte coatele și genunchii goliți, deshidratați, cum au păsările și eremiții tibetani. Pe scările din ciment, un nou covor, de culoarea șofranului. Greu se mai intră pe ușile astea încărcat cu asemenea noutăți ! Și împuțitele astea de lanterne, pagode îmbrăcate in roșul mălăeț al singelui văzut la microscop. „Am trecut și pe la Texas, in Buzești, unde am dat peste Oioc. Cu femeiușca asta, oricind te poți aștepta să-ți atirne hoitul in cinghele vreun copoi". Înăuntru, cineva cintă prost **Lechte Kavalerie**. Pe Maican il dor de pe-acum ochii datorită lampioanelor cu lumina lor șleampătă, de budoar endogamic. „Cite vagoane au pierdut ?" reuși să-și descleșteze buzele. „Texasul cinci. Dar Hern Douglas zace damblagit". Cintăreața n-are voce, nici ureche, nici umor. În schimb, e mai mult decit decoltată și-și mișcă brațele in aer precum o balerină picioarele : mereu te-aștepți să-i zboare microfonul din mină... „O mîță pimpantă", decretează Niuc. Maican nu l-ar auzi nici dac-ar țipa. „Mănincă și ea o piine. Albă". Cind ieșiră in noaptea glisantă de august, pe Brezoianu, nici becurile n-au ațipit sub răcoarea metalică a nopții și clipocesc surd, friguroase. „E ademenitor aici, unde femei cu gura ca fructa surid tăinuindu-și propriul miez și unde in aerul idiot se-nfige aroma mierie a țigărilor Camel", recită Niuc și suride larg, ca totdeauna cind e puțin amețit, urmărind privirea iscoditoare a tovarășului, atent, dacă nu-i urmărește careva. „N-ai teamă ! Numai noi doi, atit, și Universul ăsta blestemat ! Mai rabdă-un moment". Și porni să declame involuntar potrivindu-și pașii cu ai lui Maican : „Arătăm frumosul ca să-l cunoaștem, fără măști și fără diafane voaluri născocite cindva, de sfiiciunea miezului. Cu fierarii, cu plugarii de-a valma, să scriem fără ifos de-aleși cuvintele care să vorbească aidoma văzduhului, ierbii... „Pașii lor lovind asfaltul moleșit. „Nu prea m-auzi, prietene. Așa faci mereu. Greșești fundamental ! Dacă m-ai stringe la piept, ai simți foșnetul unor hirtii dragi-draagi !" „Cum ! făcu Maican, tresărind, „Ai avut tot timpul macheta la tine, și-ai tăcut ? ! Dacă ne arestau ? !" „O-nghițeam, băiatule. Cite nu inghite omul in viață !..." Peste aproape 96 de ore, primul număr legal al **României libere** va umple rotativele din clădirea supraetajată pe care tocmai o ocolesc cei doi acum, fiecare luind alt drum, după ce s-au îmbrățișat larg-lung, ca niște bețivi, prilej pentru Maican de a extrage macheta ziarului și de a o petrece pe sub cămașa lui.

PREZENTUL

Acu, e pe bune, consimte Oanță, că de, copiilor trebuie să le răspunzi, de. Eu lucrez pe macaraua aia de colo, i se zice ZB șapteșcinci. Dar la spitalul din Cotroceni am fost revizor-verificator la macaraua Richter. Am mai lucrat și la șantierul 2, aici e grupul 6, șantierul 3, antrepriza... — Știu, zic, atita lucru e inevitabil să știu. — Da pe inginerul nostru-l știți ? Frățiman, da, e un om, aflați. — Dar dumneata, ce ești. — Păi eu, sint mai mic decit George, am abia 26 ani, da-l ajung din urmă, nici o grijă. Prefer să mai intirzii, e ceva să vezi orașul de sus. — E frumos ? il intreb. — Păi cum nu, parcă mă simt acasă. Văd acolo verdeață și aerul e, ce mai, e aer ! Poate și casele, unele dintre ele, vreau să spun. Apoi ? — Apoi aici. Sintem mindri că tot trecem pe lingă blocurile ridicate și de noi. — Ce părere-ți faci despre fratele dumitale ? Aș vrea să răspunzi de parcă George n-ar fi de față. — Sigur, i-apreciez sinceritatea, simplitatea. După asta, colaborarea, fără ea noi n-am reuși nimic. — Și dumneata la el ? mă intorc către George. — Păi, cam la fel, eu pe MeBeul meu, el pe Zebeu, ca frații. de, poate c-ar trebui să-l laud, da mi-e teamă, așa că nu-l mai laud și, cum tace, șmecher, vin pe alt gind : Ce riscați voi zilnic ? — Păi, cel puțin cit un șofer la baraje. Că de, poate-ajungem și la baraje. Acolo să vă văd. — N-ar fi exclus, ii replic și-i privesc pe rind, calm, pe frații Maican. Pe George și Oanță Maican. Masive dar suple, agile, macaralele ii așteaptă.

fragmente de roman

ion potopin

Cel mai iubit din cei ce sînt iubiți

Venind din neamul ce-a purtat solia
prin vremile de foc ne-nduplecat
un spic de griu ți-a pus in leagăn glia
să-ți fie sufletul de griu curat
Copilăria ta a fost vecină
cu iarba din livezi, cu ochii ei
tu ai văzut adinca rădăcină
a celor ce ne-au fost aici temei
și-n jur privind cind sta să se răstoarne
tot ceru-n brazda neagră din ogor
tu ai văzut cum poartă-nfipte-n carne
poporul tău, cătușe care-l dor !

Ai cugetat de-atunci, ca-ntr-o poruncă
venită din istorie, scăldat
in chin amar, că ce-i zidit din muncă
e rodul ei și rodul nu-i de dat
la nimeni, oricit suie-o vălvătaie
să-l ardă, să prefacă rodu-n scrum
și gindul tău, prin marea noapte-și taie
spre zorii zilei comunistul drum
cind omul ce muncește ca-ntr-o piuă
este zdrobit ca griul, bob cu bob
și-n loc să-i fie prag inalt de ziuă
este cătușa care-l ține rob !

Și gindul tău a fost atunci fierbinte
l-ai zămislit ca-n flăcări cugetind
și ai rostit aprinsele cuvinte
de focul luptei ce-ți ardea în gind :
Numai prin lupta dreaptă se încheie
șiragul suferințelor și pier
căci cheia revoluției e-o cheie
care deschide lacătul de fier
și cad cătuși de veacuri de pe mînă
să lumineze cerul vieții trist
căci loc de suferinți să nu rămină
s-a ridicat Partidul Comunist !
Ți-a dat partidu-n miini sublima armă
a dragostei de neam și de pămint
veghind mereu cind bolți de cer se sfarmă
tu ai rostit un sacru legămint...

N-au fost numai cuvinte, o știm bine
cei care azi cu sori ne-mpresurăm
cu tine-odată, inflăcărați de tine
cu tine-ntr-un cuvint rostim : — Jurăm !
Să-ți fim asemeni, numai omenie !
Să-ți fim asemeni, neinduplecați !
Să-ți fim asemeni, steag cu pinza vie
tu comandant suprem și noi soldați !

Căci România-n lume de există
amieze largi pe umeri fluturind
frumoasa Românie comunistă
e astăzi, fiindcă tu, in primul rind
ți-ai dăruit și gind și vis și faptă
cei care-s buni, să fie și mai buni
pe stilpi de foc să stea gindirea dreaptă
ai luat puteri adinci de la străbuni

De foc e timpu-n matca lui adîncă
un fluviu ce nu știe de amurg

un sfredel care-și sparge drum prin stincă
purtat de comunistul-demiurg
spre care toți privim ca spre-un părinte
că mări de oameni revărsate-n jur
de mindri fii ce te iubesc fierbinte
căci fruntea le-o inalți pină-n azur !

Azi pentru tine,-n țară, ramul, riul
toți macii din cimpie infloriți
ești totul pentru viață, cum e griul
cel mai iubit din cei ce sint iubiți !

Așa cum ești

Așa cum ești, nu se putea să nu fii
nascut și renăscut din adevărul
istoriei, care, acum prin tine
desăvirșește-al patriei contur
Tu ai venit, cind timpul sta deoparte
privindu-se-n oglinda unei zile
de primăvară, năzuind să-și pună
sigiliul, dintre toate cel mai pur
pe actul tău de naștere, sublim
intiii comuniști să devenim...

Și-atunci, aveam in noi puteri, prin țară
curgeau, prin albii riurile vieții
fertilizind și-atunci, să crească griul
cu spicul plin de aur pe cimpii
podgorii pină-n culmi, să poarte-n struguri
trezorerii bogate, din pădure
veneau spre noi mirezme tari și-n sate
cintau privighetorile-n copii
dar noi visam energica putere
ca să ne verse flăcări in artere !

Și tu ai luat acestea toate-n mină
și ne-ai făcut din lacrima din pleoape
pentru logodna noastră cu livada
inel, să lumineze orice pom
De 65 de ani ești Grădinarul
cel vrednic și-nțelept al României
implinitorul visurilor, ctitor
al fericirii fiecărui om

Partid decis să smulgi din rădăcină
nevrednicia, visul sterp, pe răni
să pui balsamul soarelui, pe inimi
increderea-n lumină s-o așterni
Noi iți slăvim acum aniversarea
de 65 de primăveri, prin care
tu ai trecut ca soarele-n amiază
prin comunism, să devenim eterni !

Literatura unei construcții: omul nou

Urmare din pag. 1

contribuie la afirmarea, in forme specifice, a concepției inaintate despre lume și viață".

Originalitate, funcție modelatoare, umanism — iată ce degajă in deplinătatea sensului său, citatul de mai sus ! Sint trei concepte fundamentale, a căror legătură indestructibilă se cuvine a fi mereu revendicată la temelia literaturii noastre de azi. Dar pentru aceasta este necesar să ne indepărtăm de ințelesul formal pe care-l dăm adesea noțiunii de originalitate.

Bătălia pentru originalitate in literatură este in primul rind una de conținut, de asimilare in cadrul operelor literare a mesajului nou de viață la care ne raportăm. Or, acest mesaj de viață inseamnă in primă instanță, om nou, specific idealurilor orinduirii socialiste, in manifestările lui profunde, diverse, multilaterale, intr-o luptă dirză, revoluționară, cu ceea ce este caduc, depășit, caracteristic mentalităților egoiste ale vechii orinduiri burgheze.

Desigur, cei mai reprezentativi scriitori ai noștri de azi sint angajați in această vastă acțiune, care iși are filoanele ei cele mai puternic conturate in direcția prozei obiective, realiste, de inspirație actuală. Acesta este, nu intimplător, și cel mai bogat sector al literelor românești de azi, cu audiența publică cea mai largă. Este firesc să fie astfel, căci poporul vrea să se cunoască pe el insuși așa cum este el azi, așa cum trebuie să fie. Funcția imaginarului vizează tocmai această capacitate de raportare a realului la ideal, de a o potența prin eroi reprezentativi, in care omul să se poată regăsi nu numai prin ceea ce este, ci și prin ce ar putea și ar voi să fie.

De aici funcția modelatoare puternică pe care o posedă in mod ideal literatura, posibilitatea ei deosebită de a da glas noii conștiințe socialiste in acțiune, cu inălțări și pierderi, cu zigzaguri și regăsiri caracteristice, intr-un cuvint, cu tot ce inseamnă viața.

Omul nou către care năzuim in creația literar-artistică are el insuși ca model real un om plin de viață, de bucurii și necazuri. Modelarea literară urmează, in aceste condiții, firul dialectic al vieții, poartă insemnele ei inconfundabile. Adresindu-se scriitorilor, tovarășul Nicolae Ceaușescu preciza cu deosebită forță de convingere tocmai acest adevăr de o inestimabilă valoare creatoare :

„Desigur, eroul epocii socialiste nu este un supraom ; el are și calități și defecte, trăiește și bucurii și amărăciuni, și izbinzi și infringeri, iubește, visează, se zbuciumă ca orice ființă omenească. Literatura trebuie să-l infățișeze așa cum e in realitate, dar relevindu-i lipsurile, trebuie să pună totodată in evidență cu putere ceea ce il caracterizează, și anume, că viața sa e străbătută de patosul revoluționar al idealului socialist, că el pune mai presus de orice interesele colectivității, că se dăruiește cu toată pasiunea muncii sale, cauzei socialismului, cauzei poporului. Prin aceasta, intruchiparea în literatură a acestui personaj poate exercita o inriurire salutară asupra conștiinței maselor. Acționind in acest fel, abordind vasta problematică a desăvirșirii socialismului și a transformării morale a omului, scriitorii noștri vor făuri o literatură militantă, profund angajată in măreața operă pe care o intreprinde poporul român. Reflectind această experiență fără precedent în istoria umanității, scriitorii au posibilitatea de a introduce in literatură un univers omenesc inedit, care poate genera opere de cea mai mare originalitate".

Prin cele de mai sus devine, credem, evident faptul că intre originalitatea literară și formarea omului nou este o profundă unitate, că literatura noastră de azi nu se poate defini altfel in lume decit prin contribuția adusă in acest sens. Documentele noastre de partid, oferă, după cum vedem, cadrul cel mai adecvat pentru ințelegerea acestui mare adevăr. El se cuvine cu atit mai mult pus in lumină, acum in preajma celei de-a 65-a aniversări de la crearea P.C.R.

plastică

Graiul splendorii

Muzeul de artă al Republicii este în ultimii ani unul dintre cele mai active focare de cultură din țară. Manifestări de amploare și ținută au fost găzduite frecvent in sălile sale, facilitind publicului nostru un contact nemijlocit cu mari valori ale artei universale. Multe din expozițiile de aici s-au propus drept subiect de meditație asupra destinului artei și locului ei in istoria civilizației, asupra evoluției artei contemporane din România și din alte țări de pe continentul nostru și chiar din afara lui. Un corp de muzeografi de mare valoare, printre care mulți tineri—incurajați in activitatea lor de o conducere ce s-a remarcat prin promptitudine și receptivitate față de inițiativele benefice vizind deopotrivă lărgirea orizontului de cunoaștere a amatorilor de artă și aprofundarea unor domenii sensibile ale cercetărilor din domeniul istoriei artei universale și naționale — a asigurat, in majoritatea cazurilor, ținuta științifică și prezentarea impecabilă a manifestărilor expoziționale. Asupra argumentului vom reveni.

O asemenea manifestare, care are chiar un caracter de excepție, este expoziția **Țesături de artă in Evul Mediu romànesc**, îngrijită de Anca Lăzărescu, totodată și autoarea unui riguros catalog ce sperăm a se transforma intr-o carte ilustrată adecvat cu atit de necesarele fotografii color. Carte care să nu fie atit un repertoriu de obiecte, insoțit de tradiționalul studiu istorico-artistic, cit o tentativă de a folosi istoria țesăturilor medievale din colecțiile noastre ca bază de plecare pentru reconstituirea unui tablou mai amplu al unor momente interesante ale evoluției civilizației românești. Cadrele unui asemenea studiu au fost, de altfel, jalonate excelent, chiar la vernisarea expoziției, in alocuțiunea lui Răzvan Theodorescu. Un aspect al problemei a fost abordat, dintr-o perspectivă strict cronologică, in 1970, de Corina Nicolescu, in **Istoria costumului de curte in țările române.**

Așadar expoziția — care, din rațiuni ținind de necesitatea reintoarcerii valoroaselor piese la starea de conservare (poziție orizontală și nu verticală, temperatură, lumină etc.) optimală, nu va fi deschisă multă vreme— ne prezintă obiecte unicat, de un interes extraordinar, aș zice, fiecare avind o istorie a „vieții", fiecare avind o semnificație ce vizează deopotrivă zone ale raporturilor economice, ale politicului, ale mentalităților sau riturilor. Citeva „piese de rezistență" se impun prin extraordinarul efect vizual degajat de fastul culorilor si finețea execuției : țesătura **(casula)** executată in jur de 1400 de un atelier din Lucca, sau țesătura **(dalmatica)** executată in secolul al XV-lea într-un atelier din Florența (ambele din patrimoniul muzeului Brunkenthal). Am putea rămine insensibili oare in fața **fragmentelor de veșmint** din catifea de mătase brodată cu fir de argint aurit (executate inainte de 1432) găsite în mormintul domnului Alexandru cel Bun ? Sau in fața țesăturii decorative **(dveră)** de epocă brâncovenească ce etalează splendoarea unei curți gravitind intr-o sferă de influență și năzuind spre o altă sferă de civilizație ? Sînt lecții concise de istorie, aceste țesături vorbind despre întretăierea de stimuli pe un teritoriu unde cultura noastră și-a afirmat caracterul de sinteză originală, balansind între un Occident și un Orient in mijlocul marilor și micilor seisme ale timpurilor. Obiecte de paradă, multe, desigur, dar intr-un repertoriu vast, de la veșmintul de curte (cum este admirabilul **anteriu** al vornicului Gligorcea, de la sfirșitul secolului al XVI-lea, lucrat undeva în Asia Mică) sau epitrahil, pină la briu și năframă. Fiecare indeamnă la meditație, fiecare a avut un destin. Fiecare a trecut prin miini cunoscute sau anonime, a stat pe morminturi princiare sau pe mese devenite anonime. Fiecare a fost atins oricum de cineva care a devenit, indirect sau direct, părtaș la o istorie pe care, in splendoarea lor mută, ne indeamnă să o reparcurgem sau să o imaginăm, fără a trebui s-o inventăm, firele țesăturii.

Grigore Arbore

muzică

Cîntecul politic

În organizarea Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist, a Consiliului Culturii și Educației Socialiste, a Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor și a Radioteleviziunii Române, recent s-a desfășurat, in sala de concerte a Radioteleviziunii, faza finală a Concursului Cintecului Politic pentru Tineret, ediția a VI-a. Un juriu alcătuit din personalități de frunte ale muzicii noastre a avut de ales intre numeroase piese, selecționind pentru faza finală un număr de 20 de lucrări corale și de 23 de creații de muzică ușoară, prezentate in primele două zile, in concert, a treia (și ultima) zi a Concertului cuprinzind Festivitatea de decernare a premiilor și Concertul laureaților acestei ultime ediții (la care s-au adăugat și creații interpretate in afara concursului, semnate de condeie binecunoscute) și incununind reprezentativ această importantă manifestare muzicală, dedicată apropiatei aniversări a 65 de ani de la intemeierea Partidului Comunist Român.

Ceea ce ne atrage atenția de la bun început este diversitatea stilistică a lucrărilor promovate in faza finală și amploarea pe care o cunoaște, astăzi, in rindul creatorilor, genul „cintecului politic". Sub bagheta lui Ludovic Baci, orchestra Radioteleviziunii, corul Radioteleviziunii, dirijat de Aurel Grigoraș, și corul Filarmonicii din Cluj-Napoca, dirijat de Florentin Mihăescu, au asigurat o elegantă interpretare lucrărilor prezentate in secțiunea „muzică corală". Ne-au atras atenția piesele lui Mircea Neagu (versuri Viorel Cozma) **Pentru al țării viitor** (Premiul Uniunii Compozitorilor), cor cu melodică bogată, generoasă, armonizat cu deosebită măiestrie, Adalbert Winkler, **Țării ii închinăm tinerețea** (versuri de Constantin Cirjan ; premiul al II-lea), cu ritmuri tinerești cărora orchestrația le răspunde pe măsură și, bineințeles, lucrarea lui Vasile Vasilache pe versuri de Eugen Rotaru, **65 de trepte spre lumină,** distinsă cu premiul I al secției muzică corală, lucrare cu melodică vie, cu unele inflexiuni ritmice desprinse din muzica ușoară, cu o orchestrație dinamică reliefind interesant conturile unor melodii care se impun cu forța unor refrene. Subliniem valoarea textelor, fără simplisme sau gratuități, purtătoare ale unor nobile rezonanțe patriotice, unde travaliul poetului s-a înălțat pe deplin la nivelul nobleței mesajului ; la fel, muzica e aici generoasă, melodiile sint simple, plăcute, antrenante, într-un cuvint, au valențe mobilizatoare.

Secțiunea „muzică interpretată de soliști cu acompaniament orchestral" (mai pe scurt și nepeiorativ, „muzică ușoară") s-a bucurat de acompaniamentul Orchestrei de estradă a Radioteleviziunii dirijate de Cornel Popescu, a formației conduse de Ionel Tudor și a Grupului vocal „Choralis" al Ansamblului artistic al U.T.C. (grup condus de Voicu Enăchescu), de contribuția a numeroși și bine pregătiți soliști de muzică ușoară. Premiul I, decernat piesei **Pace pentru viitor** de Dan Dimitriu (versuri Carmen Aldea), subliniază dinamismul unei partituri bine orchestrate, ritmate atrăgător, unde basul este bine reliefat, iar partitura vocală (Marina Scupra) este dificilă punind insă in lumină pe deplin posibilitățile expresive ale solistei. Aceleași sint și calitățile pieselor **Pentru voi** de Petre Magdin (versuri Eugen Dumitru ; mențiune), **Tinerețea noastră luminoasă** de Ion Cristinoiu (versuri Angel Grigoriu ; premiul Uniunii Compozitorilor), sau **Cintecul pe care-l știm** de Horia Moculescu (versuri George Țărnea ; Premiul C.C.E.S.), unde distingem deopotrivă valoarea textului și inspirația partiturii. Această a VI-a ediție a Concursului Cintecului Politic a prezentat, credem, o serie de lucrări unde profesionalitatea și talentul sint indiscutabile ; ele se vor impune categoric largilor mase de ascultători iar aplauzele susținute ale audienței din seara galei demonstrează aceasta fără doar și poate.

Viorel Crețu

65 DE ANI DE LA FĂURIREA P.C.R.

SCRIITORII LA IZVORUL

„Este adevărat că se găsesc ulcioare frumos meşteşugite care te îmbie să bei din ele, dar oricît de atrăgătoare ar fi ele, nu pot egala niciodată izvorul dătător de viaţă ; numai din izvorul care ţîşneşte din stîncile colţuroase sau şerpuieşte lin pe nisipurile aurii au sorbit strămoşii noştri în vremurile grele vitejia şi înţelepciunea care i-a ajutat să răzbată prin secole".

NICOLAE CEAUŞESCU

De la realitatea vieţii la realitatea cărţilor

Limpede că literatura care se scrie azi nu poate fi înţeleasă izolat de ceea ce se petrece pretutindeni în ţara noastră, de necesităţile şi preocupările primordiale ale publicului căruia îi este adresată. Tot ce ne străduim să realizăm capătă sens numai prin raportare la problemele mari ale României socialiste. E absurd să-şi imagineze cineva că lumea poate merge într-o parte şi literatura în alta. Dacă literatura nu schimbă lumea, ea are totuşi puterea de a-i înfăţişa schimbările. Şi nu într-un chip neutru, cu indiferenţă, pasiv, fără participare : ci implicîndu-se profund în sesizarea metamorfozelor colective şi individuale, devenind parte în marele proces al devenirii — fiindcă priveşte întotdeauna omul şi realitatea. Luînd atitudine : căci nu există creaţie autentică în afara implicării. Forţa care determină participarea creatorului este chiar talentul său, irezistibil atras, cu cît este mai puternic, de zonele fierbinţi ale vieţii, de concentrarea energiilor, de tensiunea confruntărilor, de dinamismul transformărilor.

Într-adevăr, forfota vieţii noastre de astăzi, nu-şi poate afla corespondentul decît în clocotul unei vieţi creatoare, dominată de sentimentul moral al demnităţii şi generozităţii, de simbolurile acţiunii şi înzestrării. Realismul plenitudinar al literaturii noastre de astăzi se aşează în slujba promovării tot mai depline a conştiinţei socialiste, a acestui motor spiritual care străpunge inerţia, nimiceşte prejudecăţile şi biruie greutăţile inerente existenţei individuale şi sociale. Arta, ca instrument de rezonanţă al aspiraţiilor generale, are o arie neasemuit de largă, îngăduie şi reclamă diversitatea de stiluri, varietatea şi îndrăzneala formelor de exprimare, cu condiţia implicată ca aceste forme să întrupeze un conţinut uman social substanţial. Individualitatea scriitorului are a exprima acele adevăruri înalte sub lumina cărora el devine un mesager al concretului.

Am încercat, alături de alţi confraţi literari catalogaţi odată „agrarieni", să impunem literaturii universul spiritual al ţăranului contemporan, lumea lui sufletească fiind o adevărată descoperire. Că această lume nu era cunoscută, s-a văzut în faptul că mulţi n-au crezut în existenţa ei ; multora li s-a părut a fi fost „făcută", „complicată" de dragul efectului literar. Personajele lui Velea, ale lui Fănuş Neagu, s-a zis, fac parte dintr-o lume de „suciţi" şi cu asta problema a fost clasată, dovedind că e mai uşor să priveşti de sus la o operă literară decît să accepţi o realitate psihologică. Universul pe care îl descopeream era, însă, real. O mare parte a ţăranilor noştri s-a aflat şi se află şi astăzi într-o zonă psihologică de tranziţie. E un proces social de mare adîncime de la care literatura nu are voie să lipsească. Înainte s-a vorbit foarte mult despre automatismul adaptării. Acest automatism presupune tropisme, adaptări sau inaderenţe pasive. Se ştie că în primele romane româneşti, toţi eroii reuşiţi, într-un cuvînt „adaptaţii" purtau sarcini negative, de la Dinu Păturică pînă la Tănase Scatiu. Pornind de la Ioanide, însă, care este un adaptat superior, un om constructiv ce traversează drame familiale, o să ajungem la personajele literaturii noastre actuale care construind se şi alcătuiesc, se clădesc interior. Problema este să stăpîneşti exact contextul acestei prefaceri, fiindcă realitatea fuge mult înaintea imaginaţiei, conturînd, adesori, hărţi incredibile. Cînd mergi astăzi într-un sat din Argeş, de pildă, leagănul neuitat al copilăriei mele, eşti izbit, pur şi simplu, nu doar de prefacerile lui materiale dar de oameni care au alte deprinderi, alte mentalităţi şi un alt comportament decît acela pe care îl ştiai, ţărani care au o mare stăpînire a limbajului tehnic, o proprietate neşovăită a termenilor şi treptat a reacţiilor pe potrivă. Desigur, asistăm la un transfer al satului spre oraş, la mari deplasări de teritorii umane, de obişnuinţă şi redimensionare a valorilor. Lumea aceasta este un stimul permanent pentru literatură. Ea se oferă scriitorului prin teme de o mare generozitate. Ele sînt purtătoare a unor sentimente pe cît de nobile pe atît de grave : sentimentul solidarităţii umane, sentimentul răspunderii sociale, sentimentul adevărului. Cunoscînd îndeaproape lumea aceasta, descoperi că asemenea sentimente trăiesc în ea cu intensitate, că nu sînt abstracţiuni şi cu atît mai puţin „ciudăţenii". Desigur, nu pledez pentru eroi fără pată şi prihană, dar pledez pentru un personaj, pentru un erou de roman care chiar dacă nu este un „normativ", în sensul că, prin traversările sale epice, trebuie să dea numai norme de conduită exemplare. Vreau să fie „un om de rînd viabil" în care să te regăseşti într-o linie posibilă a unei biografii.

Nicolae Velea

Vladimir Şetran : „Brigadieri la ecluza Agigea"

Infinita putere a limbii române

Poezia nu există în abstract. Dincolo de realizări şi iluzii, de glorii recunoscute, inventate sau temporar acceptate, dincolo de graţii şi disgraţii subiective, de ceţuri şi limpeziri, — poezia trebuie să rămînă întotdeauna promisiunea solemnă a unui angajament. Un angajament spiritual, în conformitate cu epoca, original şi revelator.

Impresiile sufletului se măresc. Ele sporesc prin realitate şi prin cultură. Nu te poţi apropia de poezia adevărată decît dacă ai, pe lîngă iubirea de poezie, şi cultură. Nu te poţi apropia de poezia adevărată decît sprijinindu-ţi tîmpla de lume ca să absorbi, cu ochi largi deschişi, realitatea.

Poezia nu contemplă viaţa ci o trăieşte, o redimensionează activ şi nobil în contextul unor experienţe, informaţii şi confruntări, mizînd perpetuu pe deschiderea către idei a posibilului şi doritului cititor şi, nu mai puţin, pe rîvna acestuia de a primi nu un oarecare bun de consum, un surogat de prezenţă intelectuală, ci un mod de înţelegere, un mod de a fi nu atît entuziast cît coerent, nu atît descriptiv cît constant. Poezia s-ar cuveni să fie o instituţie viguroasă, o instituţie numită libertatea cugetului într-o lume plină de determinări.

Cred, ca şi alţii, că o poezie frumoasă este şi patriotică. A dărui patriei valori literare este un act patriotic. Dacă un om se simte mai bun, mai nobil, dacă i se deschide gustul de a citi în continuare, dacă viaţa i se pare mai bună şi simte că binele este garantat — poezia şi-a atins menirea.

Poetii trebuie să se sprijine pe realitate după cum oamenii trebuie să se sprijine pe poeţi. Sub formele cele mai diverse, orice poezie adevărată cuprinde o strălucire de vară şi reprezintă o zonă de seninătate pentru sufletul omenesc.

Nu se poate construi o casă fără o temelie în pămînt. Nu se pot scrie poezii fără să te sprijini solid pe pămîntul limbii române, fără să cunoşti tot ceea ce s-a scris pînă la tine. Şi, mai ales, fără respectul tuturor lucrurilor de valoare care au existat şi există. Orice mărire a teritoriilor morale presupune stăpînirea altora pe care să ne sprijinim. Dacă nimic nu e sigur sub tălpile noastre, toate cuceririle superioare vor eşua. Cultura este o rădăcină de siguranţă, de neclintire, de clar spiritual.

Trăim într-o ţară cu o vechime istorică pe care oricine şi-ar putea-o dori. Avem un popor minunat şi un prezent plin de realizări. Trebuie să scriem despre toate acestea, trebuie să scriem adevărat şi frumos. Realitatea este aici, în faţa noastră, afirmîndu-şi teribila materialitate faţă de toate nălucirile imaginaţiei. Să scriem accentuînd acea latură a vieţii care să ne poată justifica. Să scriem sprijinindu-ne pe infinita putere a limbii române, participînd activ la realitate, nemurind-o prin artă, integrîndu-ne.

Mara Nicoară

Vetre înmiresmate

În alesul pămînt între alte pămînturi, rotunjit în preajma semeţiei carpatine, numindu-se pe sine, cu aleasă mîndrie, ROMÂNIA, dăinuiesc frumuseţi de lumină pe care noi, românii, stăpînii lor dintotdeauna le-am binecuvîntat să poarte numele de „ţări" : Ţara Moţilor, Ţara Haţegului, Ţara Maramureşului, Ţara Loviştei, Ţara Zarandului, Ţara Făgăraşului, Ţara Bîrsei, Ţara Chiuarului...

Ţări în ţară, mîndreţe de aşezări cu munţi, cu cîmpii, cu rîuri şi izvoare, cu oameni înimoşi, vrednici şi de omenie, iubitori pe viaţă şi pe moarte de glia care numele li-l poartă, vetre înmiresmate de datini şi legende, ţări în care timpul s-a înzidit ca între ţările unei cetăţi înălţate din lespezi de dor şi doine.

Ţări în ţară, milenare istorii, munţi şi ape şi cîmpii şi oameni, care s-au îndatorat pătimaşi, pe viaţă şi pe moarte, pămîntului din care-au răsărit datinilor moştenite odată cu sufletul, cu graiul, cu conştiinţa de sine de la strămoşi, datini crescute în mare credinţă faţă de cugetul ţării noastre, al românilor, datini pe care om după om, generaţie după generaţie le-au înfrumuseţat, înnobilîndu-le, înmiîndu-le trăirea, sporindu-le tainele, împlinindu-le mereu şi mereu cu încă şi încă o spirală, ţintind către mai sus, către mai bine, pe drumurile de suflet ale viteazului şi truditorului popor român.

Ţări în ţară şi istorie şi geografii.

Poate fi, oare, biografia, o plămadă a visului ? Poate izvori poezia din ancora care-l leagă pe scriitor de obîrşie, din obsesia aceluiaşi loc-rădăcină de care cu cît mai mult te îndepărtezi cu atît îl simţi mai aproape, indestructibilă dependenţă dar şi stimulatoare tovărăşie pe drumul sufletului şi al imaginaţiei ? Poţi deveni poet prin mijlocirea unui aprins sentiment de apartenenţă la o anume zonă geografică (unică pentru tine) la un anume tip de umanitate în care ţi-au fost tipăriţi şi părinţii şi al cărui tipar în toate datele făpturii tale îl porţi ?

Gîndul meu, — şi nu doar al meu — tinde să cuprindă într-o puternică trăire integratoare întreagă această moştenire de privelişti şi simţăminte pentru ca inima mea să nu se simtă săracă, pentru ca aspiraţia substanţială de a mă înălţa la condiţia poeziei să se poată îndeplini.

Oare ce înseamnă literatura dacă nu acel clar deplin de conştiinţă în care scriitorul să poată lua integral în posesiune spirituală mesajul pe care este mandatat să-l transmită eternităţii ca exponent al unei înconfundabile colectivităţi ? Orice operă literară este un comunicat al vieţii. Existenţa este textul etern, textul tainic pe care scriitorul trebuie să-l dezlege înţelesului tuturor. Poetul sporeşte viaţa şi amplifică realitatea. Înălţat ca într-o apoteoză, planînd asupra propriei sale determinări omeneşti, dincolo de toate fenomenele şi culorile şi străfulgerările care îi vor lumina poezia, el este ambasadorul condiţionat de realitate să comunice tribunalelor lumii mesajul patriei căreia îi aparţine şi de care depinde prin indestructibile legături. Nu sîntem singuri. Străbatem timpul însoţiţi de ereditatea tradiţiei cu care ne contopim ca o rază de soare în văzduhul unei primăveri. Nu se cheamă poet cel care nu-şi asumă destinul şi nu-şi cunoaşte misiunea sa în făurirea prezentului. Dinlăuntrul realităţii se naşte acel individ, măsură a lucrurilor pe măsură ce lucrurile sînt tot mai mult ale sale, capabil să se integreze unui demers social colectiv. Participarea scriitorului la cetate porneşte nu numai dintr-un sentiment de participare ci şi din revelaţia unei misiuni. Integrarea în făptura de conştiinţă şi la înfăptuirea de spirit a epocii noastre socialiste este cea mai importantă dimensiune a poeziei de azi.

Ţara Haţegului, Ţara Codrului, Ţara Moţilor ; ţări în ţară, locuri de obîrşie a bunilor şi străbunilor noştri, locurile noastre de suflet şi conştiinţă de unde am desprins pentru întîia oară lumina şi unde întîia oară am auzit rostindu-se sub cupola veşniciei albastre cuvîntul Patrie.

Radu Selejan

Spre împlinirea umană

Am în faţă cînd scriu aceste rînduri imaginea unor săli pline cu oameni care, din mai multe posibilităţi de a-şi petrece timpul liber, au ales-o pe aceea de a asculta poezie. Văd, sau mai binezis, revăd chipuri ; în acelaşi timp memoria scoate la lumină atitudini, gesturi semnificative. De ce au ţinut să fie prezenţi aceşti oameni la întîlnirea cu poezia, ce glas lăuntric i-a îndemnat să lase pentru un timp alte treburi spre a se deda ascultării de poezii ? Se pot găsi, desigur, mai multe răspunsuri, pentru că unghiurile din care pot fi privite asemenea întrebări sînt multiple, noi însă ne vom opri la unul singur pe care îl vom numi **nevoia de cuvîntul poeziei** a omului României de azi. Desigur, poezia foloseşte aceleaşi cuvinte ale fondului comun, nu are şi nu poate să aibă rezervaţii semantice speciale, alcătuiri de sunete numai ale ei, intangibile pentru alte domenii ; procedînd absolut democratic ea apelează la vocabular neparcelînd sau necerînd pentru sine zone interzise altora. Este o constatare aflată sub semnul certitudinii faptul că poezia amplifică, în funcţie de talentul autorului şi de adevărurile celor spuse, uneori impresionant, posibilităţile cuvîntului de a se adresa sensibilităţii şi intelectului. Ajuns în cîmpul poeziei, cuvîntul devine, calitativ, altceva ; am putea vorbi de un proces de înnobilare în măsura în care, întrînd în acest spaţiu iradiant, cuvîntul începe să iradieze el însuşi sensuri ce pînă atunci îi erau cvasinecunoscute sau refuzate. Depăşind o anume stare inerţială, cuvîntul devine, prin poezie, el însuşi lepădîndu-şi veşmintele banalităţii şi pregătindu-se să se aşeze sub înalta tutelă a ideii. Primul exemplu pe care am vrea să-l dăm ne conduce, firesc, la Eminescu, poetul care a instaurat ca pe un jilţ de aur în sufletele noastre nevoia de cuvîntul poeziei, nevoia nu mai puţin autentică, decît altele, purtînd gîrul materialităţii directe. Iată ce verticalitate, ce freamăt, ce ecou, ce putere de a iradia sentimente de o mare puritate au sub pana Poetului, o seamă de cuvinte, care într-o spunere comună, de tot prozaică nu pot beneficia de întreaga lor încărcătură ideatică : „Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie, / Ţara mea de glorii, ţara mea de dor ? / Braţele nervoase, arma de tărie / La trecutu-ţi mare, mare viitor !" Poezia autentică propulsează cuvintele în înalte sfere de înţelegere umană, oferindu-le marea şansă de a se mira ele însele de ceea ce pot spune, de mărimea spaţiului pe care îl pot oferi gîndului uman. Iată, în continuare, o viziune arghezeană asupra drumului parcurs de om din clipa smulgerii sale din haosul primordial pînă în momentul cunoaşterii de sine, în care cuvintele au rezonanţe aparte, proprii numai poeziei : „Te-ai desfăcut de locul osîndei şi-ai pornit, / Şi cumpănit pe cîte o talpă şi-un călcîi. / Ai fost pe verticala înaltă cel dintîi. // Îţi ridicaseşi capul de jos, chemat de soare, / Şi începu îndată şi cugetul să-ţi zboare, / Tu ţi-ai învins pămîntul, mormîntul şi destinul. / Te învinsese omul, neaşteptat, străinul". Cuvîntul şi fraza poeziei, se vede uşor, nu pot fi confundate cu alte cuvinte şi fraze ce se produc în varii domenii ; ele au un sunet inconfundabil care permite sensibilităţii umane să intre în rezonanţă cu cele mai subtile idei, exprimate într-o formă elevată, de mare densitate lingvistică. Să ne oprim la numai patru versuri din Blaga care spun mai mult decît sute de pagini : „Zodii sunt şi jos subt ţară, / fă-le numai să răsară. / Sapă numai, sapă, sapă / pînă dai de stele-n apă". Îndemnul blagian a eliminat din cuvînt ostentaţia posibilă şi orice umbră de didacticism desuet şi, deci, neavenit.

Revenind la imaginea sălilor pline şi mai ales la perioadele de adîncă linişte în care publicul recepta cuvîntul poetic rostit de autorii înşişi pun nevoia de cuvîntul poeziei a omului contemporan, al cetăţeanului României acestor ani, în relaţie directă cu nevoia de adevăr, de sinceritate. La acele reuniuni s-au citit poezii despre patrie, despre om, despre pace, oamenii s-au întîlnit cu acele cuvinte auzite şi rostite de ei înşişi în fiecare zi, dar spuse, în clipele acelea, de poeţi, de autori de literatură. Într-un fel oamenii, de cele mai diverse profesii, s-au întîlnit cu propriile lor cuvinte, şi bănuiesc, bucuria lor a fost autentică, regăsindu-le într-o altă ordine, cea a poeziei. Acestei nevoi, reale şi impresionante totodată, poezia nu poate să nu-i răspundă pe măsură dacă vrea să-şi păstreze teritoriul cîştigat, lîngă mintea şi inima omului, acel teritoriu care constituie însăşi raţiunea de a fi a poeziei. Cît de generos, de adînc şi total reacţionează oamenii la cuvîntul poeziei, cu cîtă încredere îl ascultă ! Există în această realitate şi argumentul suprem că poezia nu înseamnă gratuitate, joc de-a cuvintele şi mai ales de-a ideile (mai ales cînd ele sînt mari), ignorare superficială şi îngîmfată a acelor teme care dau substanţă oricărei opere. De multe ori se vorbeşte despre cititorul de poezie ca de o abstracţiune. De cele mai multe ori el este nedreptăţit printr-o judecată aspră, văzîndu-se în lipsa sa de reacţie la o anume poezie (de fapt, falsă poezie) carenţe în educaţia lui estetică. În ascultătorii de poezie din acele săli eu am văzut Cititorul de poezie, adică acel om sensibil la poezie ce îşi respectă condiţia, la ideile ce sînt şi ale lui şi ale timpului în care trăieşte. Nevoia de cuvîntul poeziei este strîns legată de nevoia de împlinire umană. Poezia este un glas al adevărului despre om şi umanitate şi nu de azi, de ieri, ci dintotdeauna.

Nu este nici un paradox : cu cît poezia rămîne mai fidelă acestei meniri vechi, cu atît este mai apropiată de omul de azi.

Florin Costinescu

CIVILIZAŢIE ROMÂNEASCĂ (LI)

Itinerariile viitorului

Iată că se apropie iarăşi ziua de 2 Mai, care marchează Sărbătoarea Tineretului din patria noastră, şi se cuvine să îmbrăcăm cuvintele în veşminte festive, omagiind frumuseţea eternă a „vîrstei de bronz". Am mai scris despre confraţii mei de generaţie, în fiecare anotimp al anului, i-am surprins trudind în galeriile adînci ale zăcămintelor sau bucurîndu-se deplin de viaţă în faţa ofiţerului stării civile, i-am admirat iarna la Turceni şi vara la Mostiştea, nu m-am simţit niciodată detaşat de puternica lor familie, ci muncitor ca şi ei, cu alte unelte, desigur, dar inseparabil de frontul paşnic al elanului lor.

Poate că zona cea mai fierbinte a efortului milioanelor de băieţi şi fete care contribuie la înflorirea României este un Şantier Naţional al Tineretului. Pentru că, prin forţa lucrurilor, prin însăşi natura lui, un asemenea şantier înseamnă şi tabără, şi depărtare temporară de familie, şi respirarea pentru vreme îndelungată a aceluiaşi aer, a aceleiaşi stări de spirit. Autentică academie a muncii şi a şlefuirii caracterelor, şantierul care are onoarea de a primi titulatura de „naţional" marchează un loc şi o epocă, sfinţindu-le pe amîndouă, deopotrivă. Începutul fusese făcut imediat după cel de-al doilea război mondial, prin uriaşele încordări colective de la Agnita-Botorca, Salva-Vişeu, Lunca Prutului ş.a. Să faci grădină roditoare din fostele cratere ale obuzelor, să străpungi bezna milenară a munţilor şi să ridici din ruine o ţară — era un program pe cît de temerar, pe atît de nobil. Modul exemplar în care acea generaţie s-a achitat de datoria trasată de patrie a intrat, încă de atunci, în legendele noii noastre epoci. Acum ciţiva ani am avut privilegiul de a participa la o simbolică predare a ştafetei dinspre foştii brigadieri de după război către brigadierii Şantierului Naţional al Canalului Dunăre-Marea Neagră. Îi despărţeau 35 de ani, adică o viaţă de om tînăr, dar erau cu toţii egali în faţa Timpului veşnic al patriei. A fost o ceremonie emoţionantă, pe care, alături de colegii de la redacţia de tineret a Televiziunii, am filmat-o în întregime, a fost o ceremonie desfăşurată de-o parte şi de alta a talvegului adînc al canalului, prăfuit ca un masiv de cretă şi încins de secetă pe atunci, dar năvălit de ape astăzi, purificat, grandios.

Iată că astăzi, un nou Şantier al Tineretului, de dimensiuni monumentale, a preluat o parte a ştafetei. Este vorba despre Dîmboviţa-Lacul Morii, din cartierul bucureştean Cringaşi. Cred că nu există locuitor al marii Cetăţi care să nu fi trecut, de-a lungul timpului, pe linia de centură care unea şi uneşte Podul Grant de zonele Militari şi Drumul Taberei. Priveliştea era dezolantă, de ambele părţi ale şoselei. Personal, cînd vreau să-mi imaginez cum arătau bordeiele şi coşarele Evului Mediu, descrise magistral de Dinicu Golescu, mă gîndesc la puzderia de cocioabe dărăpănate risipite în preajma liniei de centură. Locuinţe insalubre, aflate sub nivelul drumului şi al civilizaţiei, garduri năruite de primul viscol sau de vreun dulău mai spătos, cişmele înnădite cu sîrmă şi încălzite iarna cu lampa de spirt, totul degaja un aer de promiscuitate pe care bieţii locuitori nu-l meritau. Era numai un aspect al moştenirii „glorioase" lăsate de un fost regim, care se ocupa de căpătuială proprie sau de potemkiniade spectaculoase, pentru luarea primei vederi. Treptat, mai cu seamă în ultimii ani, a venit şi rîndul acelei zone, iar screperele sistematizării s-au înfipt cu poftă în malurile buruienoase de pămînt, aducînd cu ele un suflu primăvăratec mult aşteptat. Un ciudat destin al locurilor a făcut ca giganticul Lac al Morii (piesă de bază în opera de revificare a Dîmboviţei şi de includere a ei pe harta turistică şi de agrement a metropolei) să fie prefigurat aici, adică într-o vatră unde nu se întîmplase, timp de sute de ani, absolut nimic. I-a revenit tineretului, mai cu seamă, sarcina extrem de importantă de a duce la bun sfîrşit această operă. Inaugurat la 28 septembrie 1985, Şantierul Naţional al Tineretului Dîmboviţean-Lacul Morii este o prezenţă de primă mărime a efervescenţei noastre citadine. Puternicul detaşament care lucrează aici (459 brigadieri, cărora li se adaugă 100 elevi şi studenţi) a executat, în cele exact 7 luni de la debutul şantierului, lucrări în valoare de 80 942 000 lei, ceea ce depăşeşte cu 20 000 000 sarcinile planificate. În ce constau lucrările ? În excavaţii, desigur, doar este vorba despre un lac, dar şi în turnări de betoane, ecrane de protecţie împotriva infiltraţiilor, executarea digului şi a barajului, umpluturi cu pămînt, etc. Se lucrează zi şi noapte, pe echipe de schimb, într-un ritm electrizant, astfel încît există toate premisele ca pînă la 23 August a.c. — aşa cum sună angajamentul — marele lac să fie dat în folosinţă. Ca un amănunt nu lipsit de interes : acesta va avea o capacitate de acumulare de 15 000 000 metri de apă. Este un Şantier Naţional în toată puterea cuvîntului, cu tineri veniţi din toate colţurile ţării, pe diferite specialităţi, ceea ce face ca ţara întreagă să participe, în mod simbolic, prin reprezentanţii săi aflaţi la vîrsta juventuţii, la această splendidă operă. Aici pot fi întîlnite veritabile personalităţi ale muncii, care şi-au mai pus semnătura şi pe alte edificii. N-am putea omagia munca lor fără a ne gîndi şi la munca miilor de confraţi angajaţi în paralel pe celelalte 11 mari Şantiere Naţionale ale Tineretului, deschise în alte zone ale ţării : Canalul Poarta Albă — Midia Năvodari, Combinatul minier Năvodari, Combinatul minier Motru, Complexul de termoficare de la Drobeta Turnu Severin, Complexul de îmbunătăţiri funciare Ţutora-Gorbani, etc. Este, după cum se vede, o hartă luminiscentă, care se suprapune hărţii patriei în punctele sale incandescente. Tinerii sînt nervurile vitale ale acestei arborescenţe, alfa şi omega între care se derulează varianta modernă a Epopeii tinereţii fără bătrîneţe. Mîine vom avea mai mult cărbune, o pîine mai bună, un nou tronson al canalului dobrogean, o superbă oglindă de argint în Bucureşti, pe care vor naviga yole şi bărci cu motor, sub vislirea de aripi a pescăruşilor — iar toate acestea vor purta marca de renume mondial a Tinereţii româneşti. Ei sînt oameni născuţi, la modul fizic, în perimetrul Epocii Nicolae Ceauşescu, aşadar din 1965 încoace, şi sînt oameni care şi-au dat seama de timpuriu că nu pot trăi în umbra părinţilor, sau din agoniseala lor, ci trebuie să-şi făurească un nume bun şi să prindă la încheietura mîinii, cu străşnicie, braţele de aur a meseriilor frumoase. Prin astfel de oameni, fiecare sărbătorire a Zilei Tineretului din România (dar mai cu seamă cea de faţă, închinată jubileului glorios al împlinirii a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român !) devine o sărbătoare a întregii naţiuni române, devine un prilej de bilanţ rodnic şi de îndrăzneţe planuri de viitor.

Corneliu Vadim Tudor

Vocaţia publicisticii

Urmare din pag. 1

zuri, dovada unor premoniţii pe care mersul istoriei le-a adjudecat. De altfel, ca să ne referim doar la istoria modernă a românilor de la revoluţia lui Tudor Vladimirescu încoace, istoricul de profesie nu-şi poate ridica argumentele fără să apeleze şi la paginile-mărturii lăsate de scriitori. Lucrurile sînt valabile şi pentru epoci mai vechi (Cantacuzino stolnicul şi prinţul Dimitrie Cantemir, fără a mai pune la socoteală scrierile cronicarilor care sînt dovediţi, mai cu seamă de noua istorie literară, a fi fost şi foarte însemnaţi scriitori). Dar chiar marii noştri istorici — un Xenopol, un Iorga, bunăoară — sînt ei înşişi scriitori, adică şi scriitori, atunci cînd se exercită în arena pură a ştiinţei. Au stil artist, din puzderia faptelor şi a surselor bibliografice încheagă frază limpede, frumoasă, care atinge acea coardă sufletească pe care o socotim de regulă rezonatoare la imboldul artei. Un Bălcescu, ca să mai dau încă un exemplu, este revendicat deopotrivă atît de ştiinţa istoriei propriu-zise cît şi de istoria literaturii. În treacăt trebuie remarcat faptul că şi filosofii noştri, precum chiar oamenii de ştiinţă exactă sînt adeseori mari stilişti şi că operele lor sau parte din ele se citesc dincolo de adevărurile obiective pe care le conţin şi cu o reală plăcere estetică. Ne gîndim de pildă la un Longinescu, Blaga, Moisil, Mehedinţi, Dan Barbilian, Ion Simionescu, Dimitrie Gusti, Athanase Joja şi atîţi alţii care prin cărţi şi articole de presă, într-o modalitate vioaie, cuceritoare s-au adresat celor mai largi pături de cititori, explicînd, la zi, cuceririle din tărîmurile lor de activitate. La **Viaţa românească**, acest principiu avea mare preponderenţă şi era aplicat cu cea mai mare responsabilitate.

Intelectualul român se dovedeşte, în toate epocile istoriei noastre, a fi, dincolo de edificările lui academice, şi un om cu priză la cei mulţi, conştient că trebuie să se implice în palpitul vieţii de obşte, să aducă lămuriri nouă, să trasezе făgaşuri lucide de urmat pentru contemporani, cît şi pentru cei din viitor. Demersurile sale au vigoare şi îmbie perspective hotărîtoare, cenzurează nedreptăţi şi propun rezolvări optime stărilor de lucruri existente, se inspiră din pildele trecutului şi probează soluţii organice de dezvoltare pentru mai departe. Covîrşitoarea majoritate a intelectualilor noştri a dat dovadă de-a-lungul timpului de un fierbinte spirit patriotic şi s-a găsit la postul pe care ceasul istoric îl impunea. Să ne gîndim, fie şi sumar în cadrul acestei tablete, la poziţia pe care s-a situat intelectualitatea noastră în perioada care a premers cel de-al doilea război mondial şi apoi în anii care au urmat după revoluţia socialistă declanşată la 23 August 1944. Cei mai buni dintre ei au fost mai întîi dirji luptători împotriva forţelor fasciste de neagră teroare, ca îndată după război, cum ar zice Călinescu, să-şi sumece mînecile şi să participe, alături de clasa muncitoare şi ţărănimea muncitoare, la edificarea noii societăţi. În această privinţă este atît de grăitoare mărturisirea tranşantă a aceluiaşi G. Călinescu din 1946 (**Naţiunea**, 28 iunie) : „Sînt sărac şi nu vreau să fiu bogat, am o repulsie congenitală pentru orice combinaţii neoneste, sînt leal şi disciplinat, cu o mică rezervă de recalcitranţă şi independenţă, nu fac şi nu scriu nimic împotriva convingerilor mele, gîndesc dialectic (cu alte cuvinte gîndesc realmente), însuşindu-mi punctul de vedere contrar pînă la limitele adevărului, sînt curajos în opinii, ponderat şi cuviincios în expresie, iau lucrurile filozoficeşte, mai de sus, ca să nu cad în erorile opticii pasionale, sînt idealist şi optimist, nu fără viziunea pozitivă a lucrurilor, nu văd mai bine ca alţii, dar experienţa mi-a arătat că nu văd nici mai rău. Toate acestea le spun despre mine, în realitate le afirm despre clasa mea (intelectualitatea. — n.n.). Ei bine, în aceste împrejurări nu e oare cazul să fac politică..., să-mi spun opinia mea de cetăţean ?" (G. Călinescu : **Texte social-politice** 1944—1965, Editura politică, 1971, pag. 12).

Cu atît mai mult implicat se simte intelectualul în realităţile de astăzi ale României socialiste, cînd muncitorul şi ţăranul s-au ridicat ei înşişi la un înalt grad de cultură. Între ei, scriitorul, artistul se simt chemaţi şi datori să dea o expresie nepieritoare măreţului prezent care se edifică sub ochii noştri printr-o colaborare unanimă de destin istoric.

65 DE ANI DE LA FĂURIREA P.C.R.

VEŞNIC VIU AL REALITĂŢII

Întrebări de o clipă, răspunsuri de o viaţă

Scriitorul trăieşte din întrebări. Ele sînt scinteile fără de care focul sacru al inspiraţiei nu s-ar aprinde niciodată. În absenţa întrebărilor poate că sensul sau sensurile existenţei însăşi ar rămîne învăluite în ceaţa metafizică, dincolo de care n-am reuşi să desluşim mare lucru. Tocmai fulgerele scurte dar „mai strălucitoare ca o mie de sori" ale întrebărilor ne arată chipul cel mai adevărat al lumii şi ne luminează adîncurile conştiinţei.

De cîte ori termin sau sînt pe punctul de a termina o carte, întrebările mă asaltează, mă inundă, mi se insinuează cu o chinuitoare acuitate în gîndire, în suflet, mă acaparează. Într-un fel lucrul acesta mi se pare firesc. Pentru că, dacă orice carte este într-un fel o mărturie patetică despre noi înşine şi despre alcătuirile lumii aceseia, dacă orice carte poate închide (şi chiar închide) între capitolele ei cel mai autentic dintre actele noastre de identificare, atunci e normal ca ieşirea ei în lume, nu numai să ne bucure, ci şi să ne neliniştească. Şi atunci întrebările încep să curgă.

Ce va rămîne din arderea mistuitoare a atîtor nopţi şi zile în care ai cutezat să-ţi retraiesti febril şi lucid propriile experienţe existenţiale, clipele trecute, — pentru totdeauna trecute — ale propriei vieţi, resimţind cu o tensiune sporită bucuriile, durerile, ori dezamăgirile de odinioară, tresărind cu o şi mai ascuţită vibraţie la tot ce-ţi făcuse inima să-ţi zvicnească, obstinîndu-te asemeni unui sublim Sisif să nu te laşi strivit sub povara milioanelor de tone de „minereu" verbal, aşezate ca nişte munţi stranii şi ostili în drumul tău către „cuvîntul ce exprimă adevărul", luptîndu-te cu grohotişul din care va izbucni cine ştie cînd strălucirea vie, îndelung rîvnită a aurului şi, poate, chiar şi sunetul lui curat ? Cît adevăr limpede şi fierbinte vor izbuti cuvintele să scoată la suprafaţă din adîncurile cele mai intime ale fiinţei noastre ? Şi ce ecou vor stîrni ele în inima celui ce le va citi ? Ce va mai ajunge la el, din toată acea zbatere dureroasă, din acea trudă tăcută care înseamnă scrierea unei cărţi ?

...Întrebări, întrebări dintotdeauna, întrebări pe care le formulezi într-o clipă, şi care cer uneori răspuns de-o viaţă, întrebări pe care mi le pun — a cîta oară — şi acum, cînd sînt pe punctul de a încheia o nouă piesă, intitulată „Operaţie dificilă". O piesă a cărei scriere a fost ea însăşi o operă de extremă dificultate. Pentru că este o piesă despre contemporanii mei. Despre oamenii acestui timp fără pereche în întreaga noastră istorie. Despre munca şi gîndurile şi victoriile şi necazurile şi visurile lor de mai bine. Despre nişte comandamente morale de la care nu trebuie să abdicăm niciodată : comandamentele omeniei.

Fireşte, nu e simplu să scrii despre toate acestea. Trebuie să o faci cu înţelegere şi cu înaltă răspundere. Cu deplină libertate şi cu patimă pentru adevăr. Nu mi-a fost greu să procedez astfel. M-am format ca scriitor în climatul efervescent de după Congresul al IX-lea al Partidului, care a inaugurat o epocă ale cărei dominante sînt tocmai afirmarea libertăţii şi redescoperirea pasiunii pentru adevăr. Astfel că, premisele fiind asigurate din plecare, n-a fost nevoie decît să mă întorc la întrebarea pe care mi-o pun de fiecare dată, pentru ce şi pentru cine scriu teatru ? De răspunsul cinstit la această întrebare depinde, pînă la urmă, totul. Cînd spunem că teatrul este o lume, nu facem decît să enunţăm, o dată în plus, un loc comun. Într-adevăr, observaţia că teatrul nu este altceva decît o oglindă a realităţii necuprinse, o oglindă a vieţii, a chipurilor şi a sufletelor noastre, a fost făcută adesea, cu o frecvenţă chiar prea mare poate, dar, după cît mi se pare, — fără ambiţia de a duce pînă la ultimele consecinţe implicaţiile unei atari încercări de definiţie.

Pentru că — e firesc să ne întrebăm iarăşi — ce este, de fapt, o imagine din oglindă ? Este ea lumea însăşi, în materialitatea şi idealitatea ei ? Nu cred că s-ar putea răspunde afirmativ la o asemenea întrebare. O imagine din oglindă este, desigur, un chip al lumii, o ipostază a ei, mai mult sau mai puţin fidelă. Depinde de calitatea oglinzii. Într-un fel se vede lumea în apele pure ale unei oglinzi veneţiene, şi altfel în acelea tulburi, deformate, ale oglinzilor din bîlciuri, care nu oferă decît imagini grotesti, menite să amuze mulţimea de pierde-vară.

Oglinda teatrului nu este altfel decît oricare oglindă. Fidelitatea şi acurateţea imaginii reflectate depind de „marca fabricii" dar şi de acuitatea celui ce ţine oglinda în mînă. O imagine fidelă a lumii, văzută în oglinda teatrului, trebuie să fie, totuşi, cred eu, şi învăluită într-un abur părelnic, imaterial, inefabil, care să-i confere un plus de farmec şi de fortă iradiantă. Altfel, e preferabil să priveşti lumea — pur şi simplu, — nu imaginea ei din oglindă.

Pentru cine şi pentru ce scriu teatru ?

O întrebare de o clipă cere răspunsuri de o viaţă.

Scriu teatru tocmai pentru că încerc, năzuiesc, cu fiecare piesă a mea, să pot arăta lumii — lumea, aşa cum este, cum ar putea să fie, cum nu e bine uneori să fie, punîndu-i în faţă această oglindă miraculoasă şi încîntătoare care nu numai că invită, ci şi obligă, trebuie să obligă la reflecţie morală. Fiindcă nu pot concepe teatrul altfel decît ca pe unul din mijloacele cele mai percutante, dar şi cele mai subtile de perfecţionare şi desăvîrşire spirituală a omului. Şi ce poate fi mai înălţător, mai fascinant pentru un scriitor decît să ştie că poate contribui la o asemenea aspiraţie înaltă, la o nouă, mereu perfectibilă calitate umană, la o tot mai cuprinzătoare conştiinţă de sine a lumii prin mijlocirea cuvîntului scris şi rostit !

Răspunzînd astfel, am răspuns implicit şi la cea de a doua parte a întrebării pe care mi-o pun ori de cîte ori, în clipele mele de solitudine mă aflu în faţa albului imaculat al foii de hîrtie, acel alb sacru care refuză neadevărul, uritul, tranzacţia cu principiile şi cu morala.

Scriu pentru oameni. Pentru semenii mei. Îndeosebi pentru oamenii spaţiului şi timpului în care mi-a fost dată şansa sublimă de a trăi. Scriu despre viaţa lor, cu gîndul la posibila lor reacţie atunci cînd se vor întîlni (dacă se vor întîlni) cu piesele mele. Scriu cu sentimentul unei covîrşitoare datorii faţă de toţi aceia prin a căror trudă am pe masă pîinea şi vinul. Cu dorinţa de a nu-i dezamăgi prin ceea ce, la rîndu-mi, cu truda mea, le dau în schimb.

Şi scriu, în sfîrşit, de ce n-aş mărturisi-o, şi pentru mine. Fiindcă, — iarăşi nu am pretenţia că spun lucruri noi — creaţia este ea însăşi un fel de foc în miezul căruia, purificîndu-ne, devenim mai buni, mai curaţi, şi putem încerca să-i ajutăm şi pe ceilalţi să fie astfel.

Dar abia de aici înainte se vede licărind lumina altor întrebări. E semn că scriitorul din mine mai are, probabil, ceva de spus.

Doru Moţoc

Peter Balogh : „Muncitori"

Despre oameni şi pentru oameni

Am fost întrebat nu demult, la o întîlnire cu elevii unui liceu bucureştean, dacă, după părerea mea, există mijloace prin care un poet poate să-şi „forteze" inspiraţia. Întrebarea m-a surprins prin caracterul ei insolit, mai ales că urma după multe altele care vizau actualitatea literară sau etapele procesului editorial, trădînd curiozităţi mai terestre, apte să capete mai repede un răspuns. În ceea ce-l priveşte pe tînărul meu interlocutor, mărturisesc că mi-a fost dificil să-i răspund în cîteva cuvinte. Un spaţiu de tăcere s-a instalat pentru cîteva clipe între mine şi frumoşii adolescenţi, satisfăcuţi oarecum de faptul că mă puseseră, în sfîrşit, în dificultate. Chiar aşa, părea să insiste în continuare privirea celui care mă întrebase, inspiraţia poate fi provocată, stimulată ?

Am dat, fără doar şi poate, un răspuns afirmativ. Îmi amintesc că am folosit cîteva exemple ilustre, care au convins imediat şi discuţia a alunecat repede spre alt subiect. Simplificasem, evident, survolasem repede acest teritoriu fragil, în legătură cu care simţeam o anumită nesiguranţă. Într-adevăr, cum aş fi putut aborda în doar cîteva cuvinte o temă despre care s-au scris tomuri întregi şi în legătură cu care criticii, istoricii literari, psihologii, poeţii însişi au opinii atît de diferite. A te pronunţa în acest caz înseamnă să te situezi în însăşi fiziologia actului creator, în miezul acelei stări, atît de greu de conceptualizat, pe care o numim inspiraţie. Chiar cunoscînd-o eu însumi, trăind-o adesea, ce m-ar putea îndreptăţi să afirm că această stare de „har" se manifestă la toţi poeţii aidoma şi, pornind de aici, să cred că există căi general valabile prin care inspiraţia ar putea fi „provocată", „forţată" ?

Pentru simţul comun inspiraţia nu pare a fi altceva decît o stare de „transă". Ea vine — potrivit aceluiaşi mod simplificator de a privi lucrurile — cînd nu te aştepţi, „din senin", în tramvai, în autobuz, în bucătărie, în timpul unei plimbări în parc şi poetul n-ar trebui decît să-şi scoată micul bloc-notes pentru a transcrie poemul, care se naşte de la sine, ca în bolboroseala unui oracol. O asemenea viziune despre inspiraţie, înţeleasă ca un act primar, spontaneu, au auzit-o adesea, de unde şi expresia că inspiraţia „te apucă" sau „îţi vine" dintr-odată, sub forma unei emoţii copleşitoare, care s-ar elibera imediat prin supapa poemului.

Dacă lucrurile ar sta chiar aşa, „forţarea" inspiraţiei s-ar putea realiza cu uşurinţă. Poetul ar avea la îndemînă o gamă întreagă de „stimuli" şi împrejurări prin care ar putea să atingă acea stare psihică aptă să declanşeze actul poetic. Din păcate, sau din fericire, procesele creativităţii în literatură sînt infinit mai complicate decît clasica schemă cibernetică „input — output", astfel că problema provocării inspiraţiei se sustrage oricăror încercări de analiză „ştiinţifică" şi generalizare. Într-adevăr, cum ar putea să existe „reţete" într-un teritoriu atît de inefabil cum este cel al creaţiei poetice ? Simt şi acum cînd scriu acest mic eseu, încercînd să-mi sistematizez cît de cît opiniile, că păşesc pe suprafaţa uneiape subţiri, misterioase, şi la fiecare pas există pericolul să alunec. Dincolo de suprafaţa ei, în adînc, e o lume necunoscută, cu lumini şi umbre, cu sclipiri orbitoare şi tenebre, cu tăcere şi muzică, cu meandre şi cataracte, un univers întreg, deasupra căruia se ridică, la suprafaţă, doar partea văzută din aisberg a poemului. Forţele miraculoase prin care el poate fi adus mai repede la suprafaţă, provin din energii de adîncime pe care fiecare poet în felul său le cunoaşte şi le foloseşte. Dar există şi aici o anecdotică. Cutare poet, aud spunîndu-se uneori, scrie cel mai bine dimineaţa, în faţa ferestrei deschise, prin care se revarsă rumoarea oraşului. Cutare are nevoie de muzică, cel mai bine scrie ascultîndu-i pe preclasici. Îi trebuie un necaz, spune altcineva despre prietenul lui, poet, şi convingerea lui neclintită e că o „dramă" căutată cu luminarea, traiul autoflagelator sînt cele mai sigure căi de acces către marea poezie.

Din fericire, aşa cum spuneam, inspiraţia este rezultanta unor stări şi dispoziţii mult mai complexe. Momentele de intensă creativitate, de har nu pot fi provocate doar prin folosirea izolată sau asociată a unor „stimuli" oarecari. Există la baza acestor clipe de maximă concentrare a emoţiei artistice un întreg proces, o interferenţă de [illegible] în însăşi personalitatea poetului. Întreaga lui biografie spirituală, dependenţa la o lume şi o realitate precisă, se sublimează în acele momente de naştere a poemului, un îndelung demers intelectual, care începe cu prima poveste ascultată, cu prima carte citită, cu primul poem scris şi continuă pînă ce muzele vor înceta să-l mai viziteze.

Ajuns aici încerc o afirmaţie. Cea mai sigură cale de a „forţa" într-un sens pozitiv inspiraţia este munca neîntreruptă a artistului. Procesul neîntrerupt de asimilare a valorilor spirituale prin lectură şi cugetare, truda pe manuscris, în înţelesul ei cel mai înalt, acea sublimă şi dureroasă căutare a cuvîntului ce exprimă adevărul, acestea sînt căile pe care ne îndeamnă să pornim marii scriitori ai literaturii române, pentru că acolo, în această necontenită şi superbă ardere a spiritului se află cheia magică prin care se deschid întotdeauna porţile inspiraţiei. Din acest punct de vedere lecţia marilor înaintaşi într-ale literaturii este exemplară. Travaliul artistic, munca prin care ei au ridicat cuvîntul pe culmile cele mai înalte ale eternităţii reprezintă cu adevărat cea mai frumoasă mănuşă aruncată unei inspiraţii iluzorii. Cunoscînd viaţa, apropiindu-ne de esenţele ei vom reuşi să atingem întotdeauna acele tulburătoare praguri ale sensibilităţii, dincolo de care se întinde realitatea poeziei, despre oameni şi pentru oameni, o poezie trăită şi simţită acum.

Mircea Florin Şandru

Substanţa tuturor cărţilor noastre

O privire mai degrabă sumară şi, în orice caz, fără pretenţie de bilanţ — sper că n-am ajuns încă la vîrsta bilanţurilor — asupra cărţilor pe care le-am scris pînă acum îmi dezvăluie mie însumi un adevăr cu valoare de trăsătură generală. Toate, dar absolut toate, sînt inspirate **de şi din** actualitatea imediată, din ceea ce numim de obicei, cu o expresie de mult intrată în limbajul uzual, **realitate înconjurătoare.** N-a fost însă, asta chiar aş vrea să subliniez, un principiu pe care mi l-am impus de la bun început şi pe care l-am respectat apoi cu străşnicie. Nici nu i-aş zice, de fapt, **un principiu,** pentru că nici după aceea, mai tîrziu, nu mi l-am formulat solemn, ca pe un legămînt faţă de mine însumi. Este pur şi simplu o constatare, nici asta spectaculoasă, sau inevitabilă, sau pilduitoare, ci o remarcă normală şi atît. Am remarcat, adică, ajuns cu bine la cea de a opta carte, că nici una din ele nu s-a abătut, deşi ne-programatic şi ne-deliberat, de la un unic izvor de inspiraţie ; că şi cea de a noua, încă deschisă pe masa mea de lucru, tot din acelaşi loc îşi trage sevele.

Odată constatarea făcută, s-ar cuveni totuşi s-o pornim pe firul ei înapoi, cam tot aşa cum procedează şi expeditiile pe marile fluvii, pentru a ajunge, ca şi ele, tot la izvoare. O asemenea remarcă, oricît de simplă, de nepretenţioasă, seamănă totuşi destul de bine cu o concluzie, ceea ce înseamnă că a asimilat în teritoriul ei suficiente experienţe anterioare care i-au făcut posibilă formularea. Prin urmare, şi aşa simplă, ea trebuie să aibă cu siguranţă nişte temeiuri, nişte argumente, la fel de simple, de ra-ţi-o-na-le, fără de care nici n-ar putea supravieţui. Care să fie însă acele temeiuri, acele motive ce mi s-au impus independent de voinţa mea, nu împotriva dar oricum în afara ei, astfel încît abia acum să descopăr, fireşte că nu cu desăvîrşire străin-inocent, o stare de lucruri de mult constituită ? Şi care sînt, în fond, cîştigurile, pentru mine, pentru cărţile mele, dacă, devenit conştient de acest proces, mă voi strădui, prin eforturi deliberate de acum încolo, să-l preschimb în profesiune de credinţă ?

Pentru orice om de bună credinţă, fie el creator sau nu, este limpede că o existenţă în afara vremii sale, dincolo sau deasupra evenimentelor şi oamenilor din jur, este de-a dreptul de neconceput. O legătură profundă şi reciprocă între scriitor şi realitate, o cunoaştere la rîndul ei reciprocă sînt prin urmare condiţii imposibil de ocolit. De unde reiese că, vrînd-nevrînd, substanţa unei cărţi o constituie de cele mai multe ori existenţa în mijlocul căreia se mişcă atît autorul, cît şi cititorii ei. Să nu mi se spună că mai există şi romane istorice, precum şi altele, de anticipaţie. Nu mi se pare o obiecţie pentru simplul motiv că nici acestea nu pot fi scrise decît cu ochiul prezentului, din unghiul de vedere al prezentului, hrănite fiind de experienţa de viaţă a creatorului lor. Se poate susţine deci că prezentul este substanţa tuturor cărţilor noastre, indiferent de subiectul lor şi că tocmai descriind oamenii şi faptele vremii noastre, stabilim un dialog, un mijloc de comunicare atît cu înaintaşii cît şi cu urmaşii. De bună seamă, din clipa în care a pus mîna pe condei scriitorul rîvneşte să se adreseze tuturor timpurilor, să-şi proiecteze gîndurile în eternitate. Dar asta nu se poate face decît cu datele prezentului, cu ceea ce îţi oferă mediul bine cunoscut al epocii tale şi propria-ţi experienţă de viaţă. Nu este nici un paradox aici, este numai o recunoaştere deschisă, neocolită, a supremaţiei acelei sintagme numită de obicei **realitate înconjurătoare.**

Dacă aşa stau lucrurile, şi sper că am demonstrat asta convingător, atunci înseamnă că tentativele de re-tragere, de ex-tragere sau de sus-tragere de la comandamentele realităţii n-au nici o şansă de supravieţuire. Se ştie de altfel prea bine, n-are rost să mai polemizez acum cu ele, ce soartă au avut teoriile care încercau să proclame dreptul artei de a se sustrage oricăror obligaţii faţă de societate, în numele unor libertăţi de creaţie anarhice şi iluzorii. Ceea ce vreau să susţin este că, în locul unor tentative de evadare sortite oricum eşecului, niciodată fertile pentru literatură, scriitorul are şi o altă şansă, mai promiţătoare, aceea de a-şi asuma conştient şi responsabil imperativele realităţii : promiţătoare prin însuşi faptul că — istoria omenirii o dovedeşte din plin — cunoaşterea şi re-cunoaşterea realităţii, a supremaţiei sale, au stat întotdeauna la temelia descoperirii unor mari adevăruri umane. Or, odată ce libertatea este necesitate înţeleasă, acceptarea realităţii drept un termen de sine stătător, a cărui existenţă este posibilă şi în afara mea, pe cînd a mea în afara lui nu — se impune cu tot atîta evidenţă. Este prin urmare şi ea un dat căruia nu-mi rămîne decît să mă supun, odată ce nu-l pot ignora. Iar prin supunere nu fac decît s-o cunosc şi, cu timpul, s-o pot stăpîni. Constrîngerile realităţii, pentru că astea sînt comandamentele sale, te obligă să ţii seama de ele tocmai pentru a te ridica, în scrisul tău, la un nivel de cunoaştere şi interpretare fără de care pagina tipărită şi-ar pierde însăşi substanţa vitală, iar scriitorul ar renunţa la însăşi condiţia sa de existenţă. Drama cunoaşterii prezintă astfel, în perspectivă, o şansă reală, aceea de a converti supunerea faţă de realitatea înconjurătoare în beneficii durabile pentru operă.

De aici rezultă firesc, adică tot inevitabil, un alt element, acela al instituirii unor raporturi de strînsă colaborare între scriitor şi realitate. Poate că sintagma **realitate înconjurătoare,** din acest unghi cîntărită, nu-i suficient de cuprinzătoare, de su-ges-ti-vă, pentru că nu presupune decît un singur termen sau nu-l dezvoltă destul şi pe celălalt. Înconjurarea este de fapt o încercuire, o asediere din toate părţile, or într-o încercuire te poţi de multe ori afla chiar în centrul ei dar să rămîi surd la chemările şi provocările de pe margini. Aşa cum am văzut însă că evadarea din încercuire n-are sorţi de izbîndă, nici pasivitatea nu este posibilă. Mai bine zis, posibilă este, numai că nu şi cea mai fericită soluţie. Neutralitatea sau contemplarea, de la distanţă — pentru că şi în centru te poţi situa, nu-i aşa, la distanţă — n-au fost niciodată capabile să suplinească participarea directă, im-pli-ca-rea, dialogul frontal cu contemporanii. Faţă de contemplare, implicarea are prin urmare şi avantajul dialogului — însă nu numai pe acesta. Printr-o cunoaştere cît mai aprofundată, din interiorul epocii sale, scriitorul capătă dreptul şi autoritatea de a o surprinde în cele mai variate ipostaze ; nu numai de a o o-glin-di, de a o re-flec-ta, aşa cum se şi propovăduia într-o vreme nu prea depărtată, ci de a o in-ter-pre-ta, de a se confrunta cu ea, de pe picior de egalitate deci. Cîştigul este şi de data asta descifrabil în pagina scrisă. Scriind despre prezent, despre adevărurile vremii trăite, scriitorul cîştigă privilegiul de a se situa, prin cărţile sale, într-o permanentă actualitate.

Mergînd mai departe pe firul acesta al raporturilor dintre scriitor şi epoca sa, se poate uşor observa că realitatea, înconjurătoare sau nu, nu rămîne niciodată datoare faţă de cei din jur. Ea oferă întotdeauna totul, îşi pune totul în valoare, şi ce-i strălucitor, şi ce nu-i încă, şi te îndeamnă neîncetat să te apropii. La îndemnurile astea însă noi nu răspundem întotdeauna la fel. Nu o dată, de pildă, rămînem datori cu o privire mai profundă, mai scrutătoare, trimisă spre problemele de viaţă. Ne mulţumim nu o dată să cercetăm zone periferice, teritorii care doar prin tangenţă au legătură cu actualitatea. Un fel de linie a minimei rezistenţe, ce se confundă pînă la urmă cu linia maximei comodităţi, ne ţine la suprafaţă în asemenea situaţii. Alteori poate teama, îngrijorarea că nu ne vor ţine curelele ne împiedică să ne apropiem prea mult şi, cu timpul, ne împăcăm cu gîndul că şi de acolo de unde ne aflăm se vede destul de bine. Iar alteori, dacă nu de cele mai multe ori, ni se întîmplă să receptăm dintr-o sumedenie de sugestii în primul rînd excepţiile, abaterile, ca-zu-ri-le, sub cuvînt că răul, din om şi din viaţă, trebuie mereu scormonit şi reînviat, pe cită vreme binele este nemuritor.

Iată, numai pe scurt şi strict enunţiativ, cîteva dintre datoriile pe care mereu avem obligaţia să le onorăm, fără să ştim vreodată dacă le-am achitat cu adevărat, pînă la centimă. Sună pesemne cam straniu şi dezarmant ca, ajuns cu bine la cea de a opta carte, să constaţi fără nedumerire că tot tu eşti cel dator. Ar însemna, şi nu-i deloc exclus, ca nici după a optsprezecea carte concluzia să nu difere prea mult. Mărturisesc însă, mă veţi crede sau nu, că mie unuia pericolul nu mi se pare prea mare şi nici prea îngrijorător, în fond. În primul rînd, aşa cum am văzut, o altă cale nici nu există, evadarea, sau contemplarea, sau pasivitatea sînt excluse din capul locului. În al doilea rînd, celelalte datorii, cele multe la număr, există într-adevăr însă sînt nişte datorii de perspectivă şi nu pretinde nimeni să fie achitate de un singur om, într-o singură viaţă. În ceea ce mă priveşte, am într-adevăr sentimentul că cu fiecare carte mă achit de cîte o datorie, ştiind în acelaşi timp că omul îşi achită de obicei datoriile ca să poată face altele noi. Pentru un scriitor, ceea ce este şi rămîne mereu o datorie a autorului faţă de viaţă nici nu se poate altfel acoperi decît prin opera sa.

Dumitru Matală

Făget: „Caiet literar-artistic"

Am primit de curînd un nou „caiet literar-artistic" apărut sub egida cenaclului „George Gârda" din Făget-Timiş şi mărturisim că şi de data aceasta impresia produsă de lectura textelor inserate în sumar este în totul excelentă. Asemenea prozatorului Ion Arieşeanu care, în tableta sa introductivă, recomanda culegerea cu multă căldură, rămînem şi noi plăcut surprinşi „de cîtă vitalitate spirituală poate da dovadă o mînă de cărturari : poeţi, istorici, folclorişti, publicişti, din temeinica vatră a Făgetului, dacă, de-a lungul acestor ani, ei au reuşit să înghebeze, nu numai un cenaclu robust şi de îndelungată rezistenţă (...), ci au putut aduna, an de an, între coperţile unor calete şi creaţia lor entuziastă". Cum e şi firesc poezia se află la loc de cinste ; Ion Callman (poet deja cunoscut prin cele două cărţi publicate pînă acum la Editura Facla), ale cărui „Rostiri despre patrie" se disting prin acutul lor melos imnic, cărula i se alătură stihuitori de vocaţie precum Titus Dobîndă, Adriana Bulzan, Cornel Veseláu, Ştefan Marinconi, căruia, totodată, i se tipăreşte separat, un „pliant" liric), Petre Icobescu, Ion Medă, George Popovici, Angela Văduva, Petru Stamate Dragomanu şi Arcadie Chîrşbaun.

La rubrica „Cenaclurî prietene" sînt prezenţi autori tineri din Hunedoara, Deva, Sebeş şi Oraştie. La rubrica „Muzica tînără", compozitorul George Popovici dă glas muzical unor frumoase poeme-romanţă aparţinînd lui Ion Callman şi cunoscutului poet Grigore Vieru. De un real interes etnologic, sociologic, istoric şi istorico-literar este bogata secţiune a publicaţiei ce cuprinde rubricile „Arhivă" (Aurel Turcaş şi Elena Boruga : **Nicolae Roman în albumul „Casei de la vie"**, medalion biografic şi ciclu de poezii populare), „File de istorie" (Ion Cipu : **George Gârda, comandant al gărzilor naţionale româneşti şi delegat la Adunarea Naţională de la Alba Iulia şi Participarea locuitorilor din comuna Făget la războiul antihitlerist**), Ioan Munteanu : **Memorii despre Marea Unire** etc. „Convorbiri" (dialoguri cu etnograful Mihai Pop şi cu poetul Traian Iancu), „Arhiva de folclor" (o masivă şi valoroasă culegere de **Cîntece de cătănie antirăzboinice**). Spiritualitatea creatoare actuală circumscrisă muncii productive se reflectă pregnant în reportajele lui Cornel Veselau (**În acea zi de lunî**), Ion Oltean (**Peisaje industriale : Secţia „Electrotimiş" din Făget**) şi Ion Enăşescu (**Privelişti făgeţene : Imn Cudrului**). Expresie a unei autentice emulaţii creatoare şi a unui competent efort de valorificare a rezultatelor ei, masivul caiet făgeţean merită şi de data aceasta elogiul nostru.

Cronicar

REMEMORĂRI

Frumos şi tînăr şi neînfricat (III)

9

Scrisoarea pe care tînărul prefect Buteanu o expediază la 27 martie 1849 ajunge rapid chiar în mîinile lui Kossuth care nu dă semn a înţelege ideile exprimate cu atîta claritate de către tînărul tribun.

Au urmat violenţele armate comise de maiorul Hatvani, un aventurier a cărui prezenţă în munţi are caracterul unei expediţii disciplinare.

Buteanu nu disperă în faţa celor două armate trimise împotriva sa, continuă să ceară ajutoare şi se încumetă să atace frontal pe ziua de 9 aprilie cu tot curajul de care de atîtea ori dăduse dovadă.

A fost obligat să se retragă copleşit de numărul dusmanilor, de superioritatea armamentului şi în speranţa că îi va veni în ajutor un escadron imperial.

Se va retrage în tabăra de la Buceşiu, inexpugnabilul său cuib de vultur, şi de acolo îi va scrie lui Iancu explicînd lucid starea de lucruri şi cerînd cu insistenţă oameni şi munitii.

La un moment dat decretează mobilizarea tuturor bărbaţilor apţi de luptă şi trimite la topit cîteva clopote pentru a turna tevi de tunuri.

Iată conţinutul acestei dispoziţiuni trimisă la 16 aprilie, „la 8 ore seara" :

„Aspră ordinaţiune către tribunulu Cîmpenilor Nicolau Korekes !

Ţi se comite sub cea mai grea răspundere a Domniei Tale ca se scrii la toţi centurionii de prin satele de sub tribunatul Domniei Tale, ca toţi oamenii de la 14 pînă la cele mai adînci bătrînete, împreună cu preoţii şi învăţătorii satului armaţi cu lănci şi puşte să vină sub perderea capului la Abrud, în locul numit Ţarina Abrudului, cu acea strînsă renduială, că toate puştile să vină şi nici una să nu remîne acasă sub perderea vieţei şi a averiloru."

Mai jos este specificată menţiunea : „Din strînsa comisiune a prefectului Avram Iancu"

10

Desigur că această hotărîre neobişnuită luată de Avram Iancu şi redactată în termeni aspri de Buteanu este urmarea celor cinci scrisori trimise de acesta din urmă tribunului legiunii „Auraria gemina".

Scrisorile lui Buteanu, reproduse pentru prima oară de regretatul Silviu Dragomir într-o monografie tipărită la Casa scoalelor în 1928, sînt extrem de interesante pentru tonul lor lapidar dar precis, umorul prietenesc, dar şi clarviziunea, celui care nu înţelegea sub nici un motiv să lase în mîna duşmanului trecătorile Zarandului.

În acest context apare în munţi deputatul Dragoş, român din Banat, trimis de Kossuth în misiunea de-a duce tratative cu fruntaşi din munţi pentru o eventuală împăcare. Ideea nu era nouă şi ea fusese avansată în repetate rînduri atît de Avram Iancu cît şi de Buteanu.

Deputatul Dragos soseşte la prima întîlnire (fiindcă au fost două) în ziua de 23 aprilie, la Mihăileni, unde era tabăra lui Buteanu.

Tratativele, mai bine zis tatonările, au loc într-o casă ţărănească şi la ele participă : Avram Iancu, Buteanu, Dobra, Vlăduţiu, Vasile Moldovanu şi viceprefectul Boieriu.

Discuţiile încep într-o atmosferă de suspiciune, Buteanu arătîndu-se neîncrezător şi precaut. Dragoş încearcă cu abilitate să convingă pe tinerii tribuni de bunele intenţii ale lui Kossuth. În acelaşi timp face promisiuni verbale şi subliniază dorinţa de pace a lui Kossuth. Adevărul este că nefericitul Deputat nu avea nici un fel de instrucţiuni scrise, fapt care a trezit suspiciuni atît lui Iancu cît şi lui Buteanu.

Ei vor cere deputatului să se întoarcă la Debreţin şi să revină cu lucruri exacte şi, mai ales, scrise. Dragos se conformează.

În acest răstimp de zece zile au loc consfătuiri ale fruntaşilor din munţi care se întreabă în ce măsură această propunere a lui Kossuth este sinceră şi care ar fi avantajele unei replieri tîrzii cu actualul agresor.

Îndoielile lui Avram Iancu sînt evidente şi atitudinea lui reiese dintr-o scrisoare citată tot de Silviu Dragomir, scrisoare trimisă de Iancu comandantului corpului de armată austriac.

Scrisă în limba germană, autenticitatea ei nu este pe deplin confirmată, deşi punctul de vedere al semnatarului corespunde cu ideile şi aspiraţiile lui Iancu.

„Excelenţa Voastră ! Pînă în prezent am apărat oraşele din Munţi şi Munţii, în contra invaziunii duşmanului şi-mi va fi cu neputinţă să mă mai afirm, cu oamenii mei, încă cel mult vreo două săptămîni, iar dacă pînă atunci nu intră, spre desărcinarea noastră, un corp de armată austriac ces. crăiesc în comitatul Zărandului, voi fi silit în urma foametei tot mai amenintătoare, în urma lipsei de sare, în urma nemulţumirii şi descurajării oamenilor, care creşte mereu, să depun armele, după ce transportul de alimente ne este tăiat din toate părţile.

Afară de aceasta, tocmai acum mi s'au făcut propuneri de pace din partea duşmanului, dar eu voi amîna pertractarea asupra lor pînă nu văd, dacă vom putea fi cumva desărcinati de un corp de armată cesaro-crăiesc. /.../ Aştept răspuns grabnic şi satisfăcător, am rămas al Excelenţei Voastre, Cîmpeni, la 24 Aprilie 1849..."

Această scrisoare rămîne fără răspuns. Deputatul Dragos este primit pe data de 26 aprilie de Kossuth care-i dă o scrisoare către fruntaşii din munţi fără a ordona însă încetarea luptelor pe timpul tratativelor.

Un simplu **salv-conduct** îi asigura nefericitului deputat imunitatea şi-i va garanta libera trecere.

A doua întîlnire se ţine tot la Mihăileni şi debutează prin citirea misivei lui Kossuth, destul de evazivă şi emfatică. Un pasaj anume reţine atenţia conducătorilor din munţi : „Îmi pare rău din inimă de nefericirea războiului civil şi m-as ţine fericit dacă l-as putea curma nu prin ascutisul sabiei inexorabile, ci cu ramura de măslin a păcii oneste".

Cît erau de sincere aceste rînduri, despre ce fel de **ramură de măslin** era vorba, aveau să dovedească evenimentele care s-au precipitat în acele zile de dezbateri furtunoase care au premers moartea tragică a tînărului şi neînfricatului tribun Ioan Buteanu.

(fişe de roman)

Mircea Micu

m a p a m o n d

Dimitrie Grigoraş : „Adolescenţă"

DREPTUL LA CULTURĂ — COMPONENTĂ FUNDAMENTALĂ A DREPTURILOR OMULUI (I)

De la 10 decembrie 1948 cînd a fost adoptată la O.N.U. Declaraţia universală a drepturilor omului şi pînă astăzi, şi probabil multă vreme de acum înainte, examinarea substanţei şi relaţiilor ce pot garanta dezvoltarea liberă, plenară a fiecărui pămîntean, a constituit obiectul unei impresionante cantităţi de documente, studii, exegeze şi radiografii politico-sociale.

În planul statuării lor, drepturile şi libertăţile omului au făcut obiectul unor îndelungate negocieri multilaterale, rezultatul fiind concretizat în Declaraţia amintită, în acordurile convenite de organisme specializate, acorduri inspirate de spiritul Cartei Naţiunilor Unite, toate încercînd să definească un cod mondial. Dar dacă pe drumul întortocheat al sistematizării drepturilor şi libertăţilor omului s-au înregistrat progrese, mai ales în definirea lor, acţiunea practică este departe de a se apropia, la scară planetară, de aplicarea lor. Aşa cum se arată în repetatele rapoarte prezentate de Comisia specializată a O.N.U. pentru aceste activităţi, persistă în întinse zone ale lumii stări de lucruri incompatibile cu principiile de comun acord convenite, mai este mult de făcut pentru ca acestea să devină legi sociale politice universale. Însuşi dreptul fundamental al fiecărui locuitor al Terrei, dreptul la o viaţă paşnică, liberă şi demnă, este pus sub semnul unei ameninţări capitale în fiecare secundă în care monstruosul gigant industrial militar produce (pentru bunele cui oare ?) nenumărate instrumente ale morţii. Într-o îmbinare subtilă a relaţiilor omului cu mediul şi societatea, garantarea dreptului la viaţă înseamnă, implicit, garantarea dreptului la o viaţă plenară ; aşa cum pacea este, într-o concepţie larg răspîndită şi acceptată, o realitate de mare complexitate ce nu înseamnă doar lipsa războiului, dreptul la viaţă nu înseamnă doar posibilitatea de a exista, şansa de a trăi de azi pe mîine, ci garantarea condiţiilor în care fiecare fiinţă a lumii să se dezvolte complex, să participe la viaţa socială valorificîndu-şi în întregime calităţile minţii, ale personalităţii sale.

Experienţele istoriei dovedesc că aplicarea universală, efectivă a drepturilor omului devine posibilă în condiţiile recunoaşterii egalităţii în drepturi a popoarelor.

Lumea în care trăim oferă, din nefericire, prea multe exemple unde tocmai această lege socială este încălcată. Nerespectarea ei ia forme violente în cazul regimurilor totalitare, militariste, rasiste, dar şi forme subtile în care, sub stindardul „tuturor posibilităţilor" fluturat larg, cu mărinimoasă ipocrizie, încălcarea unor libertăţi elementare este flagrantă.

Drepturile omului, definite în documentul O.N.U. din 1948, în Pactul relativ la drepturile economice, sociale şi culturale din 16 decembrie 1966, ca şi în Actul final de la Helsinki din 1 august 1975 şi alte convenţii de acest gen au subliniat caracterul unitar al conceptului respectiv, interdependenţa şi legăturile dintre numeroasele sale componente. Capitole întregi din rezoluţiile cu caracter internaţional, elaborate cu participarea tuturor statelor lumii conţin referiri importante despre dreptul la cultură, ca unul din elementele de bază ale recunoaşterii libertăţilor ce pot garanta omului existenţa plenară, utilă, creatoare în societate.

Este meritul României socialiste, al conducătorului său, de a fi elaborat şi transpus în practică teza apreciată şi respectată în lume, potrivit căreia cultura reprezintă unul din subsistemele principale ale societăţii, un domeniu ce nu mai reprezintă o simplă podoabă a spiritului ci un instrument participativ în planul larg al întregii activităţi umane. Deschizînd larg porţile instituţiilor de cultură ale ţării s-a realizat acel uriaş salt în statutul omului care, asimilînd valorile fundamentale ale existenţei, ale cunoaşterii a trecut de la imperativul necesităţii la acela al libertăţii. Această mutaţie a atras după sine o redimensionare a lumii la nivelul individual, de grup, al comunităţii şi întregii societăţi. Una dintre marile cuceriri ale socialismului în patria noastră constă în democratizarea profundă a accesului la cunoaştere, la marile şi generoasele izvoare de înnobilare a spiritului. Anii care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului au însemnat o eră nouă, fără precedent în dinamizarea întregii societăţi, implicit a vieţii sale culturale.

Datorită profundului său spirit revoluţionar şi înflăcăratului său patriotism, datorită capacităţii de a sesiza dimensiunile fundamentale ale existenţei contemporane, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a imprimat şi activităţii din domeniul cunoaşterii caracterul unei adevărate renaşteri, dominate de valorile de largă cuprindere ale umanismului socialist.

Cultura a devenit un fapt cotidian de viaţă, o trăsătură intimă a fiecăruia. Această apropiere de suflet şi minte s-a petrecut într-un proces echilibrat în care tot mai numeroase instituţii de profil au contribuit la formarea şi modelarea gustului pentru adevăr, pentru frumos, pentru omenesc. Statistic acest fenomen poate fi descris prin cele 20 573 de biblioteci, prin cele 5 641 de cinematografe, prin cele 423 de muzee, prin cele 677 de teatre şi instituţii muzicale, prin cele 210 institute de cercetare ştiinţifică. O asemenea enumerare trebuie însă completată de imaginea răspîndirii şi folosirii lor de cei cărora le-au fost destinate. Dacă numărului de teatre îi adăugăm cifra de 19 milioane de spectatori într-un an, institutelor pe cel de 170 000 de studenţi, celor aproape 1 000 de licee pe cei peste un milion două sute de mii de elevi, atunci termenul de cultură capătă dimensiunea umană atît de necesară chiar şi statisticilor. În viziunea P.C.R., a secretarului său general, ideea de cultură nu reprezintă o traiectorie conjuncturală ci un aspect de identitate spirituală, de mindrie şi demnitate naţională, de organizare şi realizare a unui potenţial de creativitate. Prin conţinutul şi structurile ei cultura socialistă reprezintă nu numai un climat de viaţă, ci şi o pirghie importantă a dezvoltării, a progresului pornit de la nivelul fiecărui om pentru a ajunge la nivelul societăţii, care prin sistemul de relaţii creat îşi întoarce atenţia şi grija tot către omul care o îmbogăţeşte, o duce înainte.

Înţelegînd drepturile şi libertăţile individului ca un complex de relaţii şi influenţe, societatea noastră socialistă a conferit acestora un caracter larg democratic, transformîndu-le într-o componentă ce se încadrează armonios în climatul menit să ofere personalităţii umane un vast cîmp de desfăşurare, de materializare a capacităţilor creatoare. O asemenea abordare de nobilă esenţă a atras cuvinte de admiraţie şi respect din partea celor veniţi din toate colţurile lumii pentru a cunoaşte fenomenul noii deveniri a naţiunii noastre.

Relevînd uriaşul progres înregistrat de România, mai ales în ultimele două decenii, numeroşi oameni de cultură ce ne-au vizitat, au subliniat în cuvinte de aleasă preţuire contribuţia culturii româneşti contemporane la tezaurul universal de valori spirituale, precum şi contribuţia ţării noastre la promovarea schimburilor în acest domeniu, ca o modalitate cu valenţe incontestabile în mai buna cunoaştere şi apropiere dintre popoare. Experienţa românească în domeniul garantării şi respectării dreptului la cultură a fost constant apreciat ca un mod practic exemplar de înţelegere şi transpunere în fapt a unuia dintre principiile structurale, ale drepturilor omului.

De multe ori, şi în multe părţi ale lumii drepturile omului sînt evocate nu atît din considerente strict umanitariste, ci mai ales din considerente polemice. Paradoxal, tocmai în locurile de origine a unor asemenea strategii propagandistice străvechi, cultura, dreptul şi accesul la tot ceea ce înseamnă ea se limitează la manifestări marginale, în timp ce miezul problemei rămîne ascuns de o examinare atentă. Şi aceasta pentru că, iarăşi paradoxal, mai ales în occident, în ţări care au cunoscut remarcabile fenomene culturale, cu răsunet european şi universal, dreptul la cultură rămîne un paragraf constitutional, în timp ce în viaţa de zi cu zi, el se transcrie practic prin dreptul la incultură. În numele aşa-zisei opţiuni deschise. — fiecare se culturalizează cum vrea şi cît vrea — s-a ajuns la situaţii incredibile.

Nicolae Melinescu

Un mare cărturar

Opera lui Mircea Eliade este prea bine cunoscută, atît la noi, cît şi pe alte meridiane, pentru a mai avea nevoie de vreo prezentare. Omul muritor s-a retras în posteritate, lăsîndu-ne încă o dată copleşiţi de atîtea pierderi, îndureraţi de gîndul că o parte din cărţile sale au rămas nescrise. Un scriitor care pleacă dintre noi este întotdeauna „pierdere ireparabilă", un dispărut înainte de vreme. Niciodată nu şi-a împlinit toată opera, iar vestea că profesorul Eliade lucra în ultimul timp la un dicţionar al miturilor şi religiilor universale ne făcea să aşteptăm plini de încredere o lucrare importantă, menită să întregească marea construcţie a minţii şi energiilor sale, începută în urmă cu peste cinci decenii. Rămîne să fie continuată de elevii şi colaboratorii săi, fiindcă Mircea Eliade, care şi-a venerat profesorii, dedicîndu-le cărţi dintre cele mai importante, a fost el însuşi un creator de „ucenici" în ale cărturăriei. „Pravila" lui cuprindea atît lucrarea zilnică, la masa de scris, cît şi dialogul viu cu oamenii tineri, pe care-i îndemna să abordeze cele mai dificile teme de gîndire. Mircea Eliade era de fapt un enciclopedist, în frumoasa tradiţie a culturii române. A fost scriitor, jurnalist şi polemist cu pregnanţă intelectuală, strălucitor şi paradoxal („Tot ce nu e ridicol e caduc", spunea odată!) trăitor şi investigator de practici spirituale din Orient, mai apoi istoric al religiilor, dacă nu chiar fondatorul acestui domeniu, cel puţin din punctul de vedere strict academic şi universitar (**Histoire des croyances...** rămîne fundamentală în acest sens). Erudiţia sa incomparabilă l-a făcut apt să se pronunţe asupra unor tematici spirituale dintre cele mai diverse, de la vedantism la şamanism, de la misticii medievali pînă la tantra (cea mai pătrunzătoare contribuţie ştiinţifică în acest domeniu, studiul lui Agehananda Bharati, de la Universitatea din Portland, menţionează în prefaţă că a fost iniţiată sub îndrumarea lui Mircea Eliade!), de la orfism la inspiraţi de factură neoprotestantă. A avut modele de mare anvergură, îndeosebi Haşdeu şi Papini, dincolo de cei doi profesori ai săi, cărora le mărturiseşte adeseori gratitudinea. A lucrat cu Tucci, pe care l-a făcut personaj în **Şantier** şi în **Isabel şi apele diavolului,** iar orientalistul italian, dispărut şi el de curînd, l-a preţuit toată viaţa. L-a cunoscut bine pe Gershom Scholem, iar în jurnal povesteşte cît de incitante au fost întîlnirile cu profesorul de istorie a tradiţiilor orientale. Alături de aceste mari spirite, profesorul Mircea Eliade a strălucit, orientînd problematica studiilor sale către un domeniu care i se părea hotărîtor pentru vocaţia cea mai adîncă a omului conştient de sine.

Oriunde s-a aflat în cursul vieţii sale atît de neobişnuite, Mircea Eliade a trăit cu obsesia condiţiei sale de român. Cărţile scrise în India şi mai apoi în Occident au bogate referinţe româneşti, iar beletristica sa a fost întotdeauna gîndită în limba noastră. Numeroasele sale caiete de jurnal vor constitui probabil una din cele mai atente foi de observaţie a vieţii sociale şi intelectuale românesti din acest secol. Practicînd multă vreme un jurnalism activ, Mircea Eliade s-a simţit solidar cu lumea românească, cărcia i-a trăit destinul în toate ipostazele sale. Mai mult decît orice a preţuit însă cultura noastră populară, căreia i-a dedicat înainte de război un studiu fundamental, iar după mai multe decenii o carte cunoscută astăzi pe toate meridianele. Universitatea Chicago a înfiinţat o „Catedră Mircea Eliade", ceea ce constituie un act de recunoaştere a valorii ştiinţifice a unui român care şi-a cinstit condiţia şi n-a ignorat niciodată îndatoririle de fiu al patriei sale. Am fost şi eu, în urmă cu un deceniu şi jumătate, în chilia sa înţesată de cărţi, iar ceea ce m-a impresionat cel mai mult a fost lipsa de ostentaţie a marelui profesor. Se bucura de orice fenomen de înnoire intelectuală, de orice insurecţie artistică, la fel cum făcuse şi gazetarul din deceniul al patrulea, solidar cu generaţia lui. Literatura era o formă de trăire (de aici o nuanţă „trăiristă", cu totul altă decît cea pejorativă, implicată de unii critici răuvoitori!), un atribut la care a îndemnat pe toţi prietenii săi (cine îşi mai aminteşte splendidul volum de versuri semnat „Mihail" de către Haig Acterian, un pseudonim sub care apare şi personajul cu aceeaşi identitate din romanul scris pe drumul către India?).

În urma lui Mircea Eliade rămîne o operă înestimabilă.

Aurel-Dragoş Munteanu

● **IULIAN SEMIONOV** este cunoscut ca autor al cărţii „Şaptesprezece clipe ale unei primăveri", după care s-a realizat un spectaculos serial de televiziune, avîndu-l ca interpret principal pe Veceslav Tihonov, şi prin recentul volum „TASS este împuternicită să declare...". Referindu-se la afirmaţia că volumele sale fac parte din categoria literaturii de aventuri, scriitorul sovietic a precizat într-un interviu publicat în revista ilustrată pragheză „Svet v obrazech" : „De meserie sînt istoric iar de cîtva timp lucrez ca scriitor profesionist. Adică mă adresez publicului, trebuie să-l cîştig de partea mea. Problemele istorice care mă preocupă trebuie să le prelucrez în mod corespunzător pentru ca ele să-l intereseze pe cititor. Şi diamantul trebuie şlefuit după ce este găsit... Pentru mine nu-i lucrul cel mai ispitor din lume să abordez „geometric" tema, aşa cum a făcut Agatha Christie. După părerea mea, povestirile ei sînt geometrie pură : pe baza logicii pure şi a rigorii matematice, o întîmplare poate fi scrisă în doar cîteva zile. Dar o astfel de povestire nu are inimă, nu are dependenţe istorice, nu are structură politică. Îi lipseşte filozofia dragostei. În schimb, povestirile lui Simenon, care fac parte din literatura de aventuri, au tot ce lipseşte povestirilor Agathei Christie. Simenon îmi este foarte simpatic şi metoda lui o apreciez şi eu..."

● **„LE NOUVEL OBSERVATEUR"** publică un amplu articol intitulat „Scriitori împotriva apartheidului", consacrat lui Nadine Gordimer şi Jean-Marie Coetzee, ambele scriitoare albe din Republica Sud-Africană. Scriitoarea care, trăind într-o ţară în care ura rasială a fost ridicată la rang de lege, încearcă să construiască punţi între oamenii plasaţi la antipozii societăţii numai datorită culorii diferite a pielii.

„Prin cărţile sale, Nadine Gordimer merge la esenţa lucrurilor, pe care le analizează şi căreia le caută rezolvare, cu alte cuvinte luptă împotriva apartheidului", scrie ziarul. Acesta este de altfel profesiunea de credinţă a scriitoarei. „Dacă m-aş fi născut în altă parte şi aş fi fost educată acolo, aş fi fost pur şi simplu un scriitor obişnuit. M-am născut însă în Republica Sud-Africană şi port pe umeri această responsabilitate. Chiar dacă adepţii politicii de apartheid mă consideră trădătoare de ţară", a declarat ea.

● **„GALILEO GALILEI** este departe de a fi uitat", afirmă „L'EXPRESS". Pînă şi Vaticanul urmăreşte reabilitarea marelui învăţat din Toscana care, aşa cum a recunoscut însuşi papa Ioan Paul II, „a fost urmărit de biserică şi de slujitorii ei". Drept urmare, papa Ioan Paul II a dispus crearea a patru comisii alcătuite din oameni de ştiinţă care să analizeze şi să facă publice documentele privitoare la cazul Galilei. Aşa a văzut lumina tiparului volumul „Documenti del processo di Galileo Galilei", apărut în editura Vaticanului.

După publicarea volumului, Paul Poupard, şeful uneia din cele patru comisii, al celei culturale, a declarat : „Acum, ar trebui să redeschidem, formal, procesul din anul 1633 ? Cred că în loc să ne jucăm de-a tribunalul, ar fi mai bine să lăsăm oamenii de astăzi să-şi facă singuri o părere, pe baza documentelor cuprinse în volum." La rîndul lui, tînărul istoric italian Pietro Redondi, care a analizat temeinic toate documentele, afirmă că celebra formulă **Eppur, si move** pe care ar fi rostit-o Galilei la sfîrşitul procesului, nu este adevărată. Ea nu apare în nici un document şi nici nu putea să apară pentru că lui Galileo Galilei nimeni nu i-a reproşat că ar fi afirmat că Pămîntul se învîrteşte.

ANUL INTERNAŢIONAL AL PĂCII

POEZIA ŞI PACEA

ARTUR LUNDKVIST

(Premiul Lenin pentru pace, 1957)

Condiţia umană

(Fragment)

Eu spun că există munţi de real
prin care trebuie să ne croim cale
(nu e vorba de-a cînta şi-a fugi).
Eu spun că un bou e puternic cît mai mulţi
oameni la un loc

şi că mai mulţi oameni uniţi sînt puternici
ca un fluviu.
O pînză adună suflarea mulţimilor
şi devine destul de puternică pentru a brăzda
un cîmp.

(Da, de ce n-am putea ara cu o pînză
împinsă de vînt ?)
Albăstreaua se-naltă strălucitoare
în holda de grîu
şi ameninţă secerătoarea ca flacăra unei
lămpi de sudat.
O piatră rotundă, bună de azvîrlit,
este un strălucit exemplu de fermitate
şi tărie de caracter.
Or, eu nu cînt,
eu nu fac altceva decît să spun ce este,
sau ceea ce ar putea fi,
ceea ce va fi, într-o zi !

HARRY MARTISON

(Premiul Nobel, 1974)

Pace

Iată că noi ridicăm cimbalul deasupra
pămîntului.
Priveşte : cimbalul este bătrîna lună
care de-atîta timp împunge cu cornul
pădurile-n august,
rotundă, ca patronul a şapte bistrouri.

Noi îţi vorbim într-o limbă pe care tu
o ghiceşti,
în adîncul mlaştinilor şi în înaltul cerului ;
Noi vrem să împrospătăm freamătul uzat
al stelelor
şi să insuflăm noi miresme florilor tale.

Frate, frate, orice s-ar putea întîmpla —
viol, ori foc, ori haos pe pămînt,
aminteşte-ţi mereu, o, frate, aceste
cuvinte-îndemn :

RESTITUIE-I FLORII PARFUMUL !

În româneşte de
Ion Segărceanu

REVISTA STRĂINĂ

● **„CELE CINCI ROMANE ALE LUI JOSEPH HELLER"** este titlul unui interesant articol publicat în revista „Schweizer Illustrierte", care apare la Zurich. Studiul este dedicat scriitorului Josehp Heller (născut la 1 aprilie 1932, în Brooklyn), fără îndoială unul dintre cei mai reprezentativi scriitori ai Americii contemporane. Aceasta în ciuda faptului că în ultimii douăzeci şi cinci de ani a publicat numai cinci volume. Două dintre acestea, cele dintîi, au intrat deja în istoria literaturii americane şi l-au aşezat pe autorul lor în rîndul scriitorilor clasici în viaţă. Este vorba despre romanele „Capitolul XXII" şi „Ceva s-a întîmplat". Celelalte romane ale lui sînt „Aur de toţi banii", „Dumnezeu ştie" şi „Nimic de rîs".

Heller scrie o literatură prin excelenţă antirăzboinică. „Ştiu, scrie el, că mulţi soldaţi au luat „Capitolul XXII" şi „Ceva s-a întîmplat" în Vietnam, dar nu cred că ele le-au schimbat felul de a acţiona. Cred mai degrabă că le-au întărit convingerea că, războiul este ceva demenţial". Scriitorul lui preferat este James Joyce. „Dintre toţi scriitorii, cel mai mult îmi place James Joyce, pe care îl invidiez pentru povestirile sale. Are un limbaj deosebit de exact. Cînd am condus un curs de creaţie literară la universitate, le-am atras studenţilor atenţia asupra faptului că el nu foloseşte niciodată cuvinte pur literare. Fiecare cuvînt al lui este absolut obişnuit şi rar se va găsi la el cuvinte care să aibă mai mult de trei silabe."

● **MUZEUL DE ARTĂ** din New York a fost fondat în anul 1870 şi prin exponatele sale reprezintă o adevărată istorie ilustrată a artei de la începuturi pînă în zilele noastre. După mărturisirea directorului Muzeului, Philippe Lannes de Montebello, urmaşul unuia dintre mareşalii favoriţi ai lui Napoleon, pe cei 233 000 metri pătraţi, Muzeul adăposteşte între 3 şi 5 milioane (cam mare aproximaţia !) opere de artă din toate timpurile şi de pe toate continentele. Practic — după datele publicate de „L'Express", — muzeul nu are lucrări care să nu poată fi vizitate, depuse în subsoluri, cum au alte instituţii asemănătoare. Lucrarea cea mai scumpă achiziţionată de acest muzeu este „Portretul lui Juan de Pareja" de Velasquez, pentru care s-a plătit, în anul 1971, 5 milioane dolari. Dar nu acesta este lucrul cel mai demn de remarcat, ci faptul că o instituţie de talia Muzeului de Artă din New York, la care lucrează specialişti unul şi unul, a cumpărat şi... falsuri ! Şi nu doar unul !

● **DUPĂ „NAŞUL"**, roman care s-a vîndut în Statele Unite în peste 15 milioane exemplare, Mario Puzo a publicat — potrivit revistei milaneze „Panorama" — un nou roman de excepţie, „Sicilianul", o continuare liberă a primului.

„Michael Corleone îşi termină exilul de doi ani în Italia. Naşul l-a încredinţat însă o misiune foarte precisă : să nu se întoarcă în America pînă nu-l aduce cu el şi pe Salvatore Guiliano... dacă îl găseşte ! La fel ca don Corleone, Guiliano este o legendă vie, care însă, aidoma lui Robin Hood, acţionează în împrejurimile oraşului Palermo pentru dreptatea insularilor împotriva guvernului corupt de la Roma. De altfel, însuşi Mario Puzo a declarat, în anul 1982, că lucrează la o carte despre Salvatore Guiliano, pe care îl vede ca pe un mare erou sicilian.

„Roma ar fi bucuroasă să-l ştie pe Guiliano în America în loc să-l aibă în coaste la Palermo, ca martor într-o sală de tribunal, spunea don Croce, boss maflot sicilian. Guiliano are un jurnal căruia îi spune testament. Acesta conţine dovezi potrivit cărora el, ca bandit, a fost ajutat de unii dintre membrii guvernului de la Roma. Dacă datele lui ar fi făcute publice, guvernul democratcreştin ar cădea, iar socialiştii şi comuniştii ar prelua puterea peste noapte. Lucru de care trebuie să ne ferim ca dracul de tămîie !"

Precizăm că Salvatore Guiliano a trăit între 1922 — 1950 !

● **MAI MULT CA SIGUR** că unii dintre locuitorii marilor aşezări sumeriene, civilizaţie care a înflorit în spaţiul dintre Tigru şi Eufrat, îşi notau tot ce făceau şi cumpărau în fiecare zi. Ei ţineau aceste evidenţe pe tăbliţe de lut. Pe baza acestor tăbliţe, un grup de oameni de ştiinţă de la Universitatea Pensylvania au început în anul 1976 să redacteze primul dicţionar al limbii sumeriene, ne asigură revista „Discovery", care apare la Los Angeles. În anul 1984 ei au anunţat terminarea primului volum din cele optsprezece planificate.

Sumerienii au lăsat cea mai mare cantitate de însemnări dintre toate popoarele antice. Pînă în prezent au fost dezgropate peste un milion de tăbliţe de lut, alte cîteva milioane aflîndu-se — după aprecierile specialiştilor — sub pămînt. Esle Leichty, unul dintre editorii dicţionarului, apreciază că 90 — 95% dintre însemnările cuprinse pe tăbliţele sumeriene se referă la probleme de natură... comercială.

SPORT

Amestecate

● **Simpatizez cu echipa Steaua asemeni alunului cu aurul. Vreau din tot sufletul ca la Sevilla Steaua să devină regina Europei. Pîn-aici, fiind vorba despre binecuvîntări, boarea bucuriei şi suris pe buze-mbelşugate, nimeni nu-mi va arunca peste gard trei broscuţe de puţ. Dar se va schimba probabil situaţia cînd veţi vedea că sînt obligat să spun, cu toată francheţea, că mi se pare o treabă complet neserioasă aminarea meciului cu A.S.A. Tg. Mureş din campionat.**

● **Cinşpe la unşpe pentru mine că nu merg la meciurile Petrolului decît odată la zece ani. Dar, simbătă, căzînd în gura lăcomiei, m-am deplasat pe stadionul din Şoseaua Ştefan cel Mare. Ar fi trebuit să stau acasă şi să joc leapşa pe ouă de gaiţă cu cei doi peruşi pe care încă nu mi i-au mîncat pisicile, fiindcă am văzut o echipă ploieşteană măcelărită de groaza de a nu primi douăspe goluri (şi poate urca în genunchi multe praguri de mănăstire că n-a primit atîtea !), impleticită, sufocată, năucită, năclăită de sudori reci şi călcînd numai prin ripi şi viroage. Nimeni din echipa antrenată de fostul internaţional Mircea Dridea nu ştie să arunce măcar o umbră de ameţeală deasupra tribunelor, aşa cum izbutea el pe vremuri.**

● **Îl întreb pe vecinul meu, pictorul Laie Drăguşin :**

— Cum vezi, Laie, meciul F.C. Barcelona—Steaua ?

— Zeis.

— Vii cu mine la partida Rapid—Dinamo ?

— Nu mă coafează ideea.

— De ce ?

— Fiindcă nu clocesc visul că vom cîştiga.

— În Giuleşti ?!

— Exact la faţa locului.

— Sîntem datori, mă înalţ eu retoric, să credem în a doua tinereţe a lui Dumitru şi să ne bucurăm de ea ca de înflorirea merilor, toamna. Durerea marilor talente, cînd se uneşte cu ambiţia, dă la iveală un aliaj de nezdruncinat. Ai văzut cum i-a pedepsit Liţă, simbătă, pe cei de la S.C. Bacău, care ne-au trimis o dată în B ?

— Am văzut. Dar tu n-ai auzit că Rapidul umblă tiriş cu o sumă de belele şi Dinamo o ajută cu stînga-mprejur. Caută şi te lămureşte.

● **Cînd joacă Sportul studenţesc se aprind focuri albe în arborii din jurul casei şi-un romantism robust mă cuprinde. Spaţiul primejdios al seducţiei această matcă Regie—Giuleşti ! : acolo, Dumnezeu stă în hotar cu diavolul şi plămădesc cînd zodii albaştre, cînd grindină.**

● **Echipa României a învins echipa U.R.S.S., la Timişoara, cu 2—1. Să înţeleg din această performanţă remarcabilă că ne întoarcem din nou în iarba curată, unde cărarea miroase a lapte, drumul duce în munţii avînd înfăţişarea neprevăzutului, viţelul face să răsară soarele roşu, iar roţile căruţei sînt bolnave de constelaţiile coborînd să-i sărute spiţele ? De cîte ori ni se întîmplă lucruri bune, pentru mine lumea începe să nu mai aibă sfîrşit. Este ca şi cum aş fi auzit că o fată a fugit cu băiatul care-l iubeşte. Atîta vreme cît o fată va fugi cu băiatul pe care-l iubeşte şi vor fi amîndoi o singură fiinţă nedesăvîrşită, desăvîrşirea neţinînd de om, lumea va fi frumoasă, cinstită, demnă să i se spună bună ziua, iar Pămîntul va merita să fie locuit, apărat şi iubit.**

Dar asta nu înseamnă să uităm vreo clipă că nu vom fi în Mexic datorită exclusiv lui Mircea Lucescu. Părerea mea este că, atîta vreme cît trăieşte numai prin Hagi şi Cămătaru şi prin nimeni de la Hunedoara, Lucescu trebuie să se întoarcă la oile lui, păscute cu îndemnuri mediocre.

Fănuş Neagu

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRIITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor şef :
Nicolae Dan Fruntelată,
Mihai Ungheanu (redactor şef adjunct), A. I. Zăinescu
(secretar responsabil de redacţie)

REDACŢIA : Bucureşti, Piaţa Scînteii nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAŢIA : Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95
Tiparul executat la :
COMBINATUL POLIGRAFIC
CASA SCÎNTEII